

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ε' | ΤΕΥΧ. Α' | ΙΩΑΝ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 | 1/15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1983 | ΑΡΙΘ. 13-14

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Β'

Ἡ στάσις τῶν ὀρθοδόξων λειτουργικῶν κειμένων ἐναντι τῆς φύσεως εἶναι ἀνάλογος πρὸς ἐκείνην, τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ὁποίαν ἐμνημονεύσαμεν εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον μας.

Τὰ κείμενα αὐτὰ μᾶς ὀδηγοῦν εἰς τὸ νὰ ἀτενίζωμεν μετὰ συμπαθοῦς βλέμματος τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πλασθέντα ὡραῖον ὕλικόν κόσμον καὶ τὰς καλλονὰς τῆς ὕλικῆς κτίσεως. Ἡ φύσις παρουσιάζεται διαρκῶς προσωποποιημένη ἢ μετέχουσα τῆς ἐκ τῶν πνευματικῶν γεγονότων δημιουργουμένης χαρᾶς ἢ λύπης. Ἐὰρ, ἥλιος, σελήνη, ἄστρα, φῶς, σκότος, ὄμβρος, πῦρ, καῦμα, δρόσοι καὶ νιφετοί, πάγοι καὶ ψῦχος, πάχνη καὶ χιόνες, ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι, οὐρανοί, γῆ, ὄρη, βουνά, ξύλα τοῦ πεδίου καὶ τοῦ δρυμοῦ, κέδροι, ποταμοί, πηγαὶ καὶ θάλασσαί, πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως καὶ οἱ ἔμψυχοι ὄργανισμοὶ παρουσιάζονται ὡς μετέχοντα τῶν ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐκφραζομένων πνευματικῶν σκιρτημάτων καὶ ἐσωτάτων κραδασμῶν τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Οὕτω λ.χ. τῆς χαρᾶς διὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου μετέχουν οὐ μόνον οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ ἄγγελοι, ἀλλὰ καὶ σύμπασα ἢ ὕλική κτίσις: «Νῦν πάντα πεπλήρωται φῶτος, οὐρανός τε καὶ γῆ, καὶ τὰ καταχθόνια· ἐορταζέτω γοῦν πᾶσα κτίσις...». «Ἐὐφράνθητε, οὐρανοί, σαλπίζατε τὰ θεμέλια τῆς γῆς, βοήσατε τὰ ὄρη εὐφροσύνην...». «Πεφώτισται τὰ σύμπαντα τῆ Ἀναστάσει Σου, Κύριε...».

Ἐπειτα αἱ λειτουργικαὶ ἐκφράσεις μᾶς μεταδίδουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀπ. Παύλου, κατὰ τὴν ὁποίαν «καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. η', 19-22) καὶ θὰ ἀνακαινισθῆ, ἀφθαρτοποιηθῆ καὶ διαιωνισθῆ. Ἡ δυναμιστικὴ (δυναρχικὴ) καὶ πλατωνίζουσα ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἐθεώρει τὴν ὕλικὴν φύσιν ὡς κακόν τι ἄξιον περιφρονησεως. Ἀντιθέτως ἡ Ὀρθόδοξος Λατρεία, συμφώνως πρὸς τὴν βιβλικὴν καὶ πατερικὴν διδασκαλίαν, προσδοκᾷ «καινὴν γῆν» καὶ «καινοὺς οὐρανοὺς» καὶ βλέπει τὴν ἐκ τοῦ σωτηριώδους ἔργου τοῦ Χριστοῦ ἀπορρέουσαν λύτρωσιν οὐ μόνον ὡς ἀφορῶσαν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ ὡς «κοσμικὸν γεγονός». Κατὰ ταῦτα ἡ Ὀρθόδοξος Λατρεία ἐπαληθεύει πλήρως τὴν διαπίστωσιν τοῦ γερμανοῦ προτεστάντου καθηγητοῦ E. Benz, κατὰ τὴν ὁποίαν, «ἐνῶ εἰς τὴν Δύσιν εἶναι παρημελημένη ἡ χριστιανικὴ φιλοσοφία τῆς φύσεως, ἀντιθέτως εἰς τὴν Ἀνατολήν εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ χριστιανικὴ κοσμολογία καὶ φιλοσοφία τῆς φύσεως»⁴. Καὶ ὁ δυτικὸς θεολόγος J. Casper ἔγραψεν εἰδικὸν βιβλίον, διὰ νὰ δείξῃ ὡς κύριον γνώρισμα τῆς Ὀρθοδόξου Λατρείας τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ κόσμου⁵.

4. Ernst Benz, *Geist und Leben der Ostkirche*, Hamburg 1957, σ. 172.

5. J. Casper, *Die Weltverklärung im liturgischen Geist der Ostkirche*, Freiburg im Breisgau 1939. Πρὸς. I. Herwegen, *Der Verklärungsgedanke in der Liturgie*, Düsseldorf 1922, σ. 22 ἐξ.

Ἡ συμμετοχή ὁλοκλήρου τῆς κτίσεως εἰς τὴν δοξολογίαν τοῦ Δημιουργοῦ, ἡ συναδέλφωσις φύσεως καὶ χριστιανικῶν βιωμάτων παρουσιάζεται καὶ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Εἰκονογραφίᾳ. «Ἐκεῖνος π.χ., ὁ ὁποῖος εἰσέρχεται εἰς τὸν ναὸν τῆς Φανερωμένης τῆς Σαλαμῖνος, ἀτενίζει εἰς τὴν κατάγραφον ὄροφῆν ἐν ὁλόκληρον πανόραμα τῆς ὑλικῆς δημιουργίας. Ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι, πάχνη καὶ χιόνες καὶ νιφετοὶ ἀναπέμπουν ἐν μυστικῶν «αἰνεῖτε τὸν Κύριον». Συμμετέχουν, μὲ τὸν τρόπον τους, καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα εἰς τὴν λογικὴν λατρείαν. Συμφάλλουν εἰς τὸ παγκόσμιον δοξαστικόν»⁶.

*

Ἡ ἀγάπη τῶν πατερικῶν καὶ λειτουργικῶν κειμένων πρὸς τὴν φύσιν διαποτίζει καὶ ὁλόκληρον τὴν ὀρθόδοξον μοναστικὴν καὶ ἀσκητικὴν παράδοσιν. Εἰς ἐν τῶν ἔργων τοῦ ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης πανηγυρίζει μετὰ τῆς φύσεως διὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Ὁ ἱερός ἀσκητὴς αἰσθάνεται ἱερὰν συγκίνησιν, ὅταν ἀκούῃ τὴν «ἐναρμόνιον μονασικὴν, ποῦ τώρα κάμνουν μὲ τὰς γλυκντάτας φωνὰς των ἐπάνω εἰς τὰ χρυσοπράσινα καὶ δασύφυλλα δένδρα αἱ ἀηδόνες, αἱ τρυγόνες, οἱ κόσσυφοι, οἱ κόκκυγες, αἱ πέρδικες αἱ κίσσαι, αἱ φάσσαι, οἱ σπῖνοι καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ ὠδικὰ ὄρνεα καὶ πουλιὰ καὶ πῶς συνεργίζονται νὰ νικήσῃ τὸ ἐν τὸ ἄλλο μὲ τὰ ποικιλόφθογγα καὶ γοργογλυκόστρεπτα αὐτῶν κελαδήματα». Καί, μετὰ τὴν συνέχισιν τῆς θαυμασίας περιγραφῆς του, ἐρωτᾷ: «Δὲν βλέπεις πῶς τώρα ὅλα τὰ ὄρατὰ κτίσματα, ὅπου καὶ ἂν γυρίσης νὰ ἰδῆς, εἶναι τερπνά, εἶναι εὐώδη, εἶναι δροσώδη, εἶναι χαριέστατα καὶ πανευφρόσυνα, εὐχαριστοῦντα τὰς πέντε αἰσθήσεις τοῦ σώματος, καὶ πῶς φαίνονται ὡσὰν νὰ συναεστήθησαν μὲ τὸν Χριστόν...;»⁷.

6. Β. Ἐράστου, «Χορευέτω ἡ φύσις», περ. «Ἀκτίνες», Ἀπρίλιος 1961, σ. 136.

7. Νικόδημου Ἀγιορείτου, Πνευματικὰ γυμνάσματα³, 1895, σ. 358.

Ἀνέκαθεν ἐν γνώρισμα τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἰδιαίτερος τῶν ἀσκητῶν ἦτο ἡ οἰκειότης καὶ ἡ φιλία μὲ τὴν φύσιν. Χαρακτηριστικὰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι τὰ ἀρχαῖα ἀσκητικὰ κείμενα (Λειμωνάριον-Βίος Μ. Ἀντωνίου κ.λπ.). Οἱ μοναχοὶ συνηθίζον νὰ τρέφον τὰ πτηνὰ, τὰ ζῶα, ἀκόμη καὶ τοὺς μύρμηκας. Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν ἔχουν φιλικὰς σχέσεις καὶ μὲ τὰ θηρία τῆς ἐρήμου. Τὰ Ἀποφθέγματα τῶν Πατέρων τονίζουν, ὅτι εἰς τοὺς ἔχοντας πνευματικὴν καθαρότητα ὑποτάσσονται τὰ πάντα, ὡς εἰς τὸν Ἀδὰμ ἐν τῷ παραδείσῳ πρὸ τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς⁸. Ἐκ τῆς ἀσκητικῆς αὐτῆς παραδόσεως ἀκριβῶς ἐνεπνέετο καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης, ὅταν ἔλεγε, ὅτι οὐδέποτε θὰ παύσῃ «νὰ περιγράφῃ μετ' ἔρωτος τὴν φύσιν».

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου χαρακτηριστικῶς ἐτόνιζε καὶ ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Ἀρχιδός Νικόλαος Βελιμίροβιτς: «Μόνον ὁ Χριστιανὸς αἰσθάνεται τὸ μήνυμα τῆς φύσεως. Διὰ τὸν ὑλιστὴν, ὅπως καὶ διὰ τὸν εἰδωλολάτρην καὶ διὰ τὸν μηδενιστὴν, ἡ φύσις εἶναι κινεζικὴ γραφή. Διὰ τὸν Χριστιανὸν τὰ κτίσματα εἶναι ὡς τὰ φωτεινὰ σημεῖα τῆς τροχαίας εἰς τὸν δρόμον τῆς ζωῆς, εἶναι ἀποκαλυπτικὰ σύμβολα. Ὁδηγὸς ἐντὸς τοῦ δάσους αὐτοῦ τῶν συμβόλων εἶναι ὁ Θεός»⁹.

*

Ἡ ἐπαφή μὲ τὴν φύσιν παρέχει εἰς τοὺς Χριστιανοὺς πλεῖστα διδάγματα. Οὕτω λ.χ. ἡ θεὰ τῶν ἀνθέων τοῦ ἀγροῦ καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ διδάσκει εἰς ἡμᾶς τὸ μάθημα τῆς ἐλπίδος εἰς τὸν Θεόν (Ματθ. στ', 25-34), τῆς ματαιότητος τῶν ἐγκοσμίων κ.λπ. Ἡ ἄμπελος φέρει εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν τὴν «ἄμπελον τὴν ἀληθινὴν» (Ἰωάν. ιε', 1)· πλεῖστα πτηνὰ εἶναι ὑπόδειγμα οἰκογενειακοῦ βίου,

8. Β. Ἐράστου, ἐνθ' ἄνωτ.

9. The Universe as Symbols and Signs, Pittsburg, Penn. 1950.

αὐταπαρνήσεως, φιλοστοργίας· οἱ μύρμηκες καὶ αἱ μέλισσαι εἶναι πρότυπα φιλοπονίας¹⁰.

Ἡ ἐπαφή ἐξ ἄλλου μετὰ τῆς φύσεως ἐξευγενίζει καὶ ὑποβοηθεῖ τὴν αὐτοσυγκέντρωσιν, αὐτοκριτικὴν, ἀνάτασιν καὶ προσευχὴν. Ὡσαύτως ἐν τῇ ὑπαίθρῳ αἰσθάνεται τις βαθύτερον τοὺς διαφόρους ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι σχετίζονται πρὸς τὴν φύσιν. Τοιοῦτοι ὕμνοι εἶναι λ.χ. οἱ θαυμάσιοι κανόνες καὶ αἱ καταβασίαι τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων, τῶν Θεοφανείων, τῆς Μεταμορφώσεως, τῶν Βατίων καὶ τοῦ Πάσχα, ὡς καὶ τὰ κοντάκια καὶ οἱ αἶνοι αὐτῶν¹¹.

*

Ἐκ τῶν λεχθέντων ὀδηγούμεθα εἰς τὰς ἐξῆς δεοντολογικὰς σκέψεις:

1) Τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας δεόν πάντοτε καὶ ἰδίως κατὰ τὴν περίοδον τῶν διακοπῶν νὰ ἐπιδιώκουν τὴν ἐπαφήν μετὰ τῆς φύσεως καὶ νὰ ἀπολαύουν ταύτης ὡς ὠραίου δημιουργήματος τοῦ Θεοῦ.

2) Ἡ φύσις ὡς ὕλικὴ ἀξία δὲν πρέπει νὰ ἀπολυτοποιηται ἢ θεοποιηται ὑπὸ ἀκράτου φυσιοκρατικοῦ ἢ «νατουραλιστικοῦ» φρονήματος, ἀλλὰ πρέπει — εἰς τὴν ἱεραρχικὴν κλίμακα τῶν ἀξιῶν — νὰ τίθεται ὑπὸ τὰς ἀνωτέρας πνευματικὰς ἀξίας.

3) Πᾶσα χρῆσις τῆς φύσεως διὰ σκοποῦς καθαρῶς ὕλιστικὸς ἢ αἰσθησιακὸς ἢ «γυμνιστικὸς» καὶ διὰ παρεμποδίσεως τῆς ἐκπληρώσεως ἀνωτέρων πνευματικῶν καθη-

10. Κωνστ. Καλλινίκου, Ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, Ἀθήναι 1929, σ. 110 ἐξ., 120 ἐξ., 129 ἐξ., 134 ἐξ., 154 ἐξ.

11. Ἄνδρ. Κεραμίδα, Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἡ Φύσις, Ἀθήναι, 1948, σ. 58-59.

κόντων (λ.χ. ἐκκλησιασμοῦ, ἠθικῆς καθαρότητος) εἶναι καταδικαστέα.

4) Ἡ μελέτη τῆς φύσεως πρέπει νὰ εἶναι διὰ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας πηγὴ ἀνανεώσεως τῆς εὐσεβείας καὶ πνευματικῆς ἀνατάσεως. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου πρέπει νὰ γίνῃ ἀξιοποιήσις τοῦ σημερινοῦ «τεολογικοῦ κοσμοειδώλου», περὶ τοῦ ὁποῦ ὁμιλοῦν αἱ Φυσικαὶ Ἐπιστῆμαι. Καθοδηγητικὸν εἰς τὸν τομέα αὐτὸν εἶναι τὸ παράδειγμα τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες διὰ τὴν ἐποχὴν των ἦσαν, ὡς εἶπομεν, καὶ ἄριστοι φυσιοδίφαι.

5) Ἐξ ἐπόψεως χριστιανικῆς εἶναι καταδικαστέα πᾶσα φθορὰ ἢ μόλυνσις τοῦ φυσικοῦ οἰκολογικοῦ περιβάλλοντος καὶ πᾶσα ἀνατροπὴ τῆς ἰσορροπίας του.

6) Τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν ὑποχρέωσιν νὰ μετέχουν πάσης ἀτομικῆς ἢ οἰκογενειακῆς ἢ ἐνοριακῆς ἢ κοινοτικῆς προσπαθείας πρὸς περιφρούρησιν ἢ πρὸς ἐξυγίανσιν ἢ πρὸς ἀξιοποίησιν τοῦ περιβάλλοντος τούτου.

7) Τέλος ἡ ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν κοσμολογικὴν διάστασιν τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος ἐπαφή μετὰ τὴν φύσιν δύναται νὰ προαχθῇ ὑπὸ τοῦ ποιμαντικοῦ ἢ κατηχητικοῦ ἔργου διὰ τῆς ὀργανώσεως ἐκδρομῶν καὶ κατασκηνώσεων, διὰ λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων ἐν ὠραίῳ φυσικῷ περιβάλλοντι, διὰ τῆς προβολῆς σχετικῶν διαφανειῶν ἢ κινηματογραφικῶν ταινιῶν, δι' ἐξορμήσεων ἀναδασώσεως καὶ καθαρισμοῦ τῶν ἀκτῶν καὶ δι' ὀργανώσεως σχετικῶν ἑορτασμῶν.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΣ

(ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ - ΒΙΩΜΑΤΑ - ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ)*

ΜΕΡΟΣ Ε'

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΧΑΛΚΗΣ

ΟΙ ΣΧΟΛΑΡΧΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΑΥΤΗΣ

I. ΟΙ ΣΧΟΛΑΡΧΑΙ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

1. Σύνοψις.

Ἡ ἐκτίμησις τῆς μεγάλης καὶ ἀνεκτιμήτου εὐρείας ἐκκλησιαστικῆς, θεολογικῆς καὶ ἐθνικῆς προσφορᾶς τῶν κατὰ καιροὺς Σχολαρχῶν τῆς κατὰ Χάλκην Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, τινὲς τῶν ὁποίων ἦσαν συγχρόνως καὶ μέλη τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐπ' οὐδενί λόγῳ δύναται νὰ σκιαγραφηθῇ ὑφ' ἡμῶν ἐντὸς ὀλίγων γραμμῶν. Τοῦναντίον ἀπαιτεῖ αὕτη εἰδικὴν δι' ἕκαστον Σχολάρχην μελέτην, ἥτις ἐξέρχεται τῶν περιορισμένων δυνατοτήτων ὡς καὶ τοῦ ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ τῆς παρούσης μελέτης. Ἀντὶ τούτου ἀρκούμεθα ἐνταῦθα εἰς τὴν δι' ὀλίγων καὶ μόνον γραμμῶν σκιαγράφησιν τῆς πολυπλευροῦ καὶ πολυδιαστάτου προσωπικότητος τῶν τριῶν τελευταίων Σχολαρχῶν τῆς Σχολῆς, τοὺς ὁποίους προσωπικῶς ἐγνώρισεν ὁ γράφων. Ὑπὸ τὴν σκιάν δὲ καὶ τὴν πατρικὴν καθοδήγησιν αὐτῶν ἠνδρώθη θεολογικῶς, ἐβοηθήθη παντοιοτρόπως καὶ θεῖα χάριτι ὠδηγήθη ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν Ἱερωσύνην. Ἐτι δὲ ἐκ τοῦ πνευματικοῦ χρηματιστηρίου, τὸ ὁποῖον οὗτοι μετὰ τῶν Καθηγητῶν ἀπετέλουν, ἠγόρασε μετὰ τῶν λοιπῶν ὁμογαλάκτων ἀδελφῶν οὐκ ὀλίγας πνευματικὰς μετοχάς, τὰς ὁποίας ἐξαργυρώνομεν, ὁσάκις παραστῆ ἀνάγκη, διὰ νὰ μείνωμεν περισσότερον ὀρθόδοξοι εἰς τὴν πίστιν, περισσότερον Ἕλληνες εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν συνείδησιν, τίμιοι καὶ εἰλικρινεῖς εἰς τὰς διαπροσωπικὰς σχέσεις μας ὡς καὶ βαθύτερα ἀνθρώπινοι καὶ περισσότερον κοσμοπολίται εἰς τὸ πνεῦμα, τὰς κρίσεις καὶ τὰς ἀποφάσεις μας, ἀκολουθοῦντες πάντοτε τὸ παράδειγμα αὐτῶν τῶν μεγάλων καὶ τολμηρῶν θαλασσοπόρων, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὸ πλοῖον

τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους θαρραλέως διέσχισαν τὰς θαλάσσας τῶν μυστικῶν πνευματικῶν καταγίδων διὰ νὰ καταλήξουν εἰς τὸν εὐδίων λιμένα τῆς αἰωνιότητος.

Ἡ ἐν ἀδραῖς γραμμαῖς σκιαγράφησις τῆς προσωπικότητος αὐτῶν ἀποτελεῖ ἐλάχιστον ἀντίδωρον δι' ὅ,τι οὗτοι κατὰ καιροὺς ἐπραξάν διὰ τοὺς φοιτητὰς τῶν ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου μνημόσυνον αἰώνιον εἰς τὴν ἱεράν αὐτῶν μνήμην, ἡ ὁποία μετὰ ἀνεξίτηλα γράμματα εἶναι γραμμένη εἰς τὸν κόσμον τῆς ψυχῆς, τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος ὅλων ἀνεξαιρέτως ἡμῶν τῶν μαθητῶν τῶν.

Πρὸς τούτοις, ἡ προσωπικότης αὐτῶν, ἥτις εἶναι προσωπικότης πάντοτε ἐμπνεύουσα εἰς τοὺς ἱεροσπουδαστὰς τὸ καθήκον, τὴν ἀρετὴν, τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν θυσίαν τοῦ προσωπικοῦ συμφέροντος χάριν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας, τὴν θυσίαν τοῦ σήμερον διὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ αὔριου, εἶναι ἀρόηκτως συνυφασμένη ἀφ' ἑνός μὲν μετὰ τὴν ὅλην πορείαν τῆς ζωῆς ἐκάστου ἀποφοίτου τῆς περιπύστου Σχολῆς καὶ ὡς θεολόγου καὶ ὡς κληρικοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ μετὰ τὴν διὰ μέσου τῶν συμπληγᾶδων πετρῶν ἐπιβίωσιν καὶ τὴν πρὸς τὰ ἔξω προβολὴν αὐτῆς ταύτης τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ ἱστοριογράφησις τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ ἔργου ἐκάστου Σχολάρχου εἶναι συγχρόνως καὶ ἱστορία αὐτῆς ταύτης τῆς Σχολῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἔθεσαν τὴν σφραγίδα τῆς ἰδίας αὐτῶν προσωπικότητος κατὰ τὴν περίοδον, καθ' ἣν οὗτοι ἐχρημάτισαν Σχολάρχαι ὀδηγήσαντες αὐτὴν εἰς ἡμέρας ἐκκλησιαστικῆς δόξης, τιμῆς, μεγαλοπρεπείας καὶ οἰκουμενικοῦ μεγαλείου, ἀναγεννήσεως τῶν θεολογικῶν γραμμάτων, προβολῆς αὐτῆς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὡς καὶ ἀναγνωρίσεως τῆς προσφορᾶς αὐτῆς ἐπὶ πανορθόδοξου καὶ παγγρηγοριανικοῦ ἐπιπέδου.

2. Τρόπος ἐκλογῆς Σχολάρχου καὶ Καθηγητῶν.

Ὁ θεσμὸς τοῦ Σχολάρχου ἐκλελεγμένου ὑπὸ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπεδείχθη σωτήριος διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον ἐν γένει λειτουργίαν τῆς Σχολῆς, διὰ τὴν διασφάλισιν, παρὰ τὰς ἀλλαγὰς τῶν Πατριαρχῶν καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν προερχομένας ἐκκλησιαστικὰς κατὰ καιροὺς ἀναπο-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 332 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τεύχους.

φεύκτους ανακατατάξεις, τής συνεχείας του έργου και τής αποστολής αυτής, από τής ημέρας τής ιδρύσεως έως τής σήμερα, διά την συνεχή πνευματικήν και ακαδημαϊκήν παρακολούθησιν και πρόδοον ενός έκαστου των μαθητών-οικοτρόφων αυτής, διά την ενιαίαν εκκλησιαστικήν τάξιν και πειθαρχίαν, διά την αποφυγήν πάσης ένδεχομένης κρίσεως εις τόν Καθηγητικόν Σύλλογον, ως συνήθως συμβαίνει εις πάσας τας ακολουθούσας τὸ σύστημα τοῦ κατ' ἔτους δι' ἐκλογῆς-ἀλλαγῆς τοῦ Κοσμήτορος Σχολᾶς, ὅπως δὲ ἰδιαιτέρως διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς ὡς καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ, πνευματικοῦ καθιδρύματος ὑπαγομένου κατ' ἀποκλειστικότητα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὡς τοιούτου διὰ τῶν καθηγητῶν αὐτοῦ τιθεμένου παντοῦ καὶ πάντοτε καὶ ανεξαρτήτως τόπου καὶ χρόνου εἰς τὴν ἐκκλησιαστικήν, θεολογικήν, ποιμαντικήν, κοινωνικήν καὶ ἐκπολιτιστικήν διακονίαν αὐτῆς. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἱστορία αὐτῆς εἶναι συγχρόνως καὶ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τανάπαλιν.

Ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς-διορισμοῦ αὐτῶν ὑπὸ τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου οὐδόπως σημαίνει καὶ ἐπέμβασιν τοῦ τελευταίου εἰς τὰ καθαρῶς ἀκαδημαϊκὰ καθήκοντα τόσον αὐτῶν ὅσον καὶ τῶν Καθηγητῶν, οἱ ὅποιοι ἀσκοῦν ταῦτα ὡς ἀπολύτως ἐλεύθεροι ἀκαδημαϊκοὶ διδάσκαλοι. Περιττὸν νὰ τονισθῇ ἐνταῦθα ὅτι ὁσάκις Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι ἢ Ἐφορῆαι τῆς Σχολῆς, διοριζόμενοι ὁσάκις κατ' ἔτος ἀνεσυγκροτεῖτο ἡ Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, προσεπάθησαν νὰ ἐπέμβουν εἰς τὰ καθαρῶς ἀκαδημαϊκὰ καθήκοντα τῶν Καθηγητῶν συνήντησαν τὴν συλλογικὴν ἀντίδρασιν τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου, ἡ ὁποία καὶ εἶχεν εὐεργετικὰ διὰ τὴν εὐρύθμωτον ἀκαδημαϊκὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς ἀποτελέσματα.

* * *

Τὸ θέμα ἐκλογῆς-διορισμοῦ Σχολαρχῶν ὀδηγεῖ ἡμᾶς, φυσικῶς τῷ τρόπῳ, καὶ εἰς τὸν τρόπον ἐκλογῆς τῶν Καθηγητῶν ἐν τῇ Σχολῇ. Ἀναφορικῶς πρὸς τὸν τρόπον ἐκλογῆς τῶν καθηγητῶν τῆς περιβλέπτου Σχολῆς πρέπει ἐνταῦθα νὰ λεχθῇ ὅτι οὗτοι κατ' ἀρχὰς ἐξελέγοντο ὑπὸ τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἐν συνεχείᾳ, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ Σχολὴ ἐφθασεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης τῆς καὶ ὁ ἀριθμὸς κυρίως τῶν ἐξ Ἑλλάδος ὡς καὶ ἐκ τῶν πέντε Ἡπειρῶν ἠδὲξήθη σημαντικῶς καὶ ὁ Καθηγητικὸς Σύλλογος ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν δύο ἐν Ἑλλάδι θεολογικῶν Σχολῶν — ἀπὸ τὰς ξένας πανεπιστημιακὰς θεολογικὰς Σχολὰς οὗτος εἶχεν ἤδη πρὸ πολλοῦ χρόνου ἀναγνωρισθῆ — ὡς ἰσότιμος καὶ ἰσόκυρος πρὸς τὸν Καθηγητικὸν αὐτῶν Σύλλογον, τότε κατηρτίσθη εἰδικὸς Κανονισμὸς ἐκλογῆς Καθηγητῶν ὑπὸ μόνου τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου τῆς Σχολῆς. Τοῦτο ἐγένετο τὸ ἔτος 1954 ἐπὶ Σχολαρχίας τοῦ ἀειμνήστου Σχολάρχου Κυροῦ Ἰακώβου, Μητροπολίτου Ἰκονίου. Πρῶτος δὲ Καθηγητῆς ἐκλεγείσ βασιεῖ τοῦ Κανονισμοῦ

τούτου, ὅστις συνετάγη βάσει τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ὅστις μεταξὺ τῶν ἄλλων προσόντων, τὰ ὅποια ὄφειλον νὰ ἔχουν οἱ ὑποψήφιοι, ἦτο καὶ τὸ Διδακτορικὸν Δίπλωμα Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς, ἦτο ὁ Ἱερολ. Διάκονος Ἰάκωβος Τενεδιός. Οὗτος, μετὰ τὰς σπουδὰς του ἐν Χάλκῃ, ἐφοίτησεν εἰς τὴν Προτεσταντικὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Στρασβούργου, ὡς ὑπότροφος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀνακηρυχθεὶς Διδάκτωρ τῆς ὡς ἄνω Σχολῆς εἰς τὸν κλάδον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐγένετο Διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀκολούθως ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου τῆς Σχολῆς Καθηγητῆς τῆς Π. Διαθήκης καὶ τῆς Θρησκευολογίας (1962).

Ἡ ὑποβολὴ Διδακτορικῆς Διατριβῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Διακόνου Ἰακώβου Τενεδιοῦ καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης ὄφειλετο εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας τῆς Τουρκίας νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ ἐγκριθεὶς κατὰ τὸ 1954 Κανονισμὸς ἀνακηρύξεως Διδασκτῶν καὶ ἐκλογῆς βοηθῶν, Ὑφηγητῶν καὶ Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς. Καὶ τοῦτο ἐγένετο διότι τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ιδιότητα τῆς Σχολῆς ὡς Πανεπιστημιακῆς, καί-τοι ἐγνώριζε τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν ξένων Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἀπόφοιτοι ἐνεγράφοντο διὰ μεταπτυχιακὰς σπουδὰς. Χαρακτηριστικὸν δὲ τῆς σιωπηρᾶς ἀναγνώρισεως, λαμβανομένων πάντοτε ὑπ' ὄψιν τῶν ἀπαραιτήτων ἀκαδημαϊκῶν προσόντων, τοῦ Πανεπιστημιακοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος εἶναι ἡ κατὰ τὸ 1971 ἀπόφασις τοῦ Τουρκικοῦ Ὑπουργείου Παιδείας νὰ ἀναστελῇ τὴν λειτουργίαν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ὁμοῦ μετὰ τῆς Ροβερτείου Ἀμερικανικῆς Πανεπιστημιακῆς Σχολῆς, ὡς καθαρῶς Πανεπιστημιακῶν βάσει ἐνὸς νόμου μὴ ἐπιτρέποντος τὴν λειτουργίαν ἰδιωτικῶν Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν εἰς τουρκικὸν ἔδαφος.

3. Ὁ Μητροπολίτης Νεοκαισαρείας Χρυσόστομος Κορωναῖος.

Ὡς μέγας ὀφειλέτης γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας ἀναμνησκόμεαι τὴν στιγμὴν ταύτην τὴν γλυκεῖαν προσωπικότητα τοῦ αἰοδύμου Μητροπολίτου Νεοκαισαρείας κυροῦ Χρυσοστόμου, τὸν ὅποιον δὲν ἠτύχησα μὲν νὰ ἔχω Σχολάρχῃ ἐγνώρισα ἡμᾶς τοῦτον διὰ τοῦ πνευματικοῦ του ἀναστήματος καὶ εἰς ἐμὲ σεβαστοῦ καὶ πνευματικοῦ μου Γέροντος καὶ Καθηγητοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μύρων κ. Χρυσοστόμου, καὶ εἶχον τακτικὴν μετ' αὐτοῦ ἐπικοινωνίαν, ἐπαφελούμενος τῆς βαθείας καὶ μακρᾶς ἐπιστημονικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας του ὡς Καθηγητοῦ καὶ εἶτα ὡς Σχολάρχου αὐτῆς. Ὅσοι τὸν ἐξῆσαν εἰς τὴν Σχολὴν ὑπὸ τὴν διπλὴν του ταύτην ιδιότητα ἐχαρακτήριζον αὐτὸν ὡς αὐστηρὸν εἰς τὴν τάξιν

καί τὴν πειθαρχίαν, εἰς τὸν ἐκκλησιασμόν καὶ τὴν μελέτην, εἰς τὴν ἀρτίαν πνευματικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν κατάρτισιν τῶν μαθητῶν, εἰς τὴν ὁμοίομορφον καὶ ὑποδειγματικὴν παρουσίαν τῶν μελλοντικῶν λειτῶν τῆς Ἐκκλησίας, τέλος δὲ οὐ μόνον ὡς «ζηλωτὴν καλῶν ἔργων»²²³, ἀλλὰ καὶ ὡς «περισσότερως ζηλωτὴν ὑπάρχων τῶν πατρικῶν του παραδόσεων»²²⁴. Διεκρίνετο διὰ τὴν ἐμβρίθειαν τῶν γνώσεών του, διὰ τὴν γλωσσομάθειαν, διὰ τὴν σπανίζουσαν ἀρχιερατικὴν του ταπεινοφροσύνην, διὰ τὸν σεμνὸν ἐκ φύσεως καὶ ἀκέραιον χαρακτήρα του, διὰ τὴν σύμμικτον τῶν ἀγαθῶν ἁρμονίαν, διὰ τὸ ὀλιγόλογον στοχαστικὸν καὶ διευρευνητικόν, διὰ τὸν ἰδιαιτέρον τρόπον ἐκθέσεως σκέψεων καὶ εἰσηγήσεων, διὰ τὴν προθυμίαν ἐξυπηρετήσεως, διὰ τὸ ἀμέριστον ἐνδιαφέρον του ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς τὴν Σχολὴν καὶ τοὺς μαθητάς του, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὴν Ὁμογένειαν καὶ τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ὑπὲρ τῆς ὁποίας «ὁ ζῆλος» κατέφαγεν²²⁵ αὐτόν. Πρὸς τούτοις δὲ ἔχαρακτηρίζετο οὗτος ὡς «χρηστὸς πρὸς τὸν φίλον, ἡπιος πρὸς τὸν οἰκέτην, ἀνεξίκακος πρὸς τοὺς θρασεῖς, φιλόανθρωπος πρὸς τοὺς ταπεινοὺς, παρηγορῶν κακουμένους, ἐπισκεπτόμενος τοὺς ἐν ὀδύναϊς, μηδένα καθάπαξ ὑπερορῶν, γλυκὺς ἐν προσηγορίᾳ, φαιδρὸς ἐν ἀποκρίσει, δεξιός, εὐπρόσιτος ἅπασι, μῆτε σεαυτοῦ διεξιῶν ἐγκώμια, μηδὲ ἑτέρους λέγειν παρασκευάζων, μηδὲ λόγον ἄσεμνον ἀποδεχόμενος, ἐπικαλύπτων ὅσα δυνατὸν τῶν σεαυτοῦ πλεονεκτημάτων»²²⁶. Τὸν ἀκακὸν τοῦτον Ἱεράρχην τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου καὶ Σχολάρχην τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, συγχρόνως δὲ ἰδικόν μου πνευματικόν πατέρα, διεκρίνειν ὡσαύτως «ἡ ἀπλότης τοῦ ἤθους, τὸ γενναῖον, τὸ ἀκατάσκειον... Δεῖ γάρ, οἶμαι, τὸν τέλειον φρόνιμον μὲν εἶναι πρὸς τὸ ἀγαθόν, ἀκέραιον δὲ πρὸς τὸ κακόν»²²⁷.

Ὅ,τι παρουσιάσθη εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Σχολαρχίας του ὅσον καὶ κατὰ τὴν μακρὰν περίοδον τῆς ἐκτελέσεως τῶν συνοδικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἀπετέλει ὕλην δι' ἐφαρμογὴν τῆς ἀρετῆς, τῆς λογικῆς, τῆς ὑπευθυνότητος, τῆς ἐκκλησιαστικῆς, φιλανθρωπικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεως καὶ γενικῶς ὕλην διὰ μίαν τέχνην ἀρμόζουσαν εἰς ἄνθρωπον ἀφοσιωμένον εἰς τὴν ἱερὰν ἐπιστήμην, τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Καίτοι παρῆλθον ἀρκετὰ ἔτη ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου του ἐν τούτοις δὲν ἔπαυσε καὶ δὲν θά παύσῃ νὰ εἶναι ὀλοζώντανος μεταξύ ἡμῶν, νὰ μᾶς δροσίζῃ καὶ συγχρόνως νὰ μᾶς φωτίζῃ μὲ τὸ διορατικόν καὶ διαυγὲς πνεῦμα του, τὸ ὁποῖον ἔγινε φλόγα, σκέψις καὶ φῶς

223. Πρβλ. Τίτ. 2,14.

224. Γαλ. 1,14.

225. Πρβλ. Ἰωάν. 2,17.

226. Ἰδὲ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Περὶ Ταπεινοφροσύνης, 7 (ΒΕΠ, 54, 185,41-186,6).

227. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ὁμιλία εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμιῶν, 11 (ΒΕΠ, 54,126, 12-28).

Ὁ Μητροπολίτης Νεοκαισαρείας Χρυσόστομος Κορωναῖος (†)
Καθηγητὴς καὶ Σχολάρχης τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς
Χάλκης (1923 - 1950).

εἰς τὴν πορείαν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τῆς Τροφῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ ὅλων ἡμῶν τῶν μαθητῶν καὶ πνευματικῶν αὐτοῦ ἀναστημάτων²²⁸,

228. Ἡ μεγάλη διορατικότης τοῦ Νεοκαισαρείας Χρυσόστομου πρὸς τοῖς ἄλλοις καταδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς μὴ ἀποδοχῆς τῆς γνώμης τοῦ ὄντως μεγάλου Πατριάρχου Ἀθηναγόρου, ὅστις, εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνάρρησίν του εἰς τὸν Οἴκουμενικόν Θρόνον, ἐπεχείρησε καὶ τὴν ἐπέτυχε καὶ τὴν ὑποίους ἀναγνώρισιν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ὡς Πανεπιστημιακῆς τοιαύτης. Εἰς τὴν ἰδέαν αὐτὴν παραρμήθη οὗτος κυρίως ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ φιλελευθέρου ἀμερικανικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον διέπει τὰ πνευματικὰ ἰδρύματα τῆς ἁγίας Χώρας καὶ γενικώτερον τὸν κρατικὸν μηχανισμόν, ὅστις ὑποστηρίζει τὴν πολυμορφίαν, ὅπως δὲ ἰδιαίτερος παρεσῆθη ἐκ τοῦ πνεύσαντος τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δημοκρατικοῦ ἀνέμου ἐν Τουρκίᾳ, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀθηναγόρας ἐθεώρησε, παρὰ τὰς σφοδρὰς ἀντιρρήσεις τοῦ ποιμνίου του, ὡς γνήσιον, διαρκὴ καὶ εἰλικρινῆ καὶ ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνον τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ Νεοκαισαρείας Χρυσόστομος, γνωρίζων καλῶς τὴν νοοτροπίαν τοῦ λαοῦ τῆς Τουρκίας καὶ

“ ΑΡΣΕΝ ΚΑΙ ΘΗΛΥ... ” ΜΕ ΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ

Α. 'Η τάξη του γάμου.

«Οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον ἐπὶ τῆς γῆς» (Γέν. β' 18). Μὲ αὐτὴ τὴν φράση, ποὺ ἀναφέρει ἡ Γένεση, ἡ ἀγάπη τοῦ Δημιουργοῦ διαπιστώνει τὴν μοναξιά τοῦ 'Αδάμ μέσα στὴν δημιουργία. 'Ο κόσμος ἂν καὶ γεμάτος ἀπὸ πληρότητα καὶ ποικιλία μορφῶν, πραγμάτων καὶ ὄντων, δὲν προσέφερε ἀκόμη στὸν 'Αδάμ ἕνα σύντροφο, ποὺ νὰ εἶναι ἀνάλογος μὲ τὴν οὐσία του καὶ ν' ἀνταποκρίνεται στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ ἔσωτερικοῦ του κόσμου.

Τότε, λέγει ἡ Γένεση, «ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν 'Αδάμ, καὶ ὑπνωσε καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. Καὶ ὠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ 'Αδάμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν 'Αδάμ.» (Γέν. β' 21-22). Βέβαια ἡ δημιουργία τῆς γυναίκας ἐκφράζεται μὲ μιὰ εἰκόνα. Καὶ μάλιστα, ὅτι συμβαίνει, συμβαίνει μέσα σὲ μιὰ «ἔκστασιν». 'Ενῶ ὁ 'Αδάμ βρισκόταν σ' αὐτὴν τὴν κατάσταση, ὁ Θεός, μᾶς λέγει ἡ Γραφή, παίρνει μιὰ πλευρὰ τοῦ 'Αδάμ καὶ πλάθει τὴν γυναῖκα. 'Η εἰκόνα αὐτὴ ἐκφράζει ἔντονα τὴν ὁμοιότητα τῆς οὐσίας, ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὸν ἄνδρα καὶ στὴν γυναῖκα. Πόσο λίγο,

εἰς τὰς καρδίας τῶν ὁποίων παραμένει πάντοτε ὡς εἷς ἐκ τῶν ἀντιπροσωπευτικωτέρων τύπων τῶν παλαιῶν κατηζιωμένων σοβαρῶν 'Ιεραρχῶν τοῦ Φαναρίου καὶ ὡς τύπος καὶ ὑπογραμμὸς Σχολάρχου καὶ Καθηγητοῦ τῆς 'Ι. Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, ὅστις εὐρέθη εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ 'Αθηναγόρου εἰς

τῶν κυβερνῶντων αὐτὴν, ἔχων μακρὰν πείραν τῆς ρευστότητος τῶν πραγμάτων ἐν αὐτῇ καὶ βλέπων περισσότερο μακρὰν ἀπ' ὅ,τι ὁ μεγαλόπνοος μὲν ἀλλὰ μὴ γνωρίζων καλῶς τὴν τουρκικὴν νοοτροπία καὶ τὸ σύστημα διοικήσεως τῆς ἐν λόγῳ χώρας Πατριάρχης 'Αθηναγόρας, ἀντετάχθη εἰς τὴν πρότασιν αὐτοῦ χωρὶς βεβαίως νὰ εἰσακουσθῆ, καὶ ὡς ἐκ τούτου νὰ γίνῃ καὶ ἡ τύποις ἀναγνώρισις τῆς Σχολῆς ὡς πανεπιστημιακῆς τοιαύτης ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν (1950). Τὸ κλείσιμον ὅμως τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς πυλῶν ('Ιούλιος 1971) μὲ τὸν νόμον 625 «περὶ 'Ιδιωτικῆς 'Εκπαιδεύσεως» ἤλθε νὰ δικαιώσῃ τοὺς ἐνδοκισμοὺς τοῦ ἐν τῷ μεταξὺ παραιτηθέντος καὶ εἰς τὰ ἀρχιερατικὰ καὶ συνοδικὰ καθήκοντα περιορισθέντος Νεοκαισαρείας Χρυσοστόμου. 'Ο 'Αθηναγόρας, εὐθὺς μετὰ τὸ κλείσιμον τῆς Σχολῆς, ἀνεγνώρισε τὸ μεγάλο λάθος, τὸ ὁποῖον διέπραξε μὴ ἀποδεχθεὶς τὴν σοφὴν πρότασιν τοῦ περαιραμένου Νεοκαισαρείας Χρυσοστόμου.

βέβαια, ἔχουν ὅλα αὐτὰ σχέση μὲ τὴν βιολογία ἢ τὴν ἀνατομία φαίνεται ἀπὸ τὴν ὑπογράμμιση ὅτι ὅλα αὐτὰ συμβαίνουν μέσα στὴν «ἔκστασιν» τοῦ 'Αδάμ καὶ μοιάζουν μὲ ὄραμα.

'Εδῶ βλέπομε ὅτι ἡ 'Αγ. Γραφή, χωρὶς νὰ κάνει ἐπιστήμη μὲ τις ἀπλὲς καὶ ἀπλοϊκὲς ἴσως εἰκόνες τῆς μᾶς τονίζει καὶ μᾶς διδάσκει βασικὲς ἀλήθειες. Πραγματικὰ δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἐκφράσει κανεὶς μὲ καλλίτερο τρόπο τὴν ὁμοιότητα τῆς οὐσίας τῶν δύο φύλων καὶ μάλιστα σὲ ἀπλοὺς ἀνθρώπους, ὅπως ἦσαν τὴν ἐποχὴ ποὺ γράφτηκε ἡ Γένεση. 'Ακόμη καὶ τὸ ὅτι ἡ γυναῖκα πλάσθηκε ὄχι ἀπὸ τὸ κεφάλι ἢ τὰ πόδια, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ 'Αδάμ οἱ Πατέρες τὸ ἐρμηνεύουν ὅτι ἡ γυναῖκα δὲν εἶναι οὔτε ἀνώτερη, οὔτε κατώτερη ἀπὸ τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ στέκεται δίπλα — στὸ πλευρὸ τοῦ ἄνδρα — ἰσότημη. Γι' αὐτὸ ἂς μὴ θεωροῦμε ἀφελεῖς αὐτὲς τὶς διηγῆσεις. Κρύβουν θεϊκὸ βάθος μέσα στὴν ἐπιφανειακὴ τους ἀπλότητα.

'Ο 'Αγιος 'Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐρμηνεύοντας αὐτὸ τὸ χωρίο λέγει ὅτι ὁ Θεὸς γιὰ τὴν δημιουργία τῆς Εὕας δὲν ἔκαμε «ἄλλην πλάσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἤδη γενομένης πλάσεως τοῦ 'Αδάμ λαβὼν βραχὺ τι μέρος, ὠκοδόμησεν αὐτὸ καὶ τέλειον εἰργάσατο». Τονίζει ἀκόμη ὁ ἱερός Πατὴρ ὅτι ὅλα αὐτὰ

πάσας τὰς μεγάλας καὶ ἱστορικὰς αὐτοῦ στιγμὰς ἀποφάσεις καὶ πορείας²²⁹.

(Συνεχίζεται)

† 'Ο Μητροπολίτης Περιστερίου

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ) ΖΑΦΕΙΡΗΣ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

229. Πλείονα περὶ τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Νεοκαισαρείας Χρυσοστόμου ὡς Καθηγητοῦ καὶ Σχολάρχου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης καὶ ὡς 'Ιεράρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἰδὲ Χρ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ, Μητρ. Μύρων, Χρυσόστομος ὁ Νεοκαισαρείας, ΘΗΒ, 12, 1968, 425-27. Β. ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ, μν. ἔργ. σσ. 39-42. Χρ. ΜΑΥΡΟΦΥΛΔΟΥ, 'Ο Νεοκαισαρείας Χρυσόστομος Κορωναῖος ὡς Καθηγητῆς καὶ Σχολάρχου τῆς 'Ιερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης (1923-1950), ἐν 'Επετηρίδι 'Εστίαις Θεολόγων Χάλκης, 'Αθήναι 1980, σσ. 127-134. Γερ. Χρ. ΖΑΦΕΙΡΗΣ, Μητροπ. Γαρδικίου, 'Ο Νεοκαισαρείας Χρυσόστομος Κορωναῖος. 'Η δρᾶσις αὐτοῦ ὡς 'Ιεράρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ ὡς Σχολάρχου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, ἐν 'Ἐκκλησίαι, 54 (1977), σσ. 279-284.

«υπερβαίνουνσι πάντα λογισμὸν ἀνθρώπινον» και μπορεί νά τὰ δεῖ κανεὶς και κατανοήσει μόνο «τοῖς τῆς πίστεως ὀφθαλμοῖς».

Ἔτσι ὁ Θεὸς «ἤγαγε αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδὰμ», ὠδήγησε τὴν γυναῖκα στὸν ἄνδρα. Καὶ τότε πραγματοποιεῖται μιὰ συνάντηση-γνωριμία ἀπὸ οὐσία σὲ οὐσία. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸν τόνο τοῦ θριάμβου, πού ἔχει ἡ φράση τοῦ Ἀδὰμ: «τοῦτο νῦν ὄστουν ἐκ τῶν ὀστέων μου και σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς μου» (Γέν. β' 23). Τώρα εἶναι δυνατὴ ἀνθρώπινη κοινωνία. Καὶ ἐδῶ ὑπάρχει ἓνα σπουδαῖο στοιχεῖο. Ἡ γυναῖκα χαρακτηρίζεται ὡς «βοηθὸς» τοῦ ἀνδρός. Εἶναι μιὰ συμπαραστάτις στὴ ζωὴ του. Μιὰ συμπλήρωση τῆς ζωῆς και τοῦ ἔργου του και ὀλοκλήρωση. Καὶ μάλιστα χαρακτηρίζεται «βοηθὸς κατ' αὐτόν» (Γέν. β' 18), δηλ. ἀνάλογη μ' αὐτόν, ταιριαστὴ μὲ τὴν οὐσία και τὴν προσωπικότητά του. Γιατὶ ἐπι κυρίως χαρακτηρίζεται και καθορίζει τὴν οὐσία αὐτῆς τῆς σχέσεως — ἀνάμεσα στὸν ἄνδρα και στὴν γυναῖκα — δὲν εἶναι τὸ βιολογικὸ ἢ ψυχολογικὸ στοιχεῖο, ἀλλὰ τὸ προσωπικὸ. Συναντῶνται ὡς πρόσωπα-προσωπικότητες.

Καὶ ἡ προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει πολλὰ διαστάσεις. Τὴν βιολογική, τὴν ψυχολογική, τὴν πνευματική, τὴν ἠθική διάσταση. Σ' ὅλες αὐτὲς τὶς διαστάσεις πρέπει ν' ἀνταποκρίνεται ἡ σχέση και ὅλες νὰ τὶς ἱκανοποιεῖ, γιὰ νὰ εἶναι ἐπιτυχημένη. Ἄν σήμερα ἔχομε τόση ἀποτυχία στὴ σχέση τῶν δύο φύλων, εἶναι γιατί οἱ ἄνθρωποι ἀρκοῦνται στὸ βιολογικὸ ἢ και στὸ ψυχολογικὸ μόνο στοιχεῖο τῆς σχέσεως — δηλ. στὴν ἐκτόνωση τῆς ὀρμῆς και στὸν ἔρωτα ἔστω — και ἀδιαφοροῦν γιὰ τὰ ὑπόλοιπα στοιχεῖα. Ἀδιαφοροῦν γιὰ τὴν ἀγάπη, πού εἶναι ἡ βαθύτερη πνευματικὴ σχέση και κοινωνία και γιὰ τὴν εὐθύνη, πού ἀνταποκρίνονται στὴν πνευματικὴ και ἠθικὴ διάσταση τῆς ἀνθρώπινης υπάρξεως. Ὅταν ὁ Θεὸς ὠδήγει τὴν Εὐὰ στὸν Ἀδὰμ και τὴν χαρακτηρίζει «βοηθὸν κατ' αὐτόν» αὐτὸ σημαίνει ὅτι μ' αὐτὴν τὴν συνάντηση ζυπνοῦν: ἡ ἀνθήση τῆς ἀγάπης, ἡ ἐκτόνωση τῆς ὀρμῆς, ἡ ἀνθρώπινη καρποφορία και ἡ εὐθύνη. Εἶναι μιὰ συνάντηση «ἐν ἀγάπῃ» και μιὰ ἐμπνευση γιὰ τὴ ζωὴ και τὰ ἔργα του. Ὅλα αὐτὰ ἐννοοῦνται μὲ τὴν λέξη «βοηθὸς» και ἀποτελοῦν τὴν «magna charta» τῶν σχέσεων τῶν δύο φύλων.

«Ἐνεκεν τούτου καταλήψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ και τὴν μητέρα και προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, και ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μιάν» (Γέν. β', 24) συνεχίζει ἡ Γένεση. Καὶ σημειώνει ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος «και οὐκ εἶπε συνοικήσει, ἀλλὰ προσκολληθήσεται, τὴν ἀδιάσπαστον ἑνωσιν δηλών». Καὶ ὁ Θεοδώρητος «Τοσαύτη συνάφεια γίνεται, ὥστε μιάν σάρκα τοὺς δύο νομίζεσθαι. Καὶ μάρτυς ὁ τοῦ γάμου καρπὸς: ἐν γὰρ παιδίον ἐξ ἀμφοτέρων γεννᾶται».

Ἡ φράση αὐτὴ τῆς Γενέσεως μᾶς λέγει ὅτι ἡ σχέση ἀνάμεσα στὸν ἄνδρα και στὴν γυναῖκα τότε μόνο φθάνει στὸ πλήρες ἀνθρώπινο ὕψος της, ὅταν

και οἱ δύο εἶναι πρόθυμοι και ἀποφασισμένοι — σύμφωνα μὲ τὸ σχέδιο τοῦ Δημιουργοῦ — γιὰ μιὰ ἀποκλειστική, βαθειὰ ἀνθρώπινη κοινωνία ἀγάπης, πού διαρκεῖ ὅσο και ἡ ζωὴ. Γι' αὐτὸ και ἡ ἱερότητα αὐτῆς τῆς κοινωνίας, αὐτοῦ τοῦ δεσμοῦ, ἀπαιτεῖ τὸν περιορισμὸ τῆς ὀρμῆς στὰ πλαίσια τῆς συζυγικῆς πιστότητας. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνο νὰ μὴ τραυματίζει ὁ ἓνας τὰ αἰσθήματα τοῦ ἄλλου. Ἡ ἀγάπη, πού λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὸ πρόσωπο — τὴν προσωπικότητα — τοῦ ἄλλου και ὄχι μόνο τὴν ἐμφάνιση ἢ τὴν ἐξωτερικὴ ἔλξη, δὲν ἀρκεῖται στὸ νὰ μὴ βλάπτει ἢ τραυματίζει τὸν ἄλλο, ἀλλὰ ἐξαρτᾶ ὀλοκλήρη τὴν προσωπικὴ εὐτυχία ἀπὸ τὴν εὐτυχία τοῦ συντρόφου. Καὶ ἔτσι θεμελιώνεται ὁ γάμος. Ἡ τάξη μιᾶς ἐξαγιασμένης κοινωνίας τῶν δύο φύλων.

Ὅλα αὐτὰ βρίσκουν τὸν ἀντίλαλό τους στὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, ὅπου ὁ Κύριος τονίζει τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου. Καὶ ὅταν τὸν ρωτοῦν, γιατί ὁ Μωϋσῆς ἐπέτρεψε τὴν διάλυση τοῦ γάμου, ὁ Ἰησοῦς ἀπαντᾷ: «Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν... ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτω» (Ματθ. ιθ', 8). Αὐτὸ τὸ «ἀπ' ἀρχῆς» μᾶς θυμίζει τὸν «ἐν ἀρχῇ» τῆς Γενέσεως. Τότε πού ὁ Θεὸς ὁ ἴδιος ἔγινε ὁ νυμφαγωγὸς τοῦ πρώτου ἀνθρώπινου ζεύγους.

Ὅταν ὅμως ὑπάρχει ἡ «σκληροκαρδία», τότε ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεί νὰ καταλάβει τί σημαίνει ἀγάπη, πού εἶναι πάντοτε μιὰ θυσία. Καὶ ἔρχονται συχνὰ στιγμὲς κρίσεως, πού γιὰ νὰ σωθεῖ ἓνας γάμος, χρειάζεται θυσία.

B. Ὁ ἀπαγορευμένος καρπός.

Μιὰ συνηθισμένη ἐρμηγεία, πού δίδεται στὸ δένδρο «τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ και τοῦ κακοῦ», πού ἀναφέρει ἡ Γένεση (κεφ. β') εἶναι ἐκείνη, πού ξεκινᾶ ὄχι ἀπὸ τὴν ὀνομασία τοῦ δένδρου, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ νόημα, πού ἡ εἰκόνα-σύμβολο, δένδρο, ἔχει μέσα στὸ μῦθο και στὸ ὑποσυνειδητό. Ἡ σιωπηλὴ ζωὴ, πού ρουφᾷ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς τοὺς χυμούς της. Κάθε χρόνο φέρει τοὺς καρπούς του και μ' αὐτοὺς αὐξάνεται και πολλαπλασιάζεται. Ἔτσι, λοιπόν, λέγει ἡ ἀποψη αὐτὴ: Τὸ δένδρο στὸν Παράδεισο εἶναι τὸ μυθικὸ δένδρο τῆς ζωῆς και καρποὶ του εἶναι ἡ ὄριμη γενετήσια ζωὴ. Καὶ τὸ φάγωμα τοῦ καρποῦ, πού ἀπαγορεύει ἡ ἐντολή, εἶναι ἡ ἔνωση τῶν δύο φύλων.

Ὅσο ὁ ἄνθρωπος εἶναι παιδί και ἡ ὀρμὴ ἀκόμη ὑπνώτει, ζεῖ ἀθῶος και εὐτυχισμένος. Τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου του εἶναι ἰσορροπημένα μεταξὺ τους και ἐπικρατεῖ εἰρήνη. Αὐτὸ εἶναι ὁ παράδεισος. Μόλις ὅμως ζυπνήσει ἡ ὀρμὴ, ἀρχίζει ἡ ἀνησυχία. Τὸ παιδί ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του. Δὲν καταλαβαίνει τὸν ἑαυτό του πιά. Ἐρχεται σὲ σύγκρουση μὲ τοὺς μεγαλύτερους. Γιατὶ ἡ τάξη, πού αὐτοὶ ἐκπροσωποῦν, τὸ ἐμποδίζει στὴν ἱκανοποίηση τῆς ὀρμῆς. Ἔτσι κλείνεται στὸν ἑαυτό του και γίνεται

ἀπειθαρχο. Καί ὅμως θέλει νὰ ζήσει πλήρως τὴν ζωὴ καὶ πρέπει νὰ θέλει. Κι ἔτσι ἀκολουθεῖ τὴν δύναμη τῆς ὀρμῆς καὶ ὁ Παράδεισος, τῆς παιδικῆς-εὐτυχισμένης ἀθωότητος καταστρέφεται. Αὐτὸ πρέπει νὰ συμβαίνει ἔτσι γιατί ἔτσι μόνο ἡ ἀναπτυσσόμενη ἀνθρώπινη προσωπικότητα φθάνει στὴν ὀριμότητα τῆς ζωῆς μετὰ τὴν καρποφορία τῆς, τὴν σοβαρότητα καὶ τὴν εὐτυχία τῆς. "Ὅ,τι, λοιπόν, διηγεῖται ἡ Γένεση — σύμφωνα μ' αὐτὴ τὴν ἀποψη — δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ πρωταρχικὴ παρουσίαση τοῦ δράματος, ποὺ παίζεται στὴ ζωὴ τοῦ κάθε ἀνθρώπου.

Μ' αὐτὴν τὴν ψυχολογικὴ ἐρμηνεία τοῦ «ἀπαγορευμένου καρποῦ» συμπλέκεται καὶ ἡ μυθικὴ. Γιὰ τὴν συνείδηση τῶν πρώτων ἀνθρώπων — λέγει — ὅλες οἱ κοσμικὲς καὶ ἀνθρώπινες ἐνέργειες εἶχαν θεοποιητικὸ χαρακτήρα, καὶ μάλιστα ἡ γενετήσια ζωὴ. Ἡ ἐπίδραση τῆς ὀρμῆς καὶ ἡ καρποφορία θεωρήθηκαν σὰν θεῖες δυνάμεις, ποὺ ἀνεβάζουν τὸν ἄνθρωπο πάνω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του. "Ὅ,τι ἀπαγόρευε τὸν καρπὸ εἶναι — λέγει αὐτὴ ἡ ἀποψη — ὁ φθόνος τῶν θεῶν, ποὺ ζηλεύουν τοὺς ἀνθρώπους, γι' αὐτὴν τὴν μεγάλη δύναμη, ποὺ, μετὰ τὴν πληρότητά τῆς, κάνει τὸν ἄνθρωπο ἐπικίνδυνον. Κι ἔτσι δίνουν στὸν ἄνθρωπο τὴν ἡμερὴ εὐτυχία μιᾶς ὑπάρξεως, ποὺ ἡ ὀρμὴ κοιμᾶται καὶ αὐτὸ εἶναι ὁ «παράδεισος».

Ἡ ἐρμηνεία αὐτὴ τοῦ «ἀπαγορευμένου καρποῦ» εἶναι καταφάνερα λαθεμένη. Ἄρκει νὰ ρίξουμε μιὰ ματιὰ στὸ κείμενον τῆς Γενέσεως. Γιατὶ ἐκεῖ ἀναφέρεται ρητὰ ὅτι ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο ὡς ἄνδρα καὶ γυναῖκα. «Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς» (Γεν. α', 27). Ἐπομένως ὁ καθορισμὸς καὶ διαχωρισμὸς τοῦ φύλου ἀνήκει στὴν ἴδια τὴν δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ στὴ συνέχεια ἀναφέρεται: «καὶ εὐλόγησεν αὐτούς ὁ Θεός, λέγων· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν» (Γεν. α', 28). Αὐτὴν τὴν ἐντολὴν τὴν ἔδωσε ὁ Δημιουργὸς στὸ πρῶτον ἀνθρώπινον ζεῦγος ἀμέσως μετὰ τὴν δημιουργία τοῦ καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση. Καὶ αὐτὸ τί ἄλλο μπορεῖ νὰ σημαίνει παρὰ ὅτι οἱ ἄνθρωποι θὰ ἀναπτύσσονται μέσα στὴν πληρότητα τῆς ζωῆς καὶ τῆς καρποφορίας; Πῶς λοιπὸν ἐφθασαν σ' αὐτὴν τὴν ἐσφαλμένη ἐρμηνεία, ὥστε νὰ θεωρεῖται ὡς πτώση καὶ ὡς ἀπαγορευμένη ἡ σχέση τῶν δύο φύλων; Αὐτὸ συμβαίνει γιατί βλέπομε τὴν σημερινὴν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς γενετήσιου σχέσεως, ποὺ εἶναι γεμάτη ὄχι μόνο ἀπὸ ἱκανοποιήσεις, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ σύγχυση, διάσπαση, ταραχὴ, ἀγωνία. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ τοποθετοῦμε καὶ στὴν ζωὴ τῶν πρωτοπλάστων. Σκεπτόμαστε δηλ. ὅτι ὁ Θεὸς ἀπαγόρευσε τὴν σχέσιν τῶν φύλων, γιὰ νὰ μὴ συμβοῦν αὐτὰ τὰ δεινά. Καὶ ξεχνᾶμε ὅτι αὐτὰ δὲν εἶχαν σχέσιν μετὰ τὸν πρωτόπλαστο. Ξεχνᾶμε δηλ. ὅτι ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο, ὅπως εἶναι σήμερα, καὶ στὸν ἄνθρωπο, ποὺ ἀναφέρεται στὴν Γένεση, μεσολάβησε μιὰ καταστροφὴ, ποὺ ὀνομάζεται «ἀμαρτία».

Τὸ δένδρον, λοιπόν, δὲν σημαίνει καθόλου τὴν ἱκανοποίησιν τῆς ὀρμῆς καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ δὲν τὴν

ἀπαγορεύει. "Ὅπως ἄλλωστε καὶ ἡ γνώση δὲν εἶναι κακὴ, οὔτε τὴν ἀπαγόρευσε ὁ Δημιουργὸς στοὺς πρωτοπλάστους. Ἀλλὰ ἔχει σημασία ὁ τρόπος, ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἐπιδιώκει τὴν γνώση. Ἄν δηλ. ἐπιδιώκει τὴν γνώσιν μετὰ ἀλαζονείαν ἀπέναντι στὸν Δημιουργόν, ξεχνώντας ὅτι αὐτὸς εἶναι δημιούργημα. Κάτι ἀνάλογο μποροῦμε νὰ ποῦμε καὶ γιὰ τὴν γενετήσια ὀρμὴ. Καὶ αὐτὴ τοποθετεῖ τὸν ἄνθρωπο μπροστὰ σὲ μιὰ ἀπόφαση. Μπορεῖ νὰ τὴν ἱκανοποιεῖ μετὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ ξεχνᾷ τὸν Θεόν. Μπορεῖ ὅμως νὰ μένει καὶ σὲ μιὰ τάξιν, ποὺ τιμᾷ τὸν Θεόν. Μπορεῖ νὰ ὀδηγεῖται σὲ μιὰ ἀλαζονείαν καὶ νὰ ξεσηκώνεται ἐναντία στὸν Θεόν, μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ παραμένει ὑπάκουος καὶ νὰ ἀποδέχεται τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ.

Στὸ τέλος τῆς δευτέρας διηγήσεως τῆς Γενέσεως ἀναφέρεται: «Καὶ ἦσαν οἱ δύο γυμνοί, ὅ τε Ἄδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἤσχύνοντο» (Γεν. β' 25). Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ὑπῆρχαν καὶ ζοῦσαν σὲ ἕνα ἀνοιγμὰ τῆς οὐσίας των, διαυγεῖς καὶ χωρὶς καμμιὰ ἐσωτερικὴ διάσπαση. Καὶ τίποτα δὲν τοὺς δημιουργοῦσε τὸ αἰσθημα ὅτι κάτι σ' αὐτούς δὲν εἶναι ἐντάξει, γι' αὐτὸ «καὶ οὐκ ἤσχύνοντο». Καὶ αὐτὸ συνέβαινε, ὄχι γιατί ἦσαν παιδιὰ, ἀανάπτυστα ὄντα, ἀλλὰ γιατί μετὰ ὀλοκλήρη τὴν ὑπαρξὴν τοὺς στέκονταν στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός: «Θεὸν εἶχον ἔνοιον καὶ αὐτὸν εὐκλεῖς περιβάλλον καὶ τὴν αὐτοῦ ἦσαν περιβεβλημένοι χάριν». Γι' αὐτὸ δὲν αἰσθάνονταν ντροπὴν ἂν καὶ γυμνοί. Καὶ δὲν ἐντρέπονταν οὔτε, ὅταν, σύμφωνα μετὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὡς ἄνδρας καὶ γυναῖκα θὰ συναντῶντο, γιὰ νὰ ἐκπληρώσουν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε». Αὐτὸ εἶναι φανερὸ ἀπὸ ὅσα ἀναφέρει σχετικὰ ἡ Γένεση. Γιατὶ σύμφωνα μετὰ τὴν ἀφήγησιν τῆς Ἁγ. Γραφῆς ὁ Θεὸς «ἤγαγε τὴν γυναῖκα πρὸς τὸν Ἄδὰμ». Καὶ ὁ Ἄδὰμ μετὰ θείαν ἔμπνευσιν εἶπε τὰ λόγια τῆς συστάσεως τοῦ γάμου: «ἐνεκεν τούτου καταλήψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σὰρκὰ μιάν» (Γεν. β', 24). Ἄλλοιως τί νόημα θὰ εἶχε καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἐντολὴ πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση: «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε»; Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἁγ. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας γράφει σχετικὰ ὅτι: «Μιᾶς τοῦ Ἄδὰμ παραιρηθείσης πλευρᾶς τὸ γύναιον πλάττεται καὶ πρὸς παῖδων γονὴν ὑπηρετήσων αὐτῷ καὶ συμβιωτεῦσον ὡς ὁμογενὲς καὶ δὴ καὶ συνδιδαιτώμενον ἐν ἀπλότῃ διατελεῖ». "Ὅλα αὐτὰ θὰ συνέβαιναν ἀκριβῶς «ἐν ἀπλότῃ», χωρὶς ὅλη αὐτὴ τὴν σύγχυση, ὅλη τὴν ἀνάγκη καὶ ὅλη αὐτὴ τὴν ἀγωνία, ποὺ προκαλεῖ τώρα τὸ γενετήσιο ἐνστικτὸν στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἀπομονωμένο ἀπὸ τὰ ἄλλα στοιχεῖα τῆς προσωπικότητος, ὀδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους στὴν ὑποδούλωσιν καὶ διάσπασιν, ἐνῶ, ὅταν εἶναι ἱεραρχικὰ ἐνταγμένο μέσα στὴ ζωὴ — ὅπως συνέβαινε στοὺς πρωτοπλάστους — καὶ ἔχει σὰν ὑπόβαθρον τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐθύνην, ὀδηγεῖ στὴν ἀρμονίαν καὶ τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου.

Γ. "Ανδρας και γυναίκα.

Ο άνθρωπος ἀρνήθηκε τὴν ὑπακοὴν στὸ Θεό. Ἀπ' αὐτὴ τὴ στάση τοῦ ἀνθρώπου προκλήθηκε ἡ ἀταξία, πού ἦλθε σ' ὅλη τὴν ὑπαρξή του. Αὐτὴ ἡ ἀταξία καὶ ἡ σύγχυση — πού γι αὐτὴν μᾶς μιλάει ἡ Γένεση — ἐπενεργεῖ καὶ ἀνανακλιᾶται σ' ὅλα τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτὴ ἡ σύγχυση ἀναφέρεται πρῶτα στὸν ἄνδρα. Σ' αὐτὸν ἀπευθύνεται τὸ «ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου» καὶ τὸ «ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι» (Γεν. γ', 18,19). Γιατί ὁ ἄνδρας σύμφωνα μὲ τὴν νοστοροπία τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς εἶναι ὁ φορέας τοῦ δημόσιου βίου καὶ τῆς δημιουργικῆς ἐργασίας. Ἀλλὰ ἰσχύει, φυσικά, καὶ γιὰ τὴν ἐργασία τῆς γυναίκας. Ἡ Ἀγ. Γραφή, ὅπως εἶναι γνωστὸ, δὲν εἶναι ἐγγχειρίδιο δογματικῆς. Δὲν ἀναπτύσσει συστηματικὰ τίς σκέψεις τῆς. Δὲν ἀναπτύσσει τὰ θέματα τῆς ὁμοιόμορφα καὶ ἀπ' ὅλες τίς πλευρῆς μεθοδικῶς, ἀλλὰ λέγει τίς διαφορῆς ἀλήθειες στὴ θέση πού χρειάζεται καθε φορὰ καὶ ἀφήνει τὴν δύναμη τῶν ἀληθειῶν αὐτῶν νὰ συνεχίζει νὰ ἐνεργεῖ.

Πραγματικὰ ἡ γυναίκα δὲν εἶναι ἄσχετη μὲ τὴν ἐργασία. Ἄν παρατηρήσουμε προσεκτικὰ τὴν ἱστορία τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ κυρίως τὸ παρὸν καὶ τὸ περιβάλλον μας, θὰ δοῦμε ὅτι ὁ ζυγὸς τῆς ἐργασίας ἔχει πέσει πολὺ βαρὺς καὶ ἐπάνω στὴ γυναίκα. Θὰ δοῦμε πόσο σκληρὴ σκλαβιά ἔχει δοκιμάσει ἡ γυναίκα καὶ δοκιμάζει ἀκόμη καὶ πόσα ἀγκάθια καὶ τριβόλους βλασταίνει καὶ γι αὐτὴν ὁ ἀγρὸς τῆς ζωῆς. Ὁ τελευταῖος μισὸς αἰῶνας εἶναι γεμάτος ἀπὸ ἀγῶνες τῆς γυναίκας γιὰ κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἐλευθερία καὶ ἔχει πολλὰ πραγματικὰ ἐπιτύχει ἡ γυναίκα σ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα.

Τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχει γίνεи σύνθημα ἡ ἰσότητα τῆς γυναίκας. Μόνο πού πίσω ἀπ' αὐτὸ τὸ σύνθημα πολὺ εὐκόλα εἰσχωρεῖ ἡ ἰδέα τῆς ὁμοιότητας μὲ τὸν ἄνδρα. Πρᾶγμα πού ἐγκυμονεῖ κινδύνους. Γιατί ἡ γυναίκα εἶναι ἴση καὶ ἰσότημη μὲ τὸν ἄνδρα, δὲν εἶναι ὅμως ἴδια μὲ τὸν ἄνδρα. Μακάρι, αὐτοὶ πού ἡγοῦνται σ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα, νὰ ἔχουν τὰ μάτια ἀνοικτὰ καὶ νὰ ἀγρυπνοῦν, ὥστε ἀπὸ ὅλη αὐτὴ τὴν προσπάθεια νὰ μὴ προκύψει καμμιά μὲ νέα μορφή σκλαβιά τῆς γυναίκας. Δὲν θὰ ἦταν λιγώτερο κακὴ, ἀλλὰ μᾶλλον πολὺ πιὸ καταλυτικὴ ἀπὸ τίς παλαιότερες μορφές.

Ἀλλὰ ἡ σύγχυση καὶ ἡ ἀταξία μετὰ τὴν πτώση δὲν ἐκδηλώνεται μόνο στὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὸν κόσμον, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ στὴν ἴδια τὴν ἕμεση ζωὴ του. Στὴ σχέση δηλ. ἀνάμεσα στὸν ἄνδρα καὶ στὴ γυναίκα.

Ὁ Θεὸς — ἀναφέρεται στὴ Γένεση — ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον «κατ' εἰκόνα» Του. Στὴν ἴδια ὅμως φράση τῆς Γραφῆς, πού ἀναφέρεται αὐτὸ λέγεται ἐπίσης: «ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς». Ἄς θυμηθοῦμε ὀλόκληρη τὴν φράση γιὰ νὰ δοῦμε τί σημαίνει

αὐτό. «Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς» (Γεν. α', 27). Στὴν ἴδια δηλ. φράση, πού ἀναφέρεται τὸ πρῶτο καὶ μέγιστο χαρακτηριστικὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ «κατ' εἰκόνα», ἀναφέρεται ἐπίσης ὅτι ἐπλάσθηκε ὡς ἄνδρας καὶ ὡς γυναίκα. Ἀπ' αὐτὸ φαίνεται ὅτι ὁ διαχωρισμὸς τῆς ἀνθρώπινης υπάρξεως στὰ δύο φύλα, δὲν εἶναι κάτι δευτερεῦον ἢ μόνο ἓνα μέσο γιὰ κάποιον σκοπὸ. Ἀλλὰ αὐτὸς ὁ διαχωρισμὸς τῶν φύλων ἀνήκει στὸ βασικὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ, πού σύμφωνα μ' αὐτὸ πλάσθηκε ὁ ἄνθρωπος. Γι αὐτὸν κάθε ἀντίληψη-θεωρία περὶ ἀνθρώπου, πού βλέπει τὸν ἄνθρωπον δυαδιστικά, δηλ. βλέπει ὅ,τι σχετίζεται μὲ τὸ φύλο, σὰν κακὸ, κατώτερο, ἢ ἔστω μόνο σὰν δευτερεῦον καὶ ἐπουσιῶδες — κάθε τέτοια ἀντίληψη — ξεφεύγει ἀπὸ τὸ νόημα τῆς Ἀγ. Γραφῆς.

Καὶ ἀκόμη ἀπὸ τὸν τονισμὸ αὐτὸ τῆς διαφορᾶς τοῦ φύλου, πού ἀναφέρει ἡ Γένεση, βγαίνει καὶ κάτι ἄλλο. Ὅτι δηλ. ἡ διαφορὰ τοῦ φύλου δὲν ἔχει σχέση μόνο μὲ τὴν σωματικὴ ὑπαρξὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἀναφέρεται στὸν ὅλο ἄνθρωπον. Δηλ. πρόκειται γιὰ ἀνδρική καὶ γιὰ γυναικεία ἀνθρώπινη ὑπαρξή, πού ἐκφράζεται καὶ ἐκδηλώνεται σ' ὅλες τίς περιοχῆς καὶ στὴν ψυχοπνευματικὴ περιοχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Κι ἀκόμη προκύπτει ἀπ' αὐτὸ ὅτι ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα, ὡς «ἄρσεν καὶ θῆλυ» εἶναι καὶ οἱ δύο εἰκόνες τοῦ Θεοῦ. Τὸ «κατ' εἰκόνα» δηλ. ἀνήκει καὶ στοὺς δύο. Αὐτὸ τὸ «κατ' εἰκόνα», πού ὁ Θεὸς χάρισε στὸν ἄνθρωπον, δὲν εἶναι ἓνα προνόμιο, πού ἀνήκει σὲ ἓνα πνευματικὸ ὄν πάνω ἀπ' τίς διαφορῆς τοῦ φύλου. Πού ἀνήκει δηλ. δῆθεν στὸ εἰδικὸ ἀνθρώπινο στοιχεῖο, ἐνῶ «χαμηλά», στὴν ψυχολογικὴ περιοχὴ τοῦ ἀνθρώπου, βρίσκεται τὸ ὑπανθρώπινο, πού ἔχει τὸ πρότυπό του στὸ ζῶο. Δηλ. τὸ «κατ' εἰκόνα» δὲν σχετίζεται μόνο μὲ τὸ πνεῦμα, ἐνῶ ἡ σωματικὴ καὶ ψυχολογικὴ πλευρὰ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι κατώτερη καὶ ζωώδης. Τὸ «κατ' εἰκόνα» τὸ ἐρμηνεύουν βέβαια οἱ Πατέρες ὡς ἀπὸ νοερόν καὶ τὸ αὐτεξούσιον». Ἀλλὰ ἀπ' αὐτὸ τὸ «κατ' εἰκόνα» πρέπει νὰ ἐμπνέεται ὁ ὅλος ἄνθρωπος. Καὶ ὁ ὅλος ἄνθρωπος, ὡς ψυχοσωματικὴ ὁλότητα-ἐνότητα, πρέπει νὰ ζεῖ καὶ νὰ ἀναπτύσσεται ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Καὶ σύμφωνα μὲ τίς ἐπιταγῆς τοῦ «κατ' εἰκόνα» πρέπει νὰ πραγματοποιεῖται καὶ ἡ ὅλη ποικιλία καὶ τὸ βάθος τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στὸν ἄνδρα καὶ στὴν γυναίκα.

Ἀλλὰ ἀκόμη, ὅπως εἶναι γνωστὸ, τὸ «κατ' εἰκόνα» σημαίνει καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος, μὲ ὑπακοὴ στὸν Κύριον τοῦ παντός, θὰ εἶναι καὶ ὁ ἴδιος κύριος «κατὰ χάριν» τοῦ κόσμου. Αὐτὴ ἡ κυριαρχία δὲν σχετίζεται μόνο μὲ τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ μὲ τὸν ἄνθρωπον, ἀφοῦ καὶ ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα ἔχουν τὸ «κατ' εἰκόνα». Αὐτὴ ἡ κυριαρχία σχετίζεται μὲ τὰ θεμέλια τῆς υπάρξεως του: Σημαίνει ὅτι δὲν εἶναι φυλακισμένους μέσα στὸν κόσμον, ἀλλὰ στέκεται μέσα στὸν κόσμον καὶ μπορεῖ νὰ ἀντισταθῆ στὶς δυνάμεις του. Ὅτι εἶναι ἰκανὸς νὰ ζεῖ μέσα στὸν κόσμον καὶ νὰ κρίνει τὰ πράγματα τοῦ κόσμου. Καὶ ἐνῶ τὸ σῶμα του εἶναι πλασμένο ἀπὸ

Η ΦΑΝΕΡΩΣΙ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ*

Β' 'Ιερατική έξουσία και τὸ ἱερατικὸ πρόσωπο.

Μετὰ τὴ θεώρησι τῆς ἱερωσύνης ὡς ἐξουσίας Χριστοῦ καὶ τῶν ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ὡς ὁρατῶν εἰκόνων διὰ τῶν ὁποίων ἐνεργεῖται καὶ ἀσκειῖται ἐπὶ τῆς γῆς ἡ θεανθρώπινη αὐτὴ ἐξουσία, εἶναι ἀνάγκη νὰ προσεγγίσουμε περισσότερο τὸ ἱερατικὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο σὲ συσχετισμὸ μὲ τὴν 'Αγ. Γραφή, πού τὸ χαρακτηρίζει «διάκονο τῆς Κ. Διαθήκης» ἢ «διάκονο τῆς καταλλαγῆς». 'Η προσέγγισι αὐτὴ μᾶς εἶναι, νομίζω, ἀπαραίτητη, γιατί δι-

ευκολύνει τὴν αὐτοσυνειδησία μας σὰν ἱερέων καὶ ποιμένων, ἀλλὰ καὶ γιατί μᾶς ἀποκαλύπτει ταυτόχρονα τὸν τρόπο τῆς ποιμαντικῆς πού ἔχει ἀνάγκη ὁ θεοειδὴς ἄνθρωπος καὶ γι' αὐτὸ καὶ ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος.

Στὸ ἐξῆς ὅταν ἀναφέρομαι στὸν ἱερέα καὶ στὸν ποιμένα ἐννοῶ καὶ τὸν ἐπίσκοπο καὶ τὸν πρεσβύτερο, γιατί, ὅπως διδάσκει ὁ θεὸς Χρυσόστομος, «οὐ πολὺ τὸ μέσον αὐτῶν (τῶν πρεσβυτέρων) καὶ τῶν ἐπισκόπων. Καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ διδασκαλίαν εἰσὶν ἀναδεδεγμένοι καὶ προστασίαν τῆς 'Εκκλησίας· καὶ ἂ περι ἐπισκόπων εἶπεν (ὁ Παῦλος) ταῦτα καὶ πρεσβυτέροις ἀρμόττει· τῇ γὰρ χειροτονίᾳ μόνῃ ὑπερβεβήκασι καὶ τούτω μόνον δοκοῦσι πλεονεκτεῖν τοὺς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 135 τοῦ ὑπ' ἀρ. 12 τεύχους.

ὕλικὸ τοῦ κόσμου, μπορεῖ μὲ τὸ νοῦ νὰ γνωρίζει τὸν κόσμον. Καὶ γενικὰ ἡ κυριαρχικὴ ιδιότητα τοῦ ἀνθρώπου σημαίνει ὄχι ἀπλῶς αὐτὴν ἢ ἐκείνη τὴν ἰκανότητα ἢ ἐπίδοσή του, ἀλλὰ σημαίνει τὴν ἐλευθερία μὲ ὅλα, ὅσα τὴν προϋποθέτουν καὶ ὅλα, ὅσα προκύπτουν ἀπ' αὐτὴν. Αὐτὴ ὅμως ἡ ἐλευθερία δὲν ἀναφέρεται μόνον στὸν ἄνδρα, ἀλλὰ ἐκδηλώνεται γνήσια καὶ πηγαῖα καὶ στὶς δύο βασικὲς μορφές τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως. Εἶναι ἄδικο ὅτι ὁ ἄνδρας χρωμάτισε ἀνδρικά ὅλα τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς ἐλευθερίας. "Εθεσε στὴν κατοχὴ του ὅλες τὶς ἀποφασιστικὲς ἀξίες καὶ κυριάρχησε ἔτσι πάνω στὶς ἐκδηλώσεις καὶ τάσεις τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως. Οἱ συνέπειες ἦσαν ἀνυπολόγιστα σοβαρές.

'Η διήγησι τῆς Δημιουργίας στὴ Γένεσι ξεδιπλώνεται μὲ εἰκόνες. "Ετσι στὴν δευτέρη διήγησι, πού σχετίζεται μὲ τὴν τάξη τοῦ γάμου, ἐμφανίζεται πρῶτα ὁ ἄνδρας. "Επειτα ὅμως λέγει ὁ Θεός: «οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν» (Γεν. β', 18). «Βοηθόν», γιατί; Για ὅλα ὅσα ὀνομάζομε ζωὴ καὶ ἔργα. Καὶ στὴν συνέχεια γίνεται μιὰ ἐρευνα, γιὰ νὰ φανεῖ, ἂν αὐτὴ ἡ βοήθεια μπορεῖ νὰ προσφερθεῖ στὸν ἄνθρωπο, ἀπὸ τὶς ἄλλες ζωντανὲς οὐσίες πού προϋπῆρχαν ἤδη. 'Αλλὰ ἀποδεικνύεται ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατόν. Οὔτε ἀπὸ τὴν φύση, οὔτε ἀπὸ καμμιά μορφή ζωῆς τοῦ ζωϊκοῦ κόσμου, μποροῦσε νὰ ἀναπτυχθεῖ γιὰ τὸν ἄνθρωπο μιὰ κοινωνία ζωῆς καὶ ἡ βοήθεια πού αὐτὸς χρειαζόταν. Κι ἔτσι δημιουργεῖ ὁ Θεὸς γιὰ τὸν ἄνδρα ἀπὸ τὸ ἴδιο ὕλικό, πού καὶ αὐτὸς ἐπλάσθηκε, τὴν γυναῖκα. Τώρα ὑπάρχει ἡ βοήθεια, πού αὐτὸς χρειαζέται.

'Ο ὅρος «βοηθός», πού καθορίζει μ' αὐτόν ἡ Γένεσι τὴ σχέση ἀνδρὸς καὶ γυναικός, εἶναι πολὺ

σπουδαῖος καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμᾶται καὶ παρεξηγεῖται. Δηλ. ἡ σχέση ἀνάμεσα στὸν ἄνδρα καὶ στὴν γυναῖκα δὲν εἶναι μιὰ σχέση ἐνστικτώδους ἀπλῶς ἀνάμεσα στὸ ὑποκείμενο καὶ τὸ ἀντικείμενο, γιὰ νὰ μιλήσωμε μὲ τὴν ψυχολογία, οὔτε μιὰ σχέση δύο συντρόφων μὲ σκοπὸ ἀπλῶς τὴν διαίωσιση τοῦ εἶδους, ἀλλὰ εἶναι μιὰ σχέση βοήθειας. Τὸ πλήρες νόημα αὐτοῦ τοῦ ὅρου ἀντανακλάται σὲ ὅλα τὰ πεδία τῆς ζωῆς. «Βοηθός» εἶναι ἡ οὐσία, ἡ ὑπαρξή, πού αἶρει—καταργεῖ—τὴν ἀπομόνωση, πού εἶπε ὁ Θεὸς ὅτι εἶναι «οὐ καλόν». Δηλ. μὲ τὴν ἀπομόνωση ἡ ἀνθρώπινη ὑπαρξή δὲν εἶναι σωστὴ, τελειωμένη, ἰκανὴ γιὰ τὴ ζωὴ, πού πρέπει νὰ ζῆσει καὶ γιὰ τὴν καρποφορία, πού πρέπει νὰ ἔχει. Μόνον μὲ τὴν δημιουργία τῆς «βοηθοῦ» — «συντρόφου» γίνεται ἡ ἀνθρώπινη ὑπαρξή, ὅπως ἡ ὑπόλοιπη δημιουργία, «καλὴ λίαν». Μόνον τώρα μ' αὐτὴν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ «ὀμιλεῖ» δηλ. νὰ ἐπικοινωνεῖ πνευματικά. Μόνον τώρα μπορεῖ νὰ εἶναι καρποφόρος γιὰ τὸ εἶδος του. Μόνον μ' αὐτὴν μπορεῖ νὰ πραγματοποιεῖ ὅλα ὅσα ἐννοεῖ ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ· καὶ ἡ ἀποστολή, πού ἀνέθεσε ὁ Θεὸς στὸν ἄνθρωπο μέσα στὸν κῆπο τῆς 'Εδέμ, δηλ. στὸν κόσμον, ὅταν τοῦ εἶπε: «ἐργάζεσθαι καὶ φυλάσσειν».

'Αλλὰ ἡ σύγχυσι, πού ἐπικράτησε στὰ ἀνθρώπινα πράγματα μετὰ τὴν πτώσι τῶν πρωτοπλάστων ἐπηρέασε καὶ τὴν σχέση ἀνάμεσα στὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα. Καὶ μ' αὐτὴν τὴν σύγχυσι ἀνάμεσα στὰ φύλα θὰ ἀσχοληθοῦμε στὸ ἐπόμενο κεφάλαιο.

(Συνεχίζεται)

'Αρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΚΑΘΡΕΠΤΙΔΗΣ

πρεσβυτέρους)¹⁵. Εύνοητο είναι ότι ἐφ' ὅσον οἱ ἐπίσκοποι ὑπερβαίνουν στὸ ἀξίωμα τοὺς πρεσβυτέρους, ἀπαιτεῖται νὰ τοὺς ὑπερβαίνουν καὶ στὴν ἀρετὴ καὶ στὴν ἀσκησι, γιατί θὰ τοὺς ζητηθοῦν καὶ μεγαλύτερες εὐθύνες ἀπὸ τὸ δίκαιο Κριτῆ.

Οἱ ὀνομασίες τῶν ποιμένων, «διάκονοι τῆς καταλλαγῆς» καὶ «διάκονοι τῆς Κ. Διαθήκης» ἔχουν ὀντολογικὴ σημασία. Κυριολεκτοῦν. Γι' αὐτὸ ἀπὸ τῆ σωστῆ ἐρμηνεία τοὺς ἐξαρτᾶται ἡ γνώσι τῆς διακονίας μας καὶ ἡ αὐτοσυνειδησία μας. Ἀναπόφευκτα λοιπὸν πρέπει νὰ ἐπιχειρήσω μιὰ σύντομη ἐρμηνεία τῶν ὀνομασιῶν αὐτῶν.

'Απὸ τὴν Ἀγ. Γραφὴ μαθαίνουμε ὅτι «Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσων ἑαυτῶ, μὴ λογίζομενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς» (2 Κορ. 5,19). Δηλαδή, ὁ Χριστὸς γενόμενος ἄνθρωπος ἀνέλαβε τὴν «πεπτωκυῖα» καὶ ἄρρωστη ἀνθρώπινη φύσι μας, τὴν θεράπευσε καὶ τῆς χάρισε πάλι τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἀρμονία ὅλων τῶν ψυχοσωματικῶν τῆς λειτουργιῶν, ὥστε νὰ μὴ διάκειται πλέον ἐχθρικά πρὸς τὸ δημιουργό τῆς Θεοῦ. Τῆ συμφιλιώσε μετὸ Θεοῦ. «Διατί γὰρ Υἱοῦ καὶ μονογενοῦς οὐκ ἐφείσατο ὁ Θεός, ἀλλ' ὄν μόνον εἶχεν ἐξέδωκεν,» ρωτᾶει ὁ θεῖος Χρυσόστομος καὶ ἀμέσως δίνει τὴν ἀπάντησι: «Ἴνα τοὺς ἐχθροῦς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ἑαυτῶ καταλλάξῃ, καὶ ποιήσῃ λαὸν περιούσιον. Διατί καὶ τὸ αἷμα ἐξέχευ; Ἴνα τὰ πρόβατα κτήσῃται ταῦτα, ἃ τῷ Πέτρῳ καὶ τοῖς μετ' ἐκεῖνον ἐνεχείρησεν»¹⁶. Ἔτσι ἔγινε ἡ καταλλαγὴ μας, ἡ μᾶλλον μᾶς δόθηκε ἡ δυνατότητα καὶ ἡ δύναμι νὰ καταλλαγοῦμε μετὸ Θεοῦ, ἐὰν θελήσουμε, βέβαια νὰ ζήσουμε τὸν τρόπο ζωῆς, πού διὰ τοῦ ἑαυτοῦ του μᾶς χάρισε ὁ Χριστὸς καὶ πού εἶναι ὁ μόνος τρόπος ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου ἔξω ἀπὸ τὴν ἀμαρτία, τὸ κεντρὶ δηλαδή τοῦ θανάτου.

Γιὰ νὰ ζήσῃ ὁμοῦς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸν τὸν ἐν Χριστῷ τρόπο ὑπάρξεως χρειάζεται νὰ γεννηθῇ ξανά, μετὰ τὸν τρόπο, ὄχι σωματικά ἀλλὰ πνευματικά. Καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ αὐτὴ γέννησι χρειάζεται πνευματικὸς γεννήτορας, πνευματικὸς πατέρας. Αὐτὸς καὶ μετὰ τὴν πνευματικὴ γέννησι τοῦ πνευματικοῦ του τέκνου πού δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν ἀπόκτησι νέων ὀφθαλμῶν νοητικῆς καὶ ψυχικῆς ὁράσεως, δὲν θὰ παύσῃ ἀλλὰ θὰ συνεχίσῃ τὴ χειραγωγία καὶ τὴν καθοδήγησί του, μέχρι νὰ ἀναπτυχθῇ πνευματικά «εἰς ἄνδρα τέλειον εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» ('Εφ. 4,13).

Αὐτὸ τὸ ἔργο λοιπὸν τῶν πνευματικῶν γεννητόρων καλοῦνται νὰ ἐπιτελέσουν οἱ ἱερεῖς, ὥστε ἡ καταλλαγὴ, δηλαδή ἡ εἰρήνη, πού δώρησε στὸ ἀνθρώπινο γένος σὰ δυνατότητα μετὰ τὴν Ἐνανθρώπησί Του ὁ Χριστὸς, νὰ ἐξαπλωθῇ σὲ ὅσο τὸ δυνατόν περισσό-

τερα ἀνθρώπινα πρόσωπα, γιὰ νὰ διακονηθῇ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, πού «θέλει πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (1 Τιμοθ. 2,4). Γι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζονται «διάκονοι τῆς καταλλαγῆς» καὶ «διάκονοι τῆς Κ. Διαθήκης», πού εἶναι ταυτόσημο, ἐφ' ὅσον Καινὴ Διαθήκη εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς¹⁷. Γιατί ὅλη τους ἡ παιδαγωγικὴ καὶ ἡ διδασκαλία εἶναι μιὰ παράκλησι καὶ μιὰ ἐμπρακτὴ πρόσκλησι τῶν ἀνθρώπων νὰ συμφιλιωθοῦν καὶ νὰ εἰρηνεύσουν μετὸ Θεοῦ (καὶ πρῶτιστα μετὸν «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» ἑαυτὸ τους) καὶ ἡ ἱερατικὴ τους ἐξουσία, φανέρωσι καὶ μετὰδοσι τῶν θεανθρωπίνων δωρεῶν τῆς καταλλαγῆς. Αὐτὴ τὴν ἀποστολὴ τῶν ποιμένων συνοψίζει ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὅταν γράφει: «ὕπερ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν. δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ» (2 Κορ. 5,20).

Εὐκόλα ἀντιλαμβάνεται κανεὶς, μετὰ ἀπὸ ὅσα εἶπαμε, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ποιμὴν ὁ ὁποιοσδήποτε καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴ χειραγωγία ἀνθρώπων πρὸς τὴν γνώσι καὶ βίωσι τοῦ θεανθρωπίνου τρόπου ὑπάρξεως, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνος πού ἔχει ἤδη ἀναγεννηθῇ πνευματικά ἀπὸ γνήσιο πνευματικὸ πατέρα καὶ ἔχει ἀρχίσει νὰ βιώνῃ, μετὰ τὴν ἀσκησι τῶν ἀγίων ἀρετῶν, τὴν ἐν Χριστῷ «κρείττονα ὑπαρξίν» ('Εβρ. 10,34), κατὰ τὸν ὄντως θεῖο ὑπαρξιστὴ ἀπόστολο Παῦλο.

'Εφ' ὅσον ἔργο τοῦ ἱερέως δὲν εἶναι ἡ διδασκαλία ἐνὸς θρησκευτικοῦ συστήματος μετὰ σκοπὸ ἀπλῶς τῆ δημιουργία ἠθικῶν ἀνθρώπων γιὰ πρόσκαιρη καὶ γήινη ἠθικὴ κοινωνία, ἀλλὰ ἡ μεταμόρφωσις τῶν ἀνθρώπων μετὰ τὴ δυναμικὴ φανέρωσι ἐνὸς ἤθους ποιότητος, θεανθρωπίνης ποιότητος, εἶναι σαφές ὅτι πρέπει καὶ ὁ ἱερεὺς νὰ εἶναι ἄλλης λογῆς, ἄλλης ποιότητος. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ὑπερβάλλει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ἀντίθετα εἶναι πολὺ ρεαλιστὴς ὅταν λέει: «Ὅση πρὸς τὰ ἄλογα τῶν λογικῶν ἀνθρώπων ἡ διαφορὰ, τοσοῦτον τοῦ ποιμένου καὶ τῶν ποιμενομένων τὸ μέσον, ἵνα μὴ καὶ πλέον τι εἴπω»¹⁸.

Δὲν ἔγκειται δηλαδή ἡ διαφορὰ ποιμένος καὶ ποιμενομένων στὴς σπουδές καὶ στὴν ἐγκύκλια μόρφωσι (παρ' ὅτι καὶ αὐτὰ εἶναι χρησιμώτατα στὸν κατὰ Θεὸν φιλόσοφον), ἀλλὰ στὴ πνευματικὴ ἐμπειρία καὶ αἴσθησι τῶν «ὕπερ αἴσθησιν». Δὲν ἔγκειται στὴ διαφορετικὴ ποσότητα τοῦ νοός, ἀλλὰ στὴ διαφορετικὴ του ποιότητα, πού χαρίζεται ἀπὸ τὸ Πανάγιο Πνεῦμα σ' ἐκείνους πού ἀγωνίζονται μετὰ ταπεινώσι, ὑπομονῆ καὶ ἐπιμονῆ γιὰ τὴν πνευματικὴ τελείωσί τους. Αὐτὸ φανερώνει ὁ θεοφόρος Παῦλος λέγοντας: «Ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν» (1 Κορ. 2,16).

Πῶς εἶναι ὁμοῦς δυνατόν νὰ ἀναλάβῃ πνευματικὴ καθοδήγησι σὰν ἱερεὺς καὶ νὰ κἀνῃ τις «θεανδρικές ἀρετὲς πίστι, προσευχῆ, νηστείας, ἀγάπῃ, πραότητα,

15. Ὁμ. 11 Εἰς 1 Τιμοθ., PG 62, 653.

16. Περί ἱερωσύνης λόγος β', Α.Α.Π. 6, 372 Β.

17. Λουκ. 22,20.

18. Περί ἱερωσύνης, Λόγος β', Α.Α.Π. 6, 373 Α.

υπομονή, ταπεινώσει μεθόδους τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ»¹⁹ ἐκεῖνος ποῦ εἶναι ἄγευστος καὶ πολλές φορές πολέμιος (μετὰ λόγια καὶ τὸν τρόπο ζωῆς του) αὐτῶν τῶν μεθόδων; Πῶς θὰ ἀυφάνη τὴν ψυχὴ καὶ τὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ μετὰ τις χριστοειδεῖς θεανθρώπινες ἀρετές;²⁰ ἐκεῖνος ποῦ δὲ γνωρίζει καὶ τὴν ὑπαρξί καὶ τὸ κάλλος τῆς «θεοῦφάντου στολῆς»; Εἰ γὰρ οὐκ οἶδαμεν πῶς δεῖ ἡμᾶς ἐν τῷδε τῷ βίῳ ἀναστρέφασθαι, οὐδὲ ὅπως ἐν ἔργοις πρότερον ἀγαθοῖς ἐντρέφασθαι δεῖ... πῶς, εἰπέ μοι, τοῦ Δεσποτικοῦ ποιμνίου τὴν φυλακὴν ἐγγχειρῶμεν καὶ ἐπιμέλειαν;²¹ ἐρωτᾷ ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ ὄντως θεολόγος.

Ἡ ἱερωσύνη εἶναι «λειτουργία ὑπεύθυνος οὐ ἀρχὴ ἀνεξέταστος»²². Γι' αὐτὸ (οὐχ ἑαυτῶ τις ἀρπάζει τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα)²³ ἀλλὰ ὁ καλούμενος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ μέσου τοῦ πνευματικοῦ πατέρα ποῦ τὸν ἀναγέννησε καὶ ὁ ὁποῖος μαρτυρεῖ αὐτὴ τὴν ἐν Χριστῷ ἀναγέννησι τοῦ πνευματικοῦ τέκνου του καὶ συγκρατῆται στὴ χειροτονία του.

Ὅμως στὴν πράξι δὲν γίνεται, δυστυχῶς, πάντοτε αὐτὸ, ἀλλὰ, πολλές φορές, προωθοῦνται στὸ ἱερατικὸ ἀξίωμα πρόσωπα ποῦ μέχρι τις παραμονές τῆς χειροτονίας τους, ὅχι μόνο δὲν ἔχουν ἀναγεννηθῆ πνευματικά, ἀλλὰ οὔτε καὶ πνευματικὸ πατέρα ἔχουν. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Συμμεταρτία τοῦ πνευματικοῦ κατήγησε, ὅχι σπάνια, ἕνα τυπικὸ χαρτί, ποῦ τὸ ὑπογράφει μετὰ ἀπὸ μία μόνο ἐξομολόγησι κάποιος πνευματικός, ποῦ ἀναζητεῖται τὴν τελευταία στιγμή ἀπὸ τὸν ὑποψήφιου κληρικὸ.

Ἔτσι ἀπὸ τὴν μιὰ στιγμή στὴν ἄλλη γινόμαστε ποιμένες (οἱ μὴδὲ ἄρνες ποτὲ γεγονότες), «οἱ χθὲς ἱερόσυλοι καὶ σήμερον ἱερεῖς· οἱ χθὲς τῶν ἁγίων ἔζω καὶ μυσταγωγοὶ σήμερον· οἱ παλαιοὶ τὴν κοιλίαν καὶ στέδιοι τὴν εὐσέβειαν»²⁴ οἱ «πεπηρωμένοι ὄντες τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθητήρια... μῆτε γεννηθέντες μῆτε εἰς φῶς τὸ ἄνωθεν προσελθόντες, ἀλλ' ἔτι ἔμβρυα ὄντες ἢ ἐκτρώματα εἰπεῖν ἀληθέστερον, τοῖς ἱεροῖς τόποις ἐπιτηδῶμεν»²⁵, γὰρ νὰ ἐξομολογηθοῦμε μετὰ τὴ βοήθεια τῶν ἁγίων Γρηγορίου καὶ Συμεὼν τῶν θεολόγων τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ νὰ βοηθηθοῦμε στὴν αὐτογνωσία καὶ πρὸ παντὸς στὴ θεραπεία μας.

Εἶναι ὅμως ποτὲ δυνατόν ὅταν δὲν «εἰσερχόμεθα διὰ τῆς θύρας», δηλαδὴ διὰ τῆς μιμήσεως τῶν ἀρετῶν τοῦ Χριστοῦ ποῦ εἶναι ἡ θύρα, νὰ εἴμαστε ἀληθινὰ

χειροτονημένοι καὶ νὰ θεωρούμεθα ποιμένες; Ἀσφαλῶς ὄχι. Βέβαια ἐνεργοῦνται τὰ μυστήρια δι' ὄλων ἀνεξαιρέτως τῶν ἱερέων, ἀξίων καὶ ἀναξίων, καὶ μεταδίδεται δι' αὐτῶν ἡ θ. Χάρις, ὅπως μᾶς πείθει μετὰ τὴν Ἁγία Γραφή ὁ Πηλουσιώτης ἅγιος Ἰσίδωρος: «Τί γὰρ Βαλαάμ γέγονε μιαιώτερον; Ἄλλ' ὅμως τῇ γλώττῃ αὐτοῦ εἰς εὐλογίας κατεχρήσατο ὁ Θεός. Τί δὲ τοῦ Καϊάφα; Ἄλλ' ὅμως προσεφῆτευσεν καὶ ἡ χάρις τῆς μὲν γλώσσης ἤψατο, τῆς δὲ γνώμης οὐχ ἤψατο. Εἰ δὲ καὶ παραδοξότερον τι ἐθέλεις μαθεῖν, διὰ κόρακος, ἀκαθάρτου πτηνοῦ, τὸν οὐρανοδρόμον ἔτρεφεν Ἡλίαν. Μὴ τοίνυν ἀμφίβαλλε, εἰ δι' ἱερέων τινῶν ἀμαρτωλῶν... τὰ θεῖα καὶ ὑπερφυῖ διδοται χάρισμαται»²⁶. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει πῶς καὶ οἱ ἀνάξιοι καὶ οἱ πνευματικὰ ἀπαίδευτοι ἔχουν χειροτονηθῆ ἀπὸ τὸ Θεό. Αὐτὸ ἐπισημαίνει καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος, λέγοντας: «Πάντας μὲν ὁ Θεός οὐ χειροτονεῖ, διὰ πάντων δὲ αὐτὸς ἐνεργεῖ, εἰ καὶ αὐτοὶ εἶεν ἀνάξιοι, διὰ τὸ σωθῆναι τὸν λαόν»²⁷.

Κατὰ συνέπεια, ὁποῖος ἱερεὺς εἶναι ἀχειροτόνητος ἀπὸ τὸ Θεὸ λόγω τῆς ἀναξιοτήτος καὶ ἀμετανοήσιας του καὶ ἔχει χειροτονηθῆ μόνο ἀπὸ ἀνθρώπους, συγκροτεῖ μιὰ διχασμένη προσωπικότητα. Ἐνῶ τελεῖ ἔγκυρα μυστήρια, ἡ ζωὴ του ὀλόκληρη καὶ ἡ παρουσία του εἶναι ἐμπαιγμὸς καὶ μιὰ διάψευσι τοῦ Εὐαγγελίου, δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ. Ἰδίως ἐὰν ἔχη πνευματικὴ πατρότητα, τότε ἡ καταστροφή ποῦ προξενεῖ στὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὀλοκληρωτικὴ.

Ἡ Ἐκκλησία μας βέβαια, ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι χειροτονοῦνται ἱερεῖς, λόγω τῶν πολλῶν λειτουργικῶν ἀναγκῶν, ὠρισμένοι ποῦ διακρίνονται μὲν γιὰ τὴν εὐλάβειά τους ἀλλὰ δὲν ἔχουν ἀποκτήσει ἀκόμη πνευματικὴ ἱκανότητα νὰ ρυθμίζουν ἄλλους, ἢ καὶ ἐπειδὴ γνωρίζει ἀκόμη ὅτι εἰσέρχονται στὸν κλήρο ἀνεξέταστα ὠρισμένοι ἐντελῶς ἀκατάλληλοι, (ακριμάσιν οἷς καὶ ὦν οἶδεν ὁ Κύριος), δὲν χορηγεῖ πάντοτε ἀμέσως μετὰ τὴν χειροτονία τοῦ πρεσβυτέρου τὴν πνευματικὴν πατρότητα. Γιατὶ ὅπως ἤδη εἴπαμε καὶ ἀνακεφαλαιώσουμε μετὰ τὰ λόγια τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου, ἡ πνευματικὴ πατρότητα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ «δεσμεῖν καὶ λύειν» ἀμαρτήματα, κατὰ τὴν ἀκρίβεια, αὐτὸ πάντων καὶ τῶν ἀπλῶς ἱερέων ἀλλὰ τῶν ἐν πνεύματι ταπεινώσεως ἱερουργούντων τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἐν ἀμέμπτῳ βίῳ πολιτευομένων, τῶν ἑαυτοὺς πρότερον τῷ Κυρίῳ παραστησάντων καὶ θυσίαν τελείαν, ἁγίαν, εὐάρεστον, τὴν καθαρὰν αὐτῶν λατρείαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἑαυτῶν σώματος... τῶν ἐν ταπεινώσει τελείᾳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας μετανοούντων καὶ πενθούντων καὶ μετὰ δακρύων οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν μόνον δεομένων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτοῖς ποιμνῆς καὶ ὑπὲρ πασῶν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἁγίων Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ... τῶν μὴδὲ πλέον τῆς ἀναγκαίας τροφῆς καταχρωμένων... ἀλλὰ καθὼς γέγραπται ἐν πνεύματι περιπα-

19-20. Βλ. Ἄνθρωπος καὶ Θεάνθρωπος, σ. 59.

21. Κατήχησις ΚΗ, Α.Α.Π. 3, 286-287.

22. Ἁγ. Ἰσίδωρος Πηλουσιώτης, PG 78, 900.

23. Διαταγαὶ Ἀποστόλων, ΒΕΠΕΣ 2, 172.

24. Ἁγ. Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος εἰς Μ. Ἀθανάσιον, ΒΕΠΕΣ 59, 151.

25. Ἁγ. Συμεὼν Ν. Θεολόγου, Κατήχησις ΚΗ, Α.Α.Π. τ. 3, 287.

26. Ἐπιστολὴ Ἐρμῶ Κόμητι, PG 78, 481.

27. Ὅμ. 2 εἰς Β' Τιμόθ., PG 62, 610.

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γ Ν Ω Μ Ο Δ Ο Τ Η Σ Ι Σ

Διὰ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρθοσκευμάτων διεβιβάσθη εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον ὡς ἐρώτημα τὸ ὑπ' ἀριθμ. 485/7-2-1983 ἔγγραφον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μὲ θέμα:

«Ἐὰν ὑπόκεινται στὸν ἔλεγχο τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου καὶ οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Ὄργανισμοί».

Ἡ ὁλομέλεια τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου (ἐπικαλουμένη καὶ σχετικὴν ἀπόφασιν τῆς 20ῆς Γενικῆς συνεδριάσεως τῆς 30.5.1979) ἐγνωμοδότησε, διὰ τῶν εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς 10ῆς Γενικῆς συνεδριάσεως τῆς 2.3.1983 ὅτι, τοῦ ἀρθροῦ 98 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος ἐκφραζομένου γενικῶς, καὶ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου ὑπάγονται ὑποχρεωτικῶς εἰς τὸν, ὑπὸ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ἐνεργοῦμενον κατασταλτικὸν ἔλεγχον.

A

Ἐπὶ τῶν εἰς τὴν ὡς ἄνω γνωμοδότησιν τῆς Ὀλομελείας τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου παρατηροῦνται τὰ κατωτέρω, ἀναφερόμενα εἰς τὴν «ιδιαιτερότητα» τῶν Ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου καὶ τὰ ὁποῖα αἰτιολογοῦν τὴν θέσιν ὅτι, παρὰ τὴν γενικὴν ἐκφρασιν τοῦ Συνταγματικοῦ νομοθέτου, οὗτος δὲν ἀπέκλεισεν ὅπως τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν καὶ ἐφαρμογὴν τῆς προβλεπούσης τὸν κατασταλτικὸν ἔλεγχον συνταγματικῆς διατάξεως, ἐφ' ὅσον ἤθελεν διαπιστώσει τὴν «ιδιαιτερότητα» τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ν.Π.Δ.Δ., νὰ δεχθῆ ὅτι ἐπὶ τούτων παρουσιάζει ἀντικειμενικὰς δυσχερεῖας ἢ ἐφαρμογὴ τοῦ κατασταλτικοῦ ἐλέγχου.

Τὸ ἀρθρον 98 παράγραφος 1 ἐδάφιον δ' τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος ὀρίζει, ὅτι, εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἀνήκουν ἰδίως: «ὁ ἔλεγχος τῶν λογαριασμῶν τῶν δημοσίων ὑπολόγων καὶ τῶν ἐν ἐδαφίῳ ὁργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου».

τούντων καὶ ἐπιθυμίαν μὴ ἐπιτελούντων σαρκός»²⁸.

Ὅμως καὶ αὐτὴ ἡ σοφὴ διάκρισι τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ μὴ χορηγῆ πάντοτε ἀμέσως τὴν πνευματικὴ πατρότητα δὲν ἀξιοποιεῖται σωστὰ πολλὰς φορὰς καὶ γι' αὐτὸ τὸ κακὸ λίγο περιορίζεται. Δὲν ὑπάρχουν, ὅσο τοῦλάχιστο γνωρίζω, σαφεῖς κριτήρια (ποῦ νὰ ἐφαρμόζωνται δηλαδὴ ὁμοίμορφα πάντοτε καὶ παντοῦ), σύμφωνα μὲ τὰ ὁποῖα γίνεται ἡ ἐπιλογὴ τῶν πνευματικῶν. Κατὰ κανόνα λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ μόρφωσι καὶ ἡ κάπως ὠριμὴ ἡλικία. Ἄλλ' ὅμως, οὔτε μόνο ἡ μόρφωσι εἶναι τὸ φῶς γιὰ τὸ πνευματικὸ αὐτὸ ἔργο (γιατὶ «ἡ γνῶσις οὐκ ἔστι τὸ φῶς, ἀλλὰ τὸ φῶς ἡ γνῶσις ὑπάρχει»²⁹), οὔτε ἡ ὠριμότητα «ἀριθμῶ ἐτῶν μεμέτρηται», διότι «πολιὰ ἔστι φρόνησις ἀνθρώποις καὶ ἡλικία γήρως βίος ἀκηλίδωτος» (Σοφ. Σολ. 4,9).

Πάντως τὸ πρόβλημα τῆς ἐλλείψεως ἀληθινῶν πνευματικῶν πατέρων, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι εἶναι πολλοὶ σὲ ἀριθμὸ οἱ πνευματικοί, γίνεται κάθε μέρα

πιο αἰσθητὸ καὶ πιο ψηλαφητὸ, γιατί οἱ ἀνθρωποὶ μένουν χωρὶς ὁδηγοὺς καὶ χωρὶς ἀνάπαυσι. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι νὰ ἀπορρίπτουν τοὺς ἀνεπαρκεῖς ἐξομολόγους-πνευματικούς τους καὶ μαζί μὲ αὐτοὺς νὰ ἀπορρίπτουν, ἴσως διαπαντός, καὶ τὸ μυστήριον τῆς θεραπείας τους, γιὰ νὰ ἐπαληθεύσῃ καὶ στὴν περίπτωσι αὐτῆ τὸ Γραφικὸ ἀκρείσων εἰς (πνευματικῶς) ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ἢ μύριοι παράνομοι».

Ἡ μόνη λύσι καὶ ἐλπίδα στὸ ἀδιέξοδο αὐτὸ εἶναι οἱ λίγοι ἀληθινοὶ πνευματικοὶ πατέρες, ποὺ γύρω τους περιστρέφονται «ὡσπερ μέλισσαι κηρίον» τὰ πνευματικὰ τους τέκνα, ὅχι γιὰ νὰ φτιάξουν μιὰ κάστα (ἔστω καὶ πνευματικὴ) ἢ μιὰ ὁργάνωσι καθαρῶν καὶ καθωσπρέπει χριστιανῶν, ἀλλὰ μαθητεύοντας καὶ καταρτιζόμενοι πνευματικὰ «εἰς ἄνδρα τέλειον». Αὐτοὶ οἱ πνευματικοὶ πατέρες εἶναι μιὰ διαρκὴς κλησι καὶ πρόσκλησι πρὸς τὴν ἱερωσύνη ὅλων ἐκείνων, ποὺ θέλουν νὰ ἀγωνισθοῦν γιὰ τὴν τελειοποίησι τῆς ἀγάπης τους πρὸς τὸ Χριστό, θέτοντας τὸν ἑαυτό τους στὴ διακονία τῶν ἀδελφῶν τους.

(Συνεχίζεται.)

28. Κατήχησις ΚΗ', Α.Α.Π., 3, 288-289.

29. Ἀγ. Συμεών, Κατήχησις ΚΗ', 3, 287.

Πρεσβ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΕΜΜ. ΒΟΛΟΥΔΑΚΗΣ

Ο Υπουργός Προεδρίας τής Κυβερνήσεως, αρμόδιος, αφού διά του άρθρου 7 του νόμου 1256/1982 «Τό 'Ελεγκτικό Συνέδριο ανεξάρτητο από κάθε αρχή, έπι ο π τ ε ύ ε τ α ι από τόν Πρωθυπουργόν», μέ τό ύπ' αριθ. πρωτ. Γ.Υ. 922/22.3.1983 έγγραφον πρός τόν Μακαριώτατον 'Αρχιεπίσκοπον 'Αθηνών και πάσης 'Ελλάδος, τό όποιον και έκοινοποίησεν εις τούς Σεβ. 'Αρχιερείς 'Ιερών Μητροπόλεων 'Ελλάδος, τόν Υπουργόν 'Εθνικῆς Παιδείας και Θρησκευμάτων και τόν Πρόεδρον του 'Ελεγκτικού Συνεδρίου, ανεφέρθη εις τήν έννοιαν τών δι' άρθρου 98 του Συντάγματος όριζομένων.

Κατά τήν υπό του Υπουργού Προεδρίας τής Κυβερνήσεως έρμηνείαν «όλα τά Ν.Π.Δ.Δ. έ λ έ γ χ ο ν τ α ι κ α τ α σ τ α λ τ ι κ ά (όχι προληπτικά) από τό 'Ελεγκτικό Συνέδριο». Τοῦτο συνάγεται άκόμη πιό έμφαντικά από τή διάταξη του άρθρου 7 παραγρ. 4 του νεαρού νόμου 1256/1982, κατά τήν όποιαν καταργείται από 1.1.1982 κάθε διάταξη τής κειμένης νομοθεσίας που έξαιρεί από τόν έλεγχο του 'Ελεγκτικού Συνεδρίου Ν.Π.Δ.Δ. 'Η διάταξη αυτή δέν κάνει καμμιά άπολύτως διάκριση και συνεπώς είναι εφαρμοστέα και για τίς διαχειρίσεις τών 'Εκκλησιαστικών Ν.Π.Δ.Δ.» (ίδετε έγγραφον Υπουργού Προεδρίας τής Κυβερνήσεως).

'Η όλομέλεια του 'Ελεγκτικού Συνεδρίου, διά να αίτιολογήσει τήν γνώμην ότι εις τόν συνταγματικώς προβλεπόμενον κατασταλικόν έλεγχον υπάγονται όποιοιδήποτε και τά 'Εκκλησιαστικά Ν.Π.Δ.Δ., επικαλείται τά εις τήν παράγραφον 4 άρθρου 1 του νόμου 590/1977 «περί Καταστατικού Χάρτου τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος». 'Εκ τούτων κατά τήν γνωμοδότησιν, προκύπτει ότι, τά εις τήν άνωτέρω παράγραφον του άρθρου 1 του νόμου 590/77 περιοριστικώς αναφερόμενα 'Εκκλησιαστικά Νομικά Πρόσωπα, είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ως εκείνα εις τά όποια αναφέρεται γενικώς τό άρθρον 98 παρ. 1 έδάφιον δ του ισχύοντος Συντάγματος ως και ή παράγραφος 4 άρθρου 7 του νόμου 1256/82.

Κατόπιν τών εις τήν από 2-3-1983 ως άνω γνωμοδοτήσιν, έπιβεβλημένη παρίσταται ή συνταγματική και νομική ανάπτυξις τής ιδιοτυπίας τών 'Εκκλησιαστικών ν.π.δ.δ., ως ταύτην δέχονται ή νομολογία του Συμβουλίου τής 'Επικρατείας και οι συγγραφείς του διοικητικού δικαίου.

Είναι γνωστόν, ότι ούτε διά τής θεωρίας ούτε διά τής νομολογίας του Συμβουλίου τής 'Επικρατείας δίδεται γενικός όρισμός του Νομικού Προσώπου δημοσίου δικαίου.

Ειδικώτερον προκειμένου περι τών 'Εκκλησιαστικών νομικών προσώπων ή νομολογία του Συμβουλίου τής 'Επικρατείας δέχεται ότι είναι ιδιότυπα και ότι όλαί αι πράξεις των δέν είναι πράξεις

τής Διοικήσεως ώστε να υπόκεινται εις τόν άκυρωτικόν έλεγχο, εις τόν όποιον υπόκεινται μόνον αι πράξεις αι όποιαί έχουν τά κριτήρια — γνωρίσματα — τά όποια, ως δέχεται ή νομολογία, συντρέχοντα συνιστούν τήν ιδιότητα του Νομικού Προσώπου δημοσίου δικαίου (ίδετε Πορίσματα νομολογίας του Συμβουλίου τής 'Επικρατείας 1929-1959, σελ. 118 έπ. παραγρ. 5, Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, έννοια, κριτήριον, όρισμός και Μιχ. Στασινοπούλου, Μαθήματα διοικητικού δικαίου, έκδοσις 1957, Μέρος Α' Γενικαί 'Αρχαί, παραγρ. 24, Τά Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, σελ. 172 έπ.).

Κατά τήν έπιταγήν άρθρου 3 παρ. 1 ισχύοντος Συντάγματος ή 'Εκκλησία τής 'Ελλάδος είναι αυτοδιοίκητος. Βεβαίως, δέν είναι αυτόνομος. 'Ο Καταστατικός Χάρτης τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος, ως νόμος τής Πολιτείας (Σ.τ.Ε. 'Ολομέλεια 3178/76) αείνει οι διά τών άρθρων 3 και 13 του ισχύοντος Συντάγματος κατοχυρούμενοι ιεροί Κανόνες». Διά τούτου ό νομοθέτης, αναγνωρίζων τήν ιδιάζουσαν Συνταγματικήν θέσιν τής 'Εκκλησίας τής έπικρατούσης θρησκείας «θεσπίζει τά πλαίσια έντός τών όποιων καθορίζονται αι σχέσεις 'Εκκλησίας και Πολιτείας» (ίδετε τήν από 16.3.1977, πρός τήν Βουλήν Εισηγητικήν έκθεσιν επί του σχεδίου νόμου περι Καταστατικού Χάρτου τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος, ως και έκ τών πρακτικών σχετικώς συζητήσεις εις τήν συντάξασαν τό σχεδίου νόμου, ειδικώς συσταθεΐσαν έπιτροπήν, ως και εις τήν Βουλήν).

Διά τούς άνωτέρω λόγους ό νομοθέτης τής παραγράφου 4 άρθρου 1 του νόμου 590/1977, δέν χαρακτηρίζει τά εις αυτήν περιοριστικώς αναφερόμενα 'Εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ως τοῦτο πράττει διά τά, διά νόμου, συνιστώμενα κοινά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ίδετε Πορίσματα νομολογίας Συμβουλίου τής 'Επικρατείας, ένθ' άνωτέρω σελ. 127, ίδρυσις Ν.Π.Δ.Δ.).

'Αναγνωρίζων τήν συνταγματικήν ιδιοτυπίαν τής 'Εκκλησίας ειδικώς όρίζει: «Κατά τας νομικάς αὐτῶν σχέσεις ή 'Εκκλησία τής 'Ελλάδος, αι Μητροπόλεις, αι ένοριαί μετά τών ένοριακῶν αὐτῶν ναῶν, αι Μοναί... είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου».

'Ο νομοθέτης οὐδέποτε εκφράζεται τυχαίως και άπλῶς διά να εκφράζεται. 'Εκφραζόμενος επιδιώκει να καταστήσει όσον τό δυνατόν πληρέστερον σαφή τήν θέλησίν του. Συνεπώς εάν ό νομοθέτης ήθελε να θεωρήσει τά 'Εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα τής παραγρ. 4 άρθρου 1 του προειρημένου νόμου όμοια και τ α υ τ ὅ σ η μ α με τά κοινά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, δέν θα έξεφράζετο όπως εκφράζεται.

'Εχων ύπ' όψιν τά δι' άρθρου 3 παρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος ειδικώς όριζόμενα περι του

πλήρους αυτοδιοικήτου της 'Εκκλησίας της 'Ελλάδος δια τής εις την παράγραφον 4 άρθρου 1 του νόμου 590/77 έκφράσεως «κατά τὰς νομικάς αὐτῶν σχέσεις», διέστειλε τὰ 'Εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα, ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ κοινὰ νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἐκ τοῦ Συντάγματος αυτοδιοικούμενα τοιαῦτα.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι δι' ἄρθρου 102 τοῦ Συντάγματος προβλέπεται τὸ αυτοδιοικήτον τῶν 'Οργανισμῶν τοπικῆς αυτοδιοικήσεως. Ταυτοχρόνως ὁμοῦς ὀρίζεται ὅτι, ἐπὶ τούτων, τὸ Κράτος ἀσκεῖ ἐποπτεῖαν μὴ ἐμποδίζουσαν τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν ἐλευθέραν δράσιν αὐτῶν (ἄρθρον 102 παρ. 5). Δι' ἄρθρου 16 παρ. 5 τοῦ Συντάγματος καθορίζεται πλήρες αυτοδιοικήτον τῶν 'Ιδρυμάτων 'Ανωτάτης 'Εκπαιδεύσεως, προστίθεται ὁμοῦς ὅτι ταῦτα τελοῦν ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Κράτους. Προκειμένου περὶ τῆς Ἀυτοκεφάλου 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος ὁ Συνταγματικὸς νομοθέτης καθιδρύει τὸ πλήρες αυτοδιοικήτον ταύτης δι' ἄρθρου 3 παρ. 1, χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ ἐπὶ τῆς 'Εκκλησίας ἐποπτεῖαν τοῦ Κράτους, ὡς πράττει δι' ἄρθρων 102 παρ. 5 καὶ 16 παρ. 5 διὰ τοὺς αυτοδιοικουμένους 'Οργανισμοὺς τοπικῆς αυτοδιοικήσεως καὶ 'Ιδρύματα 'Ανωτάτης 'Εκπαιδεύσεως.

Τοῦτο εἶναι συνέπεια τῆς θεμελιώδους ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τοῦ Συνταγματικοῦ Νομοθέτου ὅτι, ἡ 'Εκκλησία τῆς 'Ελλάδος, κατὰ διαφοροποίησιν τῶν σχέσεών της ἐναντι τοῦ Κράτους ἀπὸ ἄλλας 'Εκκλησίας, εἶναι θεῖον καθίδρυμα «κ ε φ α λ ἡ ν γ νωρίζουσα (ὄχι τὸν 'Ανώτατον κοσμικὸν ἄρχοντα ὡς π.χ. ἡ 'Αγγλικανικὴ 'Εκκλησία) τὸν Κύριον ἡμῶν 'Ιησοῦν Χριστόν... τηροῦσα ἀ π α ρ α σ α λ ε ὑ τ ω ς τοὺς 'Ιεροὺς 'Αποστολικούς καὶ συνοδικούς Κανόνας καὶ τὰς 'Ιερὰς Παραδόσεις».

Ἡ ἀνωτέρω συνταγματικὴ καὶ νομικὴ, διὰ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, διαφοροποίησις τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, θεμελιώνει τὴν ἰδιαιτερότητα τῶν 'Εκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων, καί, προκειμένης τῆς ἐρμηνείας καὶ ἐφαρμογῆς τῶν δι' ἄρθρου 98 παράγραφος 1 ἔδαφ. δ' τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος ὀριζομένων περὶ τοῦ 'Ελεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ τῶν ἀρμοδιοτήτων τούτου, δεόν νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ ἰδιοτυπία τῶν 'Εκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων καὶ ἡ ἰδιαιτερότης τούτων ἀπὸ τὰ κοινὰ νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, εἰς τὰ ὅποια καταδήλως ἀναφέρεται ὁ συντακτικὸς νομοθέτης διὰ τῶν εἰς τὸ ὡς ἄνω ἄρθρον τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος ὀριζομένων περὶ κατασταλτικοῦ ἐλέγχου.

B

Ἡ 'Εκκλησία τῆς 'Ελλάδος, ἡ ὅποια κυριαρχεῖται ἀπὸ τοὺς 'Ιεροὺς Κανόνας καὶ τὰς 'Ιερὰς Παραδόσεις (ἴδετε ἄρθρον 3 παρ. 1 Συντάγματος) ἐκδηλώνει ποικιλοτρόπως καὶ πολυειδῶς τὴν δραστηριότητά της, ὄχι μόνον εἰς τὸν μορφωτικὸν καὶ κοινω-

νικὸν τομέα τῆς εὐποιίας ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν καὶ ἐν γένει ἀξιοποίησιν τῆς περιουσίας της.

Χωρὶς νὰ παραβιάζῃ τοὺς νόμους, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν οὐσίαν καὶ τηροῦσα, εἰς τὸ μέτρον τοῦ δικαίου, τοὺς τύπους, ἔχει τὴν μακροαίωνα πρακτικὴν της, ἡ ὅποια ἔχει διαμορφώσει ἰδιότυπον δίκαιον καὶ εἰς τὰς πράξεις διαχειρίσεως, ἀφοῦ οὔτε ὄλαι αἱ διαχειριστικαὶ πράξεις της (ὡς βοηθήματα κλπ) εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπαχθοῦν εἰς τὴν αὐστηρότητα τῶν τύπων τοῦ νόμου περὶ δημοσίου λογιστικοῦ, οὔτε ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ διαθέτῃ ὀργανωμένας καὶ ἐμπείρους ὑπηρεσίας, ὡς τοῦτο συμβαίνει μὲ τὰ κοινὰ νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. 'Οπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, ὡς π.χ. εἰς τὸν ΟΔΕΠ, ὑπάρχει καὶ ὁ μὴ ὑποχρεωτικὸς προληπτικὸς ἐλεγχος τοῦ 'Ελεγκτικοῦ Συνεδρίου.

Διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, καὶ ὑπὸ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἄρθρου 108 τοῦ καταργηθέντος Συντάγματος 1968, ὁμοίου καθ' ὅσο ἀφορᾷ εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ 'Ελεγκτικοῦ Συνεδρίου διενεργούμενον ἐλεγχον, πρὸς τὰ δι' ἄρθρου 98 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος (ἴδετε πρακτικὰ τῆς 20ῆς Γενικῆς συνεδριάσεως 'Ολομελείας 'Ελεγκτικοῦ Συνεδρίου τῆς 30.5.1979 σελ. 13), διὰ τοῦ Ν.Δ. 126/1969 παρεσχέθη, ὡς καὶ ὑπὸ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἄρθρου 98 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος 1975 παρέχεται διὰ τοῦ νόμου 590/1977, εἰς τὴν αυτοδιοικουμένην 'Εκκλησίαν νομοθετικὴ ἐξουσιοδότησις ὅπως, διὰ Κανονισμῶν καὶ Κανονιστικῶν διατάξεων αἱ ὁποῖαι δημοσιεύονται διὰ τῆς 'Εφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καί, ἐφ' ὅσον ἔχουν ἐκδοθῆ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς παρασχεθείσης νομοθετικῆς ἐξουσιοδοτήσεως, νὰ ρυθμίζονται καὶ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν διοίκησιν, διαχείρισιν καὶ ἐν γένει ἀξιοποίησιν τῆς 'Εκκλησιαστικῆς περιουσίας.

Οἱ ὡς ἄνω Κανονισμοὶ καὶ Κανονιστικαὶ διατάξεις τῆς αυτοδιοικουμένης 'Εκκλησίας ἀναγνωρίζονται ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς 'Επικρατείας, τοῦ 'Ελεγκτικοῦ Συνεδρίου (ἴδετε πρόσφατον ἀπόφασιν τοῦ Τμήματος δεχθεῖσαν ὅτι ἡ ἐκδοσις κατ' ἐξουσιοδότησιν Κανονισμῶν δὲν ἀντίκειται πρὸς τὸ ἄρθρον 43 τοῦ Συντάγματος) καὶ τῶν Δικαστηρίων καὶ ἐφαρμόζονται ὑπὸ τῶν 'Εκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων, ὡς τὸ Κανονιστικὸν δίκαιον ταύτης.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω δι' ἄρθρου 42 παρ. 6γ τοῦ Ν.Δ. 126/1969, ἐδημιουργήθη εἰς τὸ διὰ τῆς παραγράφου 4 ἰδίου ἄρθρου συσταθὲν ἴδιον νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου Ο.Δ.Δ.Ε.Π., Ὑπηρεσία Γενικῆς Οἰκονομικῆς 'Επιθεωρήσεως. Ἡ ὡς ἄνω ὑπηρεσία εἶχεν, μέχρι τῆς διὰ τοῦ ἄρθρου 46 παρ. 4 τοῦ νόμου 590/77 διαφόρου ρυθμίσεως, ἀρμοδιότητα διενεργείας διαχειριστικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ ἐλέγχου ἐπὶ πάντων τῶν διαχειριζομένων περιουσίαν τῆς 'Εκκλησίας νομικῶν ἢ φυσικῶν προσώπων (ἴδετε καὶ

ὕπ' ἀριθ. 4/1969 Κανονισμὸν καὶ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονιστικὴν διατάξιν, Φ.Ε.Κ. Α 235 τῆ. 17.11.1969).

Δι' ἄρθρου 23 τῆς ὑπεχούσης ἰσχύος νόμου ὡς ἄνω Κανονιστικῆς διατάξεως ἡ Γενικὴ Οἰκονομικὴ Ἐπιθεώρησις ὑπῆχθη ἄπ' εὐθείας εἰς τὴν Διαρκῆ Ἱερὰν Σύνοδον, τῆς ὁποίας καὶ ἀπετέλεσεν ὄργανον καὶ καθωρίσθησαν αἱ ἀρμοδιότητές της «διὰ τὸν ἔλεγχον τῶν πάσης φύσεως χρηματικῶν ἐντολῶν πληρωμῆς, τῶν πάσης φύσεως τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων χρηματικῶν διαχειρίσεων ὑλικοῦ, ὡς καὶ τῶν τοιούτων τῶν λοιπῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

ὑπὸ τὴν ἰσχύος τοῦ Συντάγματος 1975 ἐψηφίσθη, καὶ μάλιστα τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ὁ περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἰσχύων νόμος 590/1977.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 46 παραγρ. 2 τούτου εἰδικῶς ὀρίζεται: «Ὁ τρόπος διοικήσεως, διαχειρίσεως καὶ τῆς ἐν γένει ἀξιοποιήσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας, ἢτοι τῆς μοναστηριακῆς... τῆς μητροπολιτικῆς, ἐνοριακῆς καὶ τῆς ἀνηκούσης εἰς τὰ λοιπὰ Ἐκκλησιαστικὰ νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου, καθορίζεται δι' ἀποφάσεων τῆς Δ.Ι.Σ., ἐγκρινομένων ὑπὸ τῆς Ι.Σ.Ι. καὶ βάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν νόμων τῆς Πολιτείας, δημοσιευομένων διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως».

Ἐπίσης δι' ἄρθρου 67 ἰδίου νόμου ὀρίζεται ὅτι: «Μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῶν διὰ τοῦ παρόντος νόμου προβλεπομένων Προεδρικῶν Διαταγμάτων ἢ ἀποφάσεων τῆς Ι.Σ.Ι. ἢ τῆς Δ.Ι.Σ. ἐξακολουθοῦν ἐφαρμοζόμεναι αἱ μέχρι τοῦδε κείμεναι διατάξεις ἐφ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος...».

Εἶναι σαφές ὅτι, μὲ τὰς ἀνωτέρω εἰδικὰς διατάξεις, ὁ νομοθέτης ἀναγνωρίζων τὴν Κανονικὴν, Συνταγματικὴν καὶ Νομικὴν ἰδιαιτερότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐπικρατούσης θρησκείας, συνέπεια τῆς ὁποίας εἶναι ἡ Συνταγματικὴ πλήρης ἐδραίωσις τοῦ αὐτοδιοικητοῦ αὐτῆς, ἠθέλησε ὅπως κατ' ἐξουσιοδότησιν τῆς Πολιτείας ψηφίζεται, ἐκδίδεται καὶ δημοσιεύεται ὑπὸ τῆς ἰδίας καὶ ἄνευ ἀναμίξεως τῆς Πολιτείας Κανονιστικὸν δίκαιον διὰ τοῦ ὁποίου νὰ ρυθμίζονται καὶ τὰ τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς περιουσίας της.

Τὸ Κανονιστικὸν τοῦτο δίκαιον, ἐφ' ὅσον ἔχει ἐκδοθῆ ἐντὸς τῆς παρεχομένης ἐξουσιοδοτήσεως κατ' ἰσχύος τῶν διατάξεων τῶν γενικῆς ἰσχύος νόμων τῆς Πολιτείας.

Ἀφοῦ συνεπῶς ὁ προβλεπόμενος δι' ἄρθρου 3 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος νόμος περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας (ὁ ὁποῖος ὡς

ρυθμίζων θέματα, διὰ τὰ ὁποῖα τὰ ἄρθρα 3 καὶ 13 τοῦ Συντάγματος, κατὰ τὴν ἐπιταγὴν ἄρθρου 72 παρ. 1 τούτου συζητεῖται καὶ ψηφίζεται ὑπὸ τῆς ὀλομελείας τῆς Βουλῆς) παρέχει τὴν εἰδικὴν ἐξουσιοδότησιν τῆς παραγρ. 2 ἄρθρου 46, εἶναι σαφές καὶ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη προσφυγῆς εἰς ἐρμηνείαν, ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἐρμηνείαν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν δι' ἄρθρου 98 παραγρ. 1 ἔδαφ. δ τοῦ Συντάγματος ἰσχύουν τὰ δι' ἄρθρου 3 παρ. 1 τούτου εἰδικῶς ὀριζόμενα. Ἄλλως προκειμένου περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων θὰ εὐρισκόμεθα ἐνώπιον συγκρούσεως τοῦ ἄρθρου 98 πρὸς τὸ ἄρθρον 3 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος καὶ θὰ εἴχομεν ἀντισυνταγματικότητα ἐκ τοῦ ἰδίου τοῦ Συντάγματος.

Διὰ τῆς ἀναφορᾶς τῆς παραγράφου 2 ἄρθρου 46 τοῦ νόμου 590/1977 εἰς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας γίνεται αὐταπόδεικτος ἡ ἰδιαιτερότης καὶ ἰδιοτυπία τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας.

Ἡ ἰδιοτυπία αὕτη, χωρὶς νὰ ὀδηγεῖ εἰς τὴν μὴ τήρησιν τῶν νόμων τῆς Πολιτείας, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπίσης ἀναφέρεται ὁ Καταστατικὸς Χάρτης (ἴδετε καὶ ἄρθρον 29 παρ. 1 ν. 590/77), ὀδηγεῖ πάντα ἐρμηνευτὴν καὶ ἐφαρμοστὴν τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν νόμων εἰς τὴν ὑποχρέωσιν ἀναγνωρίσεως τῆς ἰδιαιτερότητος καὶ ἰδιοτυπίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν λογαριασμῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου.

Ἄλλως ἢ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ νόμου 590/1977 ἀναφορὰ εἰς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, καὶ κατὰ τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῆς ἐν γένει ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, δὲν θὰ εἶχε σκοπὸν, ἐὰν ὁ Συντακτικὸς καὶ ὁ κοινὸς νομοθέτης ἠθέλε νὰ ἰσχύη ἀπαρεγκλίτως καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τὸ γενικῆς ἐφαρμογῆς δίκαιον ἐπὶ τῶν Κοινῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου.

Καὶ κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνοδίου οἱ διαχειριζόμενοι Ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν εἶναι «ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ» δημόσιοι ὑπόλογοι, χωρὶς ὅμως νὰ ἀπαιτεῖται ἡ ἀπαρέγκλιτος τήρησις τῶν τυπικῶν διατυπώσεων τῶν διατάξεων περὶ δημοσίου λογιστικοῦ, ὡς τοῦτο ἀπαιτεῖται διὰ τοὺς «ἐν στενῇ ἐννοίᾳ» λοιποὺς δημοσίους ὑπολόγους.

Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἀφοῦ διὰ τῆς παραγράφου 2 ἄρθρου 46 τοῦ νόμου 590/77 ὁ νομοθέτης ἀναφέρεται καὶ εἰς τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας, ἀναγνωρίζων τὴν ἰδιαιτερότητα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου καὶ τὴν ἰδιοτυπίαν τῶν διαχειρίσεων αὐτῶν ὀρθῶς εἰδικῶς προέβλεψε, διὰ τῆς παραγράφου 4 ἰδίου ἄρθρου, τὴν ὑπαγωγὴν τούτων εἰς οἰκονομικὸν ἔλεγχον τῶν διαχειρίσεών των, ὅχι ὑπὸ τῶν Ἐπιθεωρητῶν δημοσίων ὑπολόγων ὡς γίνεται διὰ τὰ κοινὰ Ν.Π.Δ.Δ., ἀλλὰ αὐτὸ Ἐπιθεωρητῶν δη-

μοσίων διαχειρίσεων, όριζομένων δια κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων».

Γ

Θά παρατηρηθῆ, ως άλλωστε υποστηρίζεται υπό του Υπουργού Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως δια του προαναφερομένου υπ' αριθ. πρωτ. Γ.Υ. 922/22-2-1983 έγγραφου του πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος (ἴδετε ἀνωτέρω) ὅτι, ὁ διενεργούμενος κατὰ τὰ όριζόμενα δια τῆς παραγράφου 4 ἄρθρου 46 τοῦ νόμου 590/77 οικονομικός έλεγχος τῶν πράξεων διαχειρίσεως, εἶναι διάφορος ἀπὸ τὸν δι' ἄρθρου 98 παρ. 1 ἐδάφιον δ καταστατικὸν έλεγχον τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου.

Ἄς ἐπιτραπῆ νὰ ὑπομνησθῆ ὅτι ὁ Υπουργός Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως (Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, γραφεῖο Ο καὶ Μ) δια τῆς υπ' αριθ. Πρωτ. 26241 ἀπὸ Νοεμβρίου 1982 ἐγκυκλίου του, ἀναφερόμενος εἰς τὴν παράγραφον 4 ἄρθρου 7 τοῦ Ν. 1256/1982 (ΦΕΚ. Α. 65) ζητεῖ ἀπὸ τὰ «έποπτεύοντα Υπουργεῖα κ.λ.π.» νὰ ζητήσουν τὴν ὑποβολὴν τῶν ἀπολογιστικῶν στοιχείων «μετὰ τὴ λήξην τοῦ οικονομικοῦ ἔτους 1982» καί, δια νὰ ἐνημερωθοῦν τὰ μητρώα ὑπολόγων τὰ ὅποια τηροῦνται εἰς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, (νὰ σταλοῦν καταστάσεις πού νὰ περιλαμβάνουν τὰ νομικά αὐτὰ πρόσωπα).

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι, ως προαναφέρεται, αὐτοδιοίκητος καὶ δὲν ὑπόκειται εἰς Ἐποπτεῖαν Πολιτικῆς Ἀρχῆς. Ἡ ἐποπτεία τῆς Πολιτείας δια τοῦ Ἐπιτρόπου εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον, προβλεπομένη ἀπὸ τὸν Α.Ν. 671/1943 καὶ Ν.Δ. 126/1969 (προϊσχύσαντες Καταστατικοὶ Χάρται) κατηργήθη δια τοῦ ἰσχύοντος νόμου 590/77 περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου, ψηφισθέντος καὶ δημοσιευθέντος κατὰ πρόβλεψιν τοῦ ἄρθρου 3 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος. Ἡ κατάργησις τοῦ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου ἀποτελεῖ συμμόρφωσιν τοῦ νομοθέτου τοῦ νόμου 590/1977 εἰς τὸ δι' ἄρθρου 3 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος καθιερούμενον πλήρες αὐτοδιοίκητον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὡς προαναφέρεται τὸ Συνταγματικὸν αὐτοδιοίκητον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι διὰ φορον πρὸς τὸ δι' ἄρθρων 102 παρ. 5 καὶ 16 παρ. 5 ἰδίου Συντάγματος αὐτοδιοίκητον τῶν ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων (ἴδετε ἀνωτέρω).

Υπὸ τὸ ἰσχῶν Σύνταγμα ὁ Υπουργός τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ἔχει ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἐκ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου περιορισμένην δυνατότητα ἐλέγχου νομιμότητος ἐάν, δια τῶν

πράξεων τῆς Ἐκκλησίας, ἐτηρήθησαν αἱ διατάξεις τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου καὶ μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις προτάσεως πρὸς ἔκδοσιν Προεδρικῶν Διαταγμάτων, ὡς π.χ. δια τὸ προβλεπόμενον δι' ἄρθρου 26 παρ. 1 Προεδρικὸν Διάταγμα περὶ ἀναγνωρίσεως καὶ καταστάσεως τοῦ ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας ἐκλεγέντος Μητροπολίτου (Σ.τ.Ε. 3178/76 Ὀλομέλεια).

Κατὰ τὴν γνώμην μας εἰς τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφο καὶ εἰς τὸ πρακτικὸν τῆς 10ῆς Γενικῆς συνεδριάσεως τῆς 2.3.1983 τῆς ὀλομελείας τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ἀθελήτως παρεβλέφθη ἡ Συνταγματικὴ καὶ νομικὴ ἰδιομορφία, ἰδιοτυπία καὶ ἰδιαιτερότης τῶν Ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων ἀπὸ τὰ κοινὰ νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου εἰς τὰ ὅποια καὶ τὸ ἄρθρον 98 παρ. 1 ἐδαφ. δ' τοῦ Συντάγματος περιοριστικῶς ἀναφέρεται.

Κατὰ τὴν γνώμην μας καὶ κατὰ τὰ ἀνωτέρω, δια τῆς παραγράφου 4 ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1256/1982 δὲν κατηργήθησαν τὰ δια τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν ὄψει τῶν ἄρθρων 3 καὶ 13 τοῦ Συντάγματος, πλαίσια τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Ὡς ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν ἀπὸ 16.3.1977 πρὸς τὴν Βουλὴν Εἰσηγητικὴν ἔκθεσιν «Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας εἶναι οἱ δια τῶν ἄρθρων 3 καὶ 13 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος κατοχυρούμενοι Ἱεροὶ Κανόνες» καὶ ἐψηφίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη εἰς συμμόρφωσιν τῆς δια τοῦ ἄρθρου 3 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος ἐπιταγῆς.

Ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νόμος Συνταγματικὸς καὶ ἀναφερόμενος εἰς τὰ θέματα τῶν ἄρθρων 3 καὶ 13, συζητεῖται καὶ ψηφίζεται ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς κατὰ τὴν ρητὴν διατάξιν τῆς παραγρ. 1 ἄρθρου 72 ἰσχύοντος Συντάγματος (Σ.τ.Ε. Ὀλομ. 3178/76 καὶ Θεμ. Τσάτσου, Ἡ αἵτησις ἀκυρώσεως ἐνώπιον τοῦ Σ.τ.Ε., ἔκδοσις τρίτη, Οἱ Συνταγματικοὶ νόμοι, παράγραφος 125, σελ. 260 ἐπ.).

Συνεπῶς, καὶ μετὰ τὴν παράγραφον 4 ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1256/1982, ἐξακολουθοῦν νὰ ἰσχύουν τὰ δια τῶν παραγράφων 2 καὶ 4 ἄρθρου 46 τοῦ νόμου 590/1977 εἰδικῶς όριζόμενα. Ἄλλως, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν Συνταγματικὴν ἰδιαιτερότητα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων πρὸς τὴν ὁποῖαν εἶναι ἐναρμονισμένοι αἱ παράγραφοι 2 καὶ 4 ἄρθρου 46 τοῦ ἰσχύοντος Καταστατικοῦ Χάρτου, τὰ δια τῆς παραγρ. 4 ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1232/1982 θά ἠλέγχοντο ὡς ἀντισυνταγματικά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΛΙΛΑΙΟΣ

ΕΝΑΣ ΑΦΑΝΗΣ ΑΓΙΟΣ ΙΕΡΑΡΧΗΣ

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΑΔΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΘΗΡΑΣ (1826-1907)*

'Από τὸ 1860 ἔγινε ἔδρα τῆς μητροπόλεως ἡ σημερινή πρωτεύουσα. Ὁ ἐπόμενος μητροπολίτης Ζαχαρίας Μαθᾶς ἐγκαταστάθηκε σὲ μία οἰκία στὰ Φηρὰ πού ἀνήκε στὸ μητροπολιτικὸ ναό. Στὴ συνέχεια ἔμενε στὴν οἰκία Μ. Μαζαράκη. Τέλος ἀπεφάσισε νὰ χτίσῃ μὲ δικὰ του ἐξόδα αὐτὴ πού μέχρι σήμερα φιλοξενεῖ τὸν ἐκάστοτε ἐπίσκοπο καὶ ἡ ὁποία διατηρεῖ τὴν ὀνομασία «Κονάκι». Λίγες μέρες πρὶν νὰ ἀποθάνῃ κληροδότησε τὴν οἰκία στὴ Μαριγῶ σύζυγο τοῦ Περικλῆ Νομικοῦ. Ὁ Περικλῆς ἦταν ἀνηψιὸς τοῦ ἐπισκόπου. Ἡ Μαριγῶ τὴν ἀφιέρωσε στὸ μητροπολιτικὸ ναὸ τῆς Ὑπαπαντῆς ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ χρησιμοποιῆται διὰ κατοικία τοῦ ἐκάστοτε μητροπολίτου, ἀλλ' «ὅπως δὴποτε ἐπὶ ἐνοικίῳ». Πρῶτος ἐνοικιαστὴς αὐτῆς ἦταν ὁ Νικόδημος. Εἰς τὴν διαθήκη του ρητῶς ἀναφέρει ὅτι ἐγὼ (ἐπὶ ἐνοικίῳ κατοικίῳ). Τοῦτο τὸ ἔγραψε διὰ πολλοὺς λόγους. Πρῶτον διὰ νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ κανεὶς ἐκ τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν του νὰ τὴν διεκδικήσῃ. Δεύτερον διὰ νὰ τονίσῃ ὅτι ἀπορνήσκει ἀκτήμων. Τρίτον διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν πικρίαν του διὰ τὴν ἀδιαφορίαν τῶν κατοίκων τοῦ νησιοῦ στὸ ὅποιο αὐτὸς τόσα πολλὰ, ὅπως θὰ ἴδοῦμε, πρόσφερε, ἀλλ' οἱ νησιῶτες μόνο πικρίες καὶ θλίψεις τοῦ ἀνταπέδιδαν. Φρόντισε νὰ γαληνεύσῃ ὁ τόπος. Ἀπαίτησε εἰς τὰ μοναστήρια νὰ πρυτανεύσουν οἱ μοναχικὲς ἀρετὲς καὶ ἡ πειθαρχία εἰς τὴν ἐπισκοπῇ. Φρόντισε νὰ ἀναστηλωθοῦν τὰ ἐρειπωμένα μοναστήρια. Ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὰ οἰκονομικά τους. Ἐπεδίωξε νὰ ἀνυψωθῇ τὸ διασυρόμενο, ἀπὸ κάποιους ἀνάξιους, γόητρο τοῦ μοναχισμοῦ. Προσπάθησε νὰ τοποθετηθοῦν εὐσεβεῖς καὶ ἱκανοὶ ἡγούμενοι εἰς αὐτά. Νὰ ἐπανδρωθοῦν μὲ μοναχοὺς. Καὶ τὸ τελευταῖο ἦταν τὸ δυσκολώτερο. Ἡ μονὴ Καλαμιωτίσσης τῆς Ἀνάφης ἐκινδύνευε νὰ διαλυθῇ ἀπὸ ἔλθειψη μοναχῶν. Στὴν μονὴ τοῦ προφήτη Ἡλία τοποθέτησε ἡγούμενο τὸν ἀγαπητὸ διάκονό του Σωφρόνιο Ἀργυρὸ πού καταγόταν ἀπὸ τὸ χωριὸ Γωνιά τῆς Θήρας. Τὴ μονὴ Ἀνάφης φρόντισε νὰ διατηρήσῃ μὲ μετακλητοὺς μοναχοὺς, μέτρο πού ἐλάχιστα ἀπέδωσε. Ἀνάλογα μέτρα ἔλαβε καὶ γιὰ τὴ μονὴ ἀγίου Νικολάου, εἰς τὸ Σκάρο κοντὰ, γυναικεία, τῆς ὁποίας κάποια προβλήματα ἀναφέρθηκαν ἤδη.

Πληγὴ ἀνοικτὴ μὲ ἀπροσδιόριστες συνέπειες ἦταν καὶ τὸ μέτρο ἐκτοπίσεως μοναχῶν ἀπὸ ἄλλες μονὲς τῆς Ἑλλάδος γιὰ νὰ ἐκτίσουν στὴ Θήρα τὴν

Ἡ μονὴ τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου εἰς τὸ χωριὸν τῆς καταγωγῆς του, τὰ Φίλια, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει καὶ εἰς τὴν διαθήκην του.

ποινή τους. Μεταξὺ αὐτῶν, παλαιότερα, εἶχε περάσει ἀπὸ τὴ Θήρα καὶ ὁ Θεόφιλος Κατρῆς (1840;). Αὐτοὶ συνήθως ἀπέβαινον καταλυτικὰ στοιχεῖα μέσα στὶς μονὲς καὶ συνεχῆς σκάνδαλον διὰ τοὺς πιστοὺς τῆς νήσου. Ἀκόμη κακοὶ Θηραῖοι μοναχοὶ δημιουργοῦσαν σκάνδαλα. Παράδειγμα ὁ Ἱερόθεος Βάϊλας. Ἐτοὶ στὶς 22 Σεπτεμβρίου τοῦ 1900 ὁ ἐπίσκοπος ἔστειλε ἐπιστολὴν στὸν ἡγούμενο καὶ τὸν ρωτοῦσε: «Ὁ ἡμέτερος Βάϊλας Ἱερόθεος αἰτεῖται ἀπαλλαγὴν τοῦ ὑπολοίπου τῆς ποινῆς του, λόγῳ τῆς πασχούσης ὑγείας του. Τί φρονεῖτε; Πιστεύετε ὅτι ἐδιορθώθη καὶ δὲν θὰ ἐπανέλθῃ ταῖς εἰθισμέναις αὐτῷ τρέλλαις καὶ τὰς ἐν Γωνίᾳ (χωριὸν τῆς Θήρας) σκανδαλώδεις ἐπισκέψεις του; ἢ δέον νὰ πληρῶσῃ (δηλ. νὰ συμπληρωσῇ) ἐν Ἀμοργῷ ὀλόκληρον τὴν ποινήν του;».

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1882 ἐζήτησε ἀπὸ τὴν Νομαρχία ἔγκρισιν κονδυλίου διὰ τὴν ἀνάκτισιν τοῦ καταπεσόντος τοῖχου τῆς μονῆς τοῦ ἀγίου Νικολάου. Τὸ 1901 ἐζήτησε καὶ ἄλλη οἰκονομικὴ ἐνίσχυση ἐκ δραχμῶν 180 ἐτησίως γιὰ διορισμὸ μιᾶς ὑπηρετίας, εἰς τὴ γυναικεία μονὴ μὲ ἔργο τῆς νὰ ἀπασχολῆται μὲ τὶς ἐξωτερικὰς ὑπηρεσίας τῆς μονῆς, ὥστε οἱ μοναχὲς νὰ μὴν ἔχουν δικαιολογίας γιὰ ἀνεπίτρεπτες ἐξόδους. Ὁ κος Νομάρχης δυστυχῶς ἀρνήθηκε νὰ ἐγκρίνῃ τὸ κονδύλιον καὶ ὁ Νικόδημος σὲ ἔγγραφόν του μὲ ἡμερομηνία 14 Δεκεμβρίου διεκτραγωδοῦσε τὰ θλιβερὰ ἐπακόλουθα αὐτῆς τῆς ἀρνήσεως. Ἐγραφε

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 338 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τεύχους.

χαρακτηριστικά «...διά συναγελασμόν τῶν μοναζουσῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς» καὶ πρόσθετε: «Ἡ μὴ ἔγκρισις, εἰς οὐδὲν ἄλλο θὰ συντελέσῃ ἢ εἰς τὴν διαφθορὰν καὶ ἐξαχρείωσιν τῶν τε δοκίμων καὶ ἐν γένει τοῦ προσωπικοῦ τῆς μονῆς».

Ἄνοικοδόμησις ναῶν.

Μεγάλο καὶ ζωηρὸ ἐνδιαφέρον ἐπέδειξε ὁ Νικόδημος καὶ γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησις πολλῶν ναῶν τῆς Ἐπαρχίας Θήρας, οἱ ὁποῖοι, λόγῳ συνήθως σεισμῶν, κατεστρέφοντο συχνά. Ἀπὸ ὅσα γνωρίζομε, ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς πρωτεύουσας, (ἡ Παναγία τοῦ Μπελώνια), ὅπως τὴν ξέρει ὁ λαὸς, κτίσθηκε τόσο εὐρύχωρη καὶ γιὰ Καθεδρικὸς ναὸς τὸ 1780. Λόγῳ θρησκευτικοῦ καὶ μάλιστα ὁμολογιακοῦ ἀπαιτοῦσαν τὴν ἀνοικοδόμησις περικαλλοῦς μητροπολιτικοῦ ναοῦ, ἰσάξιου τουλάχιστον, ἀν' ὅχι ὑπερέρου τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ποὺ δεσπάζει τῆς νήσου. Τὸ ἔτος 1827 (ἡ Παναγία) κατεδαφίσθηκε. Ὁ μονόκλιτος ναῖσκος τῆς δὲν ἐξυπηρετοῦσε τέτοιες ἀνάγκες. Καὶ τὸ 1901 ἐπὶ Νικοδήμου ἐκτίσθη μεγαλοπρεπέστερη καὶ διακοσμηθῆκε μὲ ἐξαιρετικῆς τέχνης εἰκόνες ποὺ τίς ἐστειλαν εὐσεβεῖς Ἕλληνες ἀπὸ τῆς Ρωσσίας. Κατασκευάσθηκε μεγαλοπρεπὲς εἰκονοστάσιο καὶ ἐξαιρετικῆς τέχνης δάπεδο. Ἐπιγραφή τῆς ἐποχῆς ἔγραφε:

«Ἐπὶ ἐπισκόπου μὲν Θήρας Νικοδήμου Δημάρχου δὲ Γ. Ἐμμαν. Βενιέρη.

Φιλοτίμοις συνεισφορὰς τῶν ἀπανταχοῦ εὐσεβῶν Θηραίων.

Μάλιστα δαψιλῆσι δαπάναις τῶν μεγατίμων ἀδελφῶν Ἀντωνίου καὶ Ἰωάννου Ρούσσων. Ἐπιμελεία καὶ φροντίδι τῶν ἐπιτρόπων,

Παναγιώτῃ Παπαβασιλείου, Ἰωάννου Λαγκαδά, Ἰωάννου Γ. Ἀλεξάκη, Γεωργίου Κ. Μινέτα, Γρηγορίου Κουτσογιαννοπούλου καὶ Κ. Ν. Φωστέρη. Ἀνοικοδομήθη ὁ ἱερός οὗτος ναὸς τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ Α'ΔΑ Ἐδάγγελος Φιωράκης ἐσχεδίασεν
Γεώργιος Λάζαρος ἐξετέλεσεν

Δύο παλαιότερα ἔργα τοῦ Νικοδήμου εἶναι τὸ κτίσιμο τῆς ἐκκλησίας (τὸ Γενέσιον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου) εἰς τὸ χωρίον Βόθωνας. Ἀκόμη σήμερα στὸ ἐπάνω μέρος τῆς κεντρικῆς ἐξώθυρας τοῦ Ναοῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ διαβάσῃ: «Ἐπὶ ἐπισκόπου Θήρας Νικοδήμου, συνδρομῆ τῶν Χριστιανῶν, ἰδρύθη ὁ ναὸς οὗτος, 1884». Ἀλλὰ καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ Ἐδαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου εἰς τὸ χωρίον Ἐμπο-

ρεῖον ποὺ γιὰ πρώτη φορά κτίσθηκε τὸν 16ο αἰῶνα «ἀνοικοδομήθη, ἐκ νέου, ἐν ἔτει 1897, ἐπὶ Νικοδήμου ἀρχιερατεύοντος καὶ Μάρκου Δρόσου ἐν Ἐμπορείῳ δημαρχεῦοντος».

Ἀκόμη στὴ μικρὴ νησίδα Θηρασιά ποὺ βρίσκεται ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Θήρα τὸ ἔτος 1900 ἐκτίσθη στὴν Κοινότητα Μανωλᾶ τὸ ναὸ τοῦ ἀγίου Κων/νου. Τὴν ἴδια ἐποχὴ κτίσθηκε καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἀγίου Γερασίμου, στὸ Κοντοχώρι ποὺ σήμερα εἶναι νεκροταφειακός. Ἡ Παναγία ἡ Μαλτέζα στὸ χωριὸ Ἡμεροβίγλιο κτίσθηκε τὸ 1885, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Νικοδήμου. Φυσικὰ ἡ φροντίδα τοῦ ἱεράρχου ἐπεξετάθη καὶ σὲ ἄλλους ναοὺς, ἀλλὰ δὲν ἐκρίθη ἀναγκαῖα ἡ ἀπαρίθμηση ὅλων. Σχετικὰ μὲ τὸν καλλωπισμὸν τῶν ναῶν ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἀξιόλογους ἀγιογράφους ἱερεῖς ἢ μοναχοὺς, ἐξαιρέση ἦταν οἱ λαϊκοὶ ἀγιογράφοι. Ἀπ' αὐτοὺς μνημονεύω τὸν σακελλάριο Γεώργιο Ἀργυρό, τὸν οἰκονόμο Γουλιέλμο Ἀργυρό, τὸν ἱερέα Ἰωάννη Βασαράμπα καὶ τὸν λαϊκὸ Ἰωάννη Α. Γαρυφαλλῆ. Αὐτοὺς καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐπιμελῶς συνεκέντρωσε ὁ γράφων καὶ θὰ παρουσιάσῃ εἰς ἕτεραν ἐργασίαν. Ἐπαφὲς ἀξιόλογες εἶχαν τὰ χρόνια ποὺ ἐξετάζομε στὴ Θήρα καὶ μὲ τὴν ἀγία Ρωσσία) δηλαδή τὴν προκομμουνιστικὴ, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐστέλλοντο ἐπιτάφιοι, ἄμφια, ἐξαπτέρυγα καὶ προπάντων σπουδαίας τεχνοτροπίας εἰκόνες. Καὶ αὐτῶν ἔκαμε ὁ γράφων μία προσπάθεια συγκεντρώσεως.

Σὰν δεῖγμα, ἀναφέρω τρεῖς. Ἡ Παναγία ἡ Τριχεροῦσα, πρέπει νὰ φυλάσσεται σήμερα στὸ ναῖσκο τοῦ ἀγίου Στυλιανοῦ Φηρῶν. Ὁ Ἅγιος Νικόλαος μεγάλων διαστάσεων εἰκόνα ποὺ ὑπάρχει στὸ μοναστήρι τὸ δμώνυμο. Ἡ Παναγία τῶν ἀγίων Θεοδώρων ποὺ τὴν βρῖσκομε σήμερα στὸν δμώνυμο Ρωμαιοκαθολικὸ ναὸ.

Σχέσεις τοῦ Ἱεράρχου.

Προσωπικὲς ἐπαφὲς εἶχε ὁ Νικόδημος καὶ μὲ τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κων/πόλεως καὶ μάλιστα μὲ τὸν Πατριάρχη ποὺ στενὴ φιλία τοὺς συνέδεε. Τοὺς χρόνους ἐκείνους Πατριάρχης ἦτο Ἰωακείμ ὁ Γ', ὁ ἐπιφανέστατος τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν Πατριαρχῶν. Ἐὰν θὰ θέλαμε νὰ συγκρίνομε τοὺς δύο φίλους θὰ ἐλέγαμε ὅτι ἀμφότεροι εἶχαν κοινὰ ὄνειρα, πόντους καὶ σκοπούς. Ὑπῆρξαν μαχηταὶ καὶ πιστοὶ πρόμαχοι τῆς ὀρθοδοξίας. Μὲ γενναῖον φρόνημα καὶ ψυχὴν. Εἶχαν βαθεὶα συναίσθησι διὰ τὴν θέσιν ποὺ εἶχαν καταλάβει καὶ διὰ τὴν σημασίαν τῆς ἀπὸ ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς σκοπιᾶς. Ἐχειρίζοντο ἐξ ἴσου καλὰ τὸσον τὰ σπουδαῖα ὅσον καὶ τὰ ἀπλά ζητήματα. Ἐβελτίωσαν τὰ οικονομικὰ ἀπὸ τὰ ἱδρύματα ὅπου ἐπέρασαν ἢ ἀπὸ τὰς ἐπισκοπὰς τῶν. Ἐφρόντισαν γιὰ τοὺς ὑφισταμένους τῶν κληρικών. Ἐνδιαφέρθηκαν γιὰ τὴν παιδείαν. Διατήρησαν δεσμοὺς μὲ τὴν ὀρθόδοξον Ρωσσία. Ὑπῆρξαν στὸ ἔπακρο φιλόπρωτοι, φιλόξενοι καὶ ἐλεήμονες.

Ἄς δοῦμε καὶ τίς σχέσεις ποὺ εἶχε μὲ τοὺς ὑφισταμένους του. Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ὑπῆρξε μέγας.

'Αγαπούσε και τιμούσε όλους τους κληρικούς. 'Ιδιαίτερη αγάπη έτρεφε στο συνεργάτη και πνευματικόν υιό του Σωφρόνιο 'Αργυρό. 'Εσέβeto ιδιαίτερα τόν προηγούμενο τής μονής του Προφήτη 'Ηλία. Μερικές φορές έφέρετο με αυστηρότητα και σπάνια ζητούσε τήν ύποδειγματική τιμωρία τών κακών. Γρήγορα τά ξεγνούσε όλα και με γλυκύτητα και αγάπη έφέρετο ακόμη και προς τούς έχθρους του. 'Αγαπούσε πολύ τούς έγγαμους κληρικούς. Στο πρόσωπό τους έβλεπε τόν αγωνιστή που τόσο μόχθησε για τήν πατρίδα και τήν οικογένειά του, πατέρα του. 'Εδίδασκε και συμβούλευε τούς περισσότερους που ήσαν αγράμματοι ή μικρής μορφώσεως. Καθοδηγούσε με ύπομονή τούς αρχάριους. Τούς έδέχετο φιλόφωνα όταν του έκαναν επίσκεψη στο «κονάκι». Με προσοχή άκουγε τά αίτήματα τους και με ευγένεια τούς άπαντούσε. 'Εχαίρετο όταν έβλεπε νά έρχονται προτομασμένοι, νά γνωρίζουν δηλαδή τι ακριβώς ζητούν και ποιές δυσκολίες παρουσιάζει τó πρόβλημά τους. Τόν ευχαριστούσε νά δίδουν οί ίδιοι τις άρμόζουσες λύσεις και θυμόσοφα άπαντούσε: «'Από τόν πάροκο θά έπερασες δίχως άλλο». 'Ο πάροκος ήταν ό συνετός ρωμαιοκαθολικός ιερέας, τής έποχής εκείνης στη μικρή παροικία τών 'Ελλήνων δυτικών, στα δυτικά τής πρωτεύουσας τών Φηρών, «τά καθολικά», όπως ονομάζονται μέχρι σήμερα, ό 'Αντώνιος Μυράτ.

Τό Μετοχικό Ταμείο.

Τό μέγεθος τής άπέραντης αγάπης του προς τούς κληρικούς τό έδειξε με τήν ίδρυσή του «Μετοχικού 'Ιερατικού Ταμείου». Είναι πολύ συγκινητικά όσα διαβάσαμε στη διαθήκη του: «'Αφήνω 500 δραχμάς εις τó εν Θήρα Μετοχικόν 'Ιερατικόν Ταμείον, όπερ έγώ αυτός ίδρυσα και ένομιμοποίησα διά Βασιλικού Διατάγματος προς περιθάλψιν τών εις άνικανότητα περιερχομένων μετόχων έφημερίων και τών άπορφανιζομένων οικογενειών αυτών».

'Εξ άλλου, πιο κάτω, αναφέρει ότι ή περιουσία του Ταμείου τήν 31ην Δεκεμβρίου του 1903 άνήρχετο στο ποσό τών σαράντα χιλιάδων δραχών (40.000), ποσό αρκετά σεβαστό για τήν έποχή εκείνη. Ευτυχώς, όμως τυχαία, βρήκα στη Βιβλιοθήκη τής μονής του αγίου Νικολάου τό καταστατικό του Ταμείου που κυκλοφόρησε διά του Τύπου, για πρώτη φορά τό 1833, ένεκρίθη δέ τήν 8ην Νοεμβρίου 1882. Πριν από αυτό είχε προηγηθή τό Βασιλικό Διάταγμα που ανέφερε, ότι τό Μ.Τ. είχε συγκροτηθή ήδη τήν 2αν 'Ιουλίου 1882, δυο μήνες μετά τήν άφιξή του στη Θήρα. Τό ύπογράφουν ό Βασιλιάς Γεώργιος ό Α' και ό ύπουργός τών 'Εσωτερικών Χαρίλαος Τρικούπης. Τό καταστατικό συνετάχθη παρουσία του 'Ιεράρχου και του μεγαλύτερου μέρους τών εν ενεργεία κληρικών, περίπου 45. 'Αποτελείται από 36 άρθρα. Στο 1ο εκτίθεται ό σκοπός που είναι: «ή περιθάλψις τών καθισταμένων άνικάνων έφημερίων τής επισκοπής Θήρας». Τό τρίτο: «δικαιώμα περιθάλψεως έχουν μόνο οί μέτοχοι». Τό 5ο «ή συμμετοχή εις τό Ταμείο διά τούς κληρι-

κούς είναι προαιρετική». Τό 7ο: «'Η μηνιαία συνδρομή τών μετόχων καθορίζεται εις δραχμάς 2». 'Αρθρο 9ο «Τό ταμείο δέχεται προαιρετικά συνδρομάς εξ ένοριακών ναών, μονών, δήμων τής έπαρχίας Θήρας, εκ τής τελείσεως μυστηρίων κλπ.». Κατ' αρχάς ή μηνιαία περιθάλψη ώρίσθη σε 15 δραχμές. Μετά τό θάνατο του ιερέως διατηρούν τήν σύνταξη ή σύζυγος και τά τέκνα του, διά δέ τούς ιερομόναχους οί γέροι γονείς ή ή άγαμος αδελφή. Πρώτοι μισθό πήραν οί ιερείς Νικόλαος Μενδρινός και Χρήστος Βλαβιανός. 'Αρθρο 35ο: Τό ταμείο θά έχη προστάτην τόν αγιο 'Ιωάννη τόν 'Ελεήμονα. 'Ο ναύσκος του αγίου απέχει περίπου 30 λεπτά από τήν πρωτεύουσα στα γκρεινά, όπου υπήρχε και τό Λεπροκομείο. Κατά τήν ήμέρα τής έορτής αποφασίστηκε νά τελήται άρχιερατική λειτουργία και μνημόσυνο ύπερ τών συνδρομητών και άφιερωτών του Ταμείου. 'Επανειλημμένα ό Τύπος έπαίνεσε τό θεάρεστο αυτό έργο. 'Αναφέρουμε χαρακτηριστικά τήν έφημερίδα «'Ηφαιστος» που έγραψε κολακευτικά λόγια για τόν επίσκοπο ιδίως στο φύλλο 24 Φεβρουαρίου 1907. Και ή έφημερίδα «Σαντορίνη» τήν 25η Φεβρουαρίου 1907 έσχολίαζε έτσι: «Και τό μέγα και πρωτοφανές τούτο διά τήν Θήραν γεγονός όφείλεται εξ ολοκλήρου εις τήν σώφωνα και μεμετρημένην όσον και χρηστοτάτην διοίκησιν αυτού, (δηλ. του Ταμείου), υπό τήν διαρκή προεδρείαν του Σεβαστού ήμών Ποιμενάρχου». 'Ατυχώς τό έργο δέν ήδρε συνεχιστή στο νησί. Μετά εξ έτη ίδρυσε όμοιο στη Σύρο ό μητροπολίτης Μεθόδιος Παπαναστασόπουλος «ό Μυριήλ τής Σύρου» όπως ώνομάσθη. 'Αργότερα ή 'Ελλαδική 'Εκκλησία στοιχούσα στα έχνη αυτών ίδρυσε τό Τ.Α.Κ.Ε. και τό Ν.Ι.Κ.Ε. ως και άλλα προς ανακούφισιν τών υπεργήρων ή πασχόντων κληρικών της.

Δείγματα αγάπης.

'Αλλά ως αναφέρουμε μερικά ακόμη δείγματα αγάπης προς τούς κληρικούς από τήν διαθήκη του. Προσφέρει «200 δραχμάς εις τήν πρεσβυτέραν του Ρίζου», «πεντακοσίας δραχμάς εις τόν ήγούμενο του Προφήτου», «1000 δραχμάς εις Παπαευθυμίου, ιερέα». Είναι ένας από τούς στενούς συγγενείς του ιεράρχου. «1000 δραχμάς εις μοναστρίας δοκίμους» κ.ά. 'Η αγάπη του δέν είχε όρια. Κάλυπτε συγγενείς, φίλους, γνωστούς, άγνωστούς, τούς πάντας. Δέν λησμόνησε τούς ιερούς χώρους τής πατρίδας του και τούς πτωχούς συγγενείς του. Σε κάθε ευκαιρία πρόσφερε ύλική ή ήθικη βοήθεια. 'Ολίγα ακόμη από τή διαθήκη του που αναφέρει τούς πτωχούς και μη συγγενείς του εις τούς όποιους άφησε κάτι. Περισσότερα από 15.000 δραχμάς έμοίρασε με τή διαθήκη του. Τά μισά τά προσέφερε διά τούς συγγενείς του. Νά τι άφησε σ' αυτούς: 1) Στόν ιερέα Παπαευθυμίου όπως προεγράψαμε, 1000 δρχ. 2) Εις τόν άνηψιό του Σακελλαρόπουλο 600 δρχ. 3) Εις χήρα και όρφανά άνηψιού του 'Αντωνίου 300 δρχ. 4) Εις κατάδικο άνηψιό Ράμμο, 200 δρχ. 5) Εις τας τρεις άνηψιάς Σπηλιώτου 900

δραχμές. 6) Είς τέσσερις άνηψιές άδελφοῦ του Σωτηρίου 1.200 δραχ. 7) Είς εἰρηνοδίκη Σακελλαριάδη 1000 δραχμές. 8) Είς λοχαγόν Παπαευθυμίου 600. 9) Είς Κωστόπουλον 1.000. 10) Είς 'Αθανάσιον Σακελλαρόπουλον 600. Σύνολον 7.400. Δέν ἐλησμόνησε ἀκόμη τὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο, ὅπου ἔμαθε τὰ γράμματα καὶ ἄφησε εἰς αὐτὸ δραχμές 500. Εἰς τὸν ναὸν τῆς Κοιμήσεως Καλαβρύτων (ἄς σημειωθῆ ὅτι καὶ ὁ ἐνοριακὸς τοῦ χωριοῦ του καὶ ὁ ἐνοριακὸς τῆς πρωτεύουσας τῶν Καλαβρύτων τιμᾶται πρὸς τιμὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου), ἐκεῖ πού πρωτοαισθάνθηκε τὸ θεῖο φῶς νὰ πλημμυρίζῃ τὸ εἶναι του καὶ πῆρε τῆς πρώτες ἀποφάσεις γιὰ νὰ ἀφιερωθῆ στὸ Χριστό, πρόσφερε ἐπίσης 500 δραχμές. Καὶ τώρα ἄς ἔλθωμε νὰ ἀπολαύσωμε τῆς προσφορῆς τῆς ἀγάπης του πρὸς τοὺς Θηραίους.

Προσφέρει πρῶτον 500 δραχμές εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν τῆς Ὑπαπαντῆς διὰ τὸν ὁποῖον «ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἐκοπίασεν». Ἀφήνει 1.000 δραχμές νὰ μοιραστοῦν σὲ ἀνώνυμους πτωχοὺς ἀμέσως μετὰ τὸ θάνατό του καὶ μετὰ τὴν παραγγελία, ἐὰν τυχὸν βρεθοῦν καὶ ἄλλα χρήματα πού θὰ τοῦ ἀνήκουν ἀπὸ ἀγνωστούς σὲ αὐτὸν πόρους, νὰ μοιραστοῦν καὶ αὐτὰ στοὺς πτωχοὺς.

Ἔτσι κατάρθωσε νὰ ἀφήσῃ μνήμην ἀγαθὴν καὶ ὅσοι τὸν ἐνθυμοῦνται νὰ τὸν συνδέουν μετὰ τοὺς λόγους ὅπου εἶπεν ὁ Δαυὶδ, «ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησι, ἢ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα». Ἀφησε ἀκόμη 500 δραχμές στὴ μαγειρίσσα καὶ ὑπηρετριά του, «τὸ Καλλιῖτσι» ὅπως τὴν ἔλεγον, (ὑποκοριστικὸ τῆς Καλλιόπης), μετὰ τὴν παρατήρηση ὅτι δὲν τῆς ὀφείλει μισθοὺς, ἀλλὰ τὰ προσφέρει σὰν μικρὸ ἐνθύμιον μαζί μετὰ ὅλα τὰ σκευῆ τῆς κουζίνας του. Ἀφησε 500 δραχμές στὸν Κ. Φουστέρη καὶ 200 στὸν Ζαννάκη Λαγκαδᾶ τὸν φίλο του. Δέν πρέπει ὅμως νὰ κλείσῃ ἢ παράθεσῃ παραδειγμάτων τῆς ἀγάπης τοῦ γέροντα χωρὶς νὰ ἀναφέρωμε ἕνα συγκινητικὸ περιστατικὸ, τὸ ὁποῖο μᾶς διηγήθηκε ἡ ὁσιωτάτη ἐν μοναχαῖς, ἀγία στὴν κυριολεξία ἡγουμένη Μάρθα Καρρᾶ ἢ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν κοιμηθεῖσα ἐν εἰρήνῃ, ἢ ὁποῖα μετὰ πολλῆς συγκινησεως θυμὸταν τὸν Νικόδημο πού τὸν χαρακτήριζε «δικαίον, αὐστηρὸ καὶ ἐλεήμονα» γέροντα ὁ ὁποῖος καὶ τὴν χειροθέτησε, γιὰ νὰ μείνῃ περίπου 76 χρόνια στὸ μοναστήρι καὶ νὰ ἀκτινοβολήσῃ καὶ αὐτὴ μετὰ τὸ παράδειγμα τῆς.

Στὴ Θήρα λοιπὸν περὶ τὸ 1900. Μιὰ μέρα κτύπησε τὴν πόρτα τοῦ Σεβασμιωτάτου μιὰ φτωχὴ Θηραία. Τὸ παιδί τῆς ἦταν βαρεῖα ἄρρωστο. Εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ νοσοκομειακὴ περίθαλψη. τὸ συντομότερον. Χρήματα δὲν ἔχει καὶ ζητεῖ τὴ βοήθεια τοῦ Δεσπότη. Παρακαλεῖ μετὰ δάκρυα στὰ μάτια καὶ ἐλπίζει στὴ βοήθειά του. Ὁ Νικόδημος γιὰ πρώτη φορὰ βρίσκεται σὲ ἀμηχανία. Τῆ στιγμῇ ἐκείνῃ, ἀπίστευτο ἴσως γιὰ τὸ βαλάντιον ἐνὸς ἐπισκόπου, ἀληθινὸ ὅμως, δὲν εἶχε οὔτε μιὰ δραχμὴ γιὰ νὰ τῆς προσφέρῃ. Θὰ τὸν ἐπίστευε ὅμως ἡ πτωχὴ γυναῖκα, ὅταν τῆς τὸ ἔλεγε; Τέλος βρίσκει τὴ λύση. Πηγαίνει στὸ γραφεῖο

Μερικὴ ἀποψη τῆς ἱπρωτεύουσας Φηρᾶ ὅπου ἔμενε ὁ Νικόδημος ἐπὶ ἕνα τέταρτο αἰῶνος σὰν ἱεράρχης Θήρας. Πίσω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ πολυώροφο ξενοδοχεῖο, πού τότε δὲν ὑπῆρχε, ἦταν καὶ παραμένει «τὸ κονάκι τοῦ Δεσπότη». Μπροστὰ καὶ πλαγίως ἦταν τὸ ἐκκλησάκι τῆς Ἀναλήψεως. Σήμερα οὔτε τὰ ἔγγραφα του δὲν ὑπάρχουν. Καὶ πῶς μπροστὰ ἀπ' αὐτὸ σὲ ἀπόσταση πέντε μέτρων ὁ μητροπολιτικὸς ναός.

του, πέρνει χαρτί καὶ γράφει ἕνα γράμμα. Τὸ ἀπευθύνει στὸ γνωστὸ μεγαλέμπορο καὶ φιλάνθρωπο Ἰωάννη Γ. Ἀλεξάκη ὁ ὁποῖος ἐλεημοσύνην ἐν τῶ κρυπτῶν κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον. Μεταξὺ ἄλλων τοῦ γράφει. «Μὴ ἔχων λοιπὸν χρήματα διὰ νὰ βοηθήσω τὴν ἔχουσα ἀνάγκη, Σᾶς ἀποστέλλω τὸ ράσον μου. Δώσατε σᾶς παρακαλῶ τὸ ἀντίτιμον τῆς ἀξίας τοῦ ράσου εἰς τὴν φέρουσα τὴν ἐπιστολήν». Πῆγε στὸ δωμάτιό του, τύλιξε σ' ἕνα χαρτί τὸ ράσο του καὶ τὸ δίδει στὴν πτωχὴ μαζί μετὰ τὸ γράμμα. Τὰ πηγαίνει στὸν ἔμπορο. Ἐκεῖνος ἀνοίγει καὶ διαβάσει μετὰ συγκίνηση τὸ γράμμα. Ἐστυλίζει καὶ βλέπει τὸ ράσο. Δίδει τὸ ἀντίτιμο τοῦ ράσου στὴν πτωχὴ γυναῖκα. Ξανατυλίζει τὸ ράσο καὶ τῆς λέει: «Νὰ τὸ πᾶς στὸ Δεσπότη». Ἔτσι τὸ τιμημένο ράσο ἔκανε τὴν φιλάνθρωπία του γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ. Σκεφθεῖτε τὴν συγκίνηση τοῦ ἐμπόρου καὶ τῆς γυναίκας!! Καὶ ὅμως ἕνας τέτοιος ἱεράρχης ἔμενε μέχρι τώρα στὴν ἀφάνεια!! Πολλὰ τέτοια παραδείγματα θὰ ἠμπορούσαμε νὰ ἀναφέρουμε.

Καὶ λίγα τώρα γιὰ τὴν κακὴ διαγωγή μερικῶν ἀπέναντι στὸν ἐπίσκοπο καὶ στὴν ἐκκλησία. Ἀναγράφουμε ἐλάχιστα. Οἱ πίκρες ὅμως καὶ οἱ περιφρονήσεις, οἱ κακολογίες καὶ τὰ ὅσα ὑπέστη εἶναι τόσα πολλά. Σ' αὐτὰ ἀντιπαρέθετε τὴν ταπεινώση, τὴν ἀγάπη, τὴν γενναιοσύνη καὶ τὴν γλυκύτητα. Ἄς ἀφήσωμε πάλι νὰ μιλήσῃ μέσα ἀπὸ τὴν διαθήκη του. Γράφει: «Συγγχωρῶ καὶ εὐλογῶ πάντας τοὺς ἀδικήσαντάς με, κακολογήσαντάς, λυπήσαντάς».

Σὲ μιὰ ἐπιστολὴ του ἀναφέρεται στὸν ὑπόδικον καὶ ἐν συνεχείᾳ καταδικασθέντα Σπ. Δεναξᾶ, ὁ ὁποῖος καταχράστηκε τὸ ποσὸ τῆς περιουσίας τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Προφήτη καὶ κατεδικάσθη σὲ βαρύτερη ποινὴ. Σ' αὐτὴ φαίνεται ἡ ἐπιείκεια καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Κινητοποιήσεις διὰ τὸ μάθημα τῶν Θεολογικῶν.

Αδικοιολογημένως ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, αἱ Συνελεύσεις τῶν Τμημάτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἡ Πανελλήνιος Ἐνωσις Θεολόγων καὶ οἱ σύλλογοι τῶν φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐκινήθησαν πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ προαιθέτου περιορισμοῦ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῶν Θεολογικῶν ἐν τοῖς Λυκείοις.

Ἐπιζητοῦμεν, διὰ τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θεολογικῶν, συμφώνως ἄλλως τε καὶ πρὸς σχετικὰς διακηρύξεις του κατὰ τὸ πρόσταγμα παρ' ἑαυτὸν, δὲν θὰ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν πρότασιν τῆς «ἀρμοδίας» ἐπιτροπῆς. Ἡ ἀπόφασίς τῆς προαίσεως ταύτης εἶναι ἐπιβεβλημένη, διότι ἡ ἰσχὺν ἀποδοχῆς τῆς ἀφ' ἑνὸς θὰ ἐσημειωθῶσιν ἀναβίωσιν τοῦ προβλήματος τῆς ἀδικοιολογίας τῶν θεολόγων καὶ ἀφ' ἑτέρου — τοῦθ' ὅπερ καὶ τὸ ἀνηυχητικώτερον — θὰ ἐξεφύλιζε τὴν ἐν τοῖς Λυκείοις παρεχόμενῃ ἀγωγῇ εἰς ἀπλῶς ἐπαγγελματικὴν καὶ θὰ ἐπλητε κατωίως τὸ ἑλληνορθόδοξον ἰδεώδες τῆς παιδείας, τὸ ὁποῖον ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ αἰτήματα τῆς συντριπτικῆς πλειονότητος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

«Ἑλληνοκαναδικὴ Ὁρθόδοξη Πορεία».

Μετὰ χαρᾶς τὸ Πανορθόδοξον Χριστεπώνυμον πλήρωμα ἐπιηροφαρήθη τὴν ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθόδοξου Ἐπισκοπῆς Τορόντο (Καναδά) ἐκδοσὴν ἐφημερίδος μικροῦ σχήματος ἐπὶ τὸν τίτλον «Ἑλληνοκαναδικὴ Ὁρθόδοξη Πορεία».

Ὡς ἐπεσημειώθη ἡ χαιρετίσας τὴν ἐκδοσὴν ταύτην Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Β. καὶ Ν. Ἀμερι-

κῆς κ. Ἰάκωβος, ὁ σκοπὸς τῆς ἐφημερίδος ταύτης «δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλος παρὰ ἡ οὐσιαστικὴ διαφώτιση καὶ ἡ στερέωση τῶν Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν στὸν τιμημένον δρόμον, τὸν ὁποῖον πορεύεται ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθοδοξία μακρὰ ἀπ' τὴ Γενέτειρα».

Ὡς εὐσιχῶς σημειοῖ ἐν συνεχείᾳ ὁ ἅγιος Ἀμερικῆς, οἱ ἀπόδημοι Ἕλληνες εἶναι ἐκτεθειμένοι «στὴν ἐπίδραση ποικίλων ἰδεολογικῶν ρευμάτων, ξένων πρὸς τὰ ἱερά καὶ τὰ ὅσια τοῦ Γένους μας», «γι' αὐτὸ καὶ εἶναι εὐχολογὸν νὰ παρασυστοῦν οἱ ἀδύνατοι καὶ πρὸ πάντων οἱ νεώτεροι». Ἐπομένως «εἶναι χωρὶς ἄλλο ἀπαραίτητη ἡ διαφώτιση καὶ ἡ στερέωση τῶν Χριστιανῶν μας στὴν ἑλληνορθόδοξον παράδοσιν».

Εὐχόμεθα εἰς τὸν σκόπον τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐκδόσεως τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐφημερίδος Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Τορόντο κ. Σωτήριον πᾶσαν ἐπιτυχίαν εἰς τὸ ἔργον του. Ἐπίσης εὐχόμεθα λαμπρὰν σταδιοδρομίαν εἰς τὸ νέον τοῦτο δημοσιογραφικὸν ὄργανον τῆς Ὁρθοδοξίας.

Σημαίνει περιφρόνησιν καὶ ἄγνοιαν.

Εἶναι τῷ ὄντι ἀνηυχητικόν, ὅτι διάφορα κρατικὰ ὄργανα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, — περιφρονοῦντα καὶ αὐτὰς τὰς διακηρύξεις τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, τῶν ἰσχυρῶν ἐπανειλημμένως τὴν σημασίαν τῆς Ὁρθοδοξίας διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους —, ὑψώνουν τὸ ἀνάστημα τῶν ἐναντίον τοῦ μακροαιῶνος πνευματικοῦ προσανατολισμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Οὕτως προσφάτως ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ε.Ρ.Τ. 2 κ. Σούλης Ἀποστολόπουλος εἰς ἐντιονον συζήτησίν του πρὸς σκηνοθέτιδα δὲν ἐδίστασε νὰ εἰ-

τοὺς ἐχθροὺς. Δὲν θὰ ἤθελε νὰ καταστραφῇ ἐξ αἰτίας τῆς ἐκκλησίας. Γι' αὐτὸ πρὶν καταφύγουν στὰ δικαστήρια, τὰ ὁποῖα ὁ καλὸς ἐπίσκοπος μισοῦσε σύμφωνα μὲ τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου Παύλου «δοῦλον Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι», ὡς καὶ τὸ «μωρὰς δὲ ζήτησις εἰς καὶ γενεαλογίας καὶ ἔριδας καὶ μάχας νομικὰς περιστασο, εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι» (Εἰς Β' Τιμοθ. 2,24 καὶ Τίτου 3,9), προσεπάθησε νὰ συμβουλευθῇ τὸν Δεναξᾶ, ἀλλὰ αὐτὸς ἐστηρίζετο σὲ πλάγια μέσα καὶ ὑπολόγιζε στὴν ὑποστήριξιν κακῶν φίλων καὶ ἐπίστευσε, μάλιστα, εἰς αὐτούς, περιφρόνησε τὴν συμβουλήν, πρὸ τῆς δίκης, πρὸ τὸν συμβούλευσε ὁ Νικόδημος καὶ σὰν ἄλλος ὑπεράνθρωπος ἐπίστευσε, ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ καταλύσῃ τὸ κράτος τοῦ νόμου. Φυσικὸν ἦτο νὰ ἀποτύχῃ. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν λοιπὸν τῆς 5ης Φεβρουαρίου τοῦ 1901 διαβάζομε μετὰ τῶν ἄλλων: «Αὐτὸς ἀπέρριψεν τὰς πατρικὰς καὶ εἰ-

λικρινεῖς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς ἡμῶν καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ βάρβαρον, ἐγείρας κατὰ τῆς μονῆς ἔκνομον καὶ ἄδικον οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπιζήμιον μὲν εἰς τὴν μονὴν καταστρεπτικὴν δὲ δι' αὐτὸν ἀπόφασιν. Δι' ὅλα ταῦτα, ἀφοῦ ἡ μονὴ εἶναι εὐεργετικὸν καὶ φιλανθρωπικὸν ἴδρυμα πολλοὺς μὲ εὐεργετοῦσα καὶ σώζουσα μηδένα δὲ ζημιούσα καὶ καταστρέφουσα, νικῶνα νῦν τὸν ἀντίδικον ἢ μονὴ ἀναγνώριζοντος δὲ τούτου τὴν ἡττάν του..... ἐξαιτουμένου ὅπως ἡ μοναστηριακὴ ἀρχὴ περιορίσῃ τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῆς, οὐχὶ εἰς τὸ αὐστηρῶς νόμιμον, ἀλλὰ εἰς τὸ μετ' ἐπιεικειᾶς δίκαιον».

(Συνεχίζεται)

ΘΕΟΦΙΛΟΣ Ν. ΚΟΥΛΟΥΡΙΩΤΗΣ

Β. Γυμνασιάρχης - Θεολόγος

πη: «*Ἡ Ὁρθοδοξία δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει, εἶναι ξεπερασμένη ὑπόθεση*».

Εἶναι τῷ ὄντι ἀπογοητευτικόν, διὸ κορυφαῖος παράγων τῆς κρατικῆς τηλεοράσεως περιφρονεῖ τόσον ἀδυστάκτως τὰ αἰσθήματα τῆς προσηλωμένης εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν πλειονότητος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, διὰ τὸν ὅποιον προορίζεται ἡ Τηλεόρασις.

Ἐπεὶ αἱ περιφρόνησις αὕτη προσδίδει καὶ ἄγρουαν τῆς σημασίας τῆς Ὁρθοδοξίας δι' ὀλοκλήρον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον. Ἀκριβῶς τὴν Ὁρθοδοξίαν ἔχουν ὑπ' ἄρην τῶν μεγάλα προσωπικότητες τῆς Δύσεως, ὅταν ἐπαναλαμβάνουν τὴν συνθηματικὴν πλέον φράσιν: «*L' occident à l' école de l' Orient*» (= «*Ἡ Δύσις εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Ἀνατολῆς*»).

Σεμινάριον Ὁρθοδόξου Θεολογίας.

Ἀπὸ τῆς 25ης Ἀπριλίου μέχρι τῆς 8ης Μαΐου 1983 ὁργανώθη ὑπὸ τοῦ ἐν Bossey Οἰκουμενικοῦ Ἰνστιτούτου Σεμινάριον Ὁρθοδόξου Θεολογίας, κατὰ τὸ ὅποιον οἱ κατὰ τὸ πλεῖστον ἑτεροδόξοι σπουδασταὶ ἔσχον πρὸς εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσουν τοὺς πνευματικὸς θησαυροὺς τῆς Ὁρθοδοξίας. Οὕτως οὗτοι οὐ μόνον παρηκολούθησαν τὰς ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου Παύλου (Σαμπεζὺ) λειτουργικὰς ἐκδηλώσεις τῆς περιόδου ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἤκουσαν σπουδαιότητας εἰσηγήσεις ἐπὶ λίαν ἐνδιαφερόντων θεμάτων, ὡς λ.χ. περὶ τῆς παρουσίας τῆς Ἁγίας Τριάδος εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν, περὶ τῶν σχέσεων Τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ Συνοδικότητος, περὶ τῆς Ὁρθοδόξου Θείας Λειτουργίας, περὶ τοῦ Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ, περὶ τοῦ εὐχαριστιακοῦ θεμελίου τοῦ δόγματος, περὶ τῆς θεολογίας τῶν εἰκόνων, περὶ τῆς οἰκουμένης σημασίας τῆς Ὁρθοδόξου πνευματικότητος, περὶ σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Κόσμου ἢ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους, περὶ τῆς λαϊκῆς ἱεραποστολῆς καὶ περὶ ἄλλων παρομοίων θεμάτων.

Ἐκ τούτων καθίσταται φανερόν, διὸ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Σεμινάριον προσφέρει ἀνεκτιμήτους ὑψηθείας, διότι ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν συντελεῖ εἰς τὸ νὰ γίνῃται γνωστὴ ἐν τῇ Δύσει ἡ Ὁρθόδοξος Πνευματικότης.

Ἐκδηλώσεις χριστιανικῆς νεολαίας ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ σχολικοῦ καὶ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους ἐγένοντο εἰς Ἱερὰς τινας Μητροπόλεις θεαματικώταται καὶ μαζικαὶ ἐκδηλώσεις τῆς χριστιανικῆς νεολαίας, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν κατὰ τόπους Σεβασμιω-

τάτων Ἱεραρχῶν. Μεγαλειώδεις παρελάσεις, μουσικὰ προγράμματα, δοχῆσιραι, φεστιβάλ χορωδιῶν, παραδοσιακοὶ χοροί, ἄσματα, πολιτιστικαὶ ἐκδηλώσεις, ἀπονομαὶ βραβείων καὶ κυπέλλων ὑπὲρ τῶν ἐκ τῶν ἐκδηλώσεων τούτων, αἵτινες εἶχον ὡς κοινὸν παρονομασίην τὴν ὑπὸ χιλιάδων μαθητῶν καὶ ἑκατοντάδων φοιτητῶν διακήρυξιν τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν.

Πάντα ταῦτα δεικνύουν, ὅτι, παρὰ τὰ λεγόμενα περὶ τῆς ποιότητος τῆς σημερινῆς νεολαίας, αὕτη διατηρεῖ ἄσβεστον τὸν σπινθῆρα τῆς πρὸς τὸ Θεῖον ἀνατάσεως. Ὁ σπινθῆρ οὗτος μεταβάλλεται εἰς φλόγα, ὅταν δημιουργηθοῦν αἱ κατάλληλοι ἐξωτερικαὶ συνθήκαι καὶ ὅταν εὐρεθοῦν οἱ κατάλληλοι πνευματικοὶ ὁδηγοί.

Τὸ ζήτημα τῆς εὐχαριστιακῆς κοινωνίας μετὰ τῶν ἑτεροδόξων.

Ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Παρισίοις Ἰνστιτούτου Θεολογίας πατὴρ Boris Bobrinskoy, ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος τῆς παροχῆς τῆς θείας Κοινωνίας εἰς ἑτεροδόξους, ἐπισημαίνει ἐν ἄρθρῳ του τὰ ἑξῆς: «*Ἡ ὀρθόδοξος ἄρνησις μᾶς, ἔστω καὶ ἡμερικῆς, εὐχαριστιακῆς κοινωνίας μετὰ τῶν ἑτεροδόξων ἔχει τὸ νόημα τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς Εὐχαριστίας ἥτοι πρὸς τὴν ἔνταξιν τῆς εἰς τὰ πλαίσια τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας. Χωρὶς τὴν ἔνταξιν αὐτὴν ἡ κοινωνία μετὰ τῶν ἑτεροδόξων καταλήγει νὰ σημαίνῃ περιφρόνησιν ὀλοκλήρου τῆς διαστάσεως τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀληθείας, περιφρόνησιν, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ ἡ ἀγάπη ἀκόμη ἐξαντλεῖται εἰς μίαν ἀδελφωσύνην καθαρῶς ἀνθρωπίνην καὶ συναισθηματικὴν. Ἡ ἐσπευσμένη κοινωνία μετὰ τῶν ἑτεροδόξων κινδυνεύει νὰ ἀπομονώσῃ τὴν Εὐχαριστίαν τοῦ συνόλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, τῆς σιγατεύσεώς μας ὑπὲρ τῆς πίστεως, τῆς ζωῆς, ὡς καὶ τοῦ ὅλου — γενικῶς — τρόπου πνευματικῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς, ὁ ὅποιος προϋποθέτει καὶ θεμελιώνει τὴν Εὐχαριστίαν καὶ τρέφεται ὑπ' αὐτῆς».*

Αἱ σπουδαιόταται αὗται ἀπόψεις δέον νὰ λαμβάνονται σοβαρῶς ὑπ' ἄρην εἰς τὰς περὶ τῆς *Intercommunion* οἰκουμενικὰς συζητήσεις καὶ ἰδίως ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες θὰ ἐλησμόνουν ὅτι «*ἡ ἀρχὴ τῆς οικονομίας ἢ ποιμαντικῆς συγκαταβάσεως*» δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σημαίνῃ «*λύσιν ἐκκοιλίας*» καὶ ἄρνησιν τῆς σχετικῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΜΕΓΑΛΗ ΔΙΟΙΚΟΥΣΑ - ΕΡΑΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΤΑΚΟΜΒΩΝ ΜΗΛΟΥ

'Ιω. Γενναδίου 14 — 'Αθήναι 115 21

Τηλ. 7248.681 (έσωτ. 273)

Π. Δ) γμα 910) 80

'Αριθ. Πρωτ. 482

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

'Εν 'Αθήναις τῇ 7ῃ 'Ιουνίου 1983

'Η Μεγάλη Διοικούσα-Ερανική 'Επιτροπή Κατακομβῶν Μήλου γνωρίζει διὰ τῆς παρουσίας εἰς τὸν 'Ελληνικὸν Λαὸν τὰ κάτωθι:

1. Κατὰ τὴν τῆς ὑπ' ἀριθ. ΥΠ. ΥΓ. ΠΡ. Γ16)1668) 24.2.1981 κοινῆς ἀποφάσεως τῶν 'Υπουργῶν Οἰκονομικῶν καὶ 'Υγείας - Προνοίας διεξήχθη διὰ τὸ ἔτος 1982 εἰς 27 Νομοὺς τῆς Χώρας ἡ πρώτη φάσις τοῦ ἐράνου.

2. Τὰ ἤδη συγκεντρωθέντα χρήματα εἰς τὸν πρὸς τοῦτο εἰδικὸν λογαριασμὸν τῆς 'Εθνικῆς Τραπεζῆς τῆς 'Ελλάδος ἔφθασαν μέχρι καὶ τῆς 30.4.1983 εἰς τὸ ποσὸν τῶν 10.565.928,10 δραχμῶν.

3. 'Ηδευτέρα φάσις τοῦ ἐράνου θὰ διεξαχθῇ τὴν 21, 22, 23 Σεπτεμβρίου 1983 διὰ τὰς πόλεις καὶ τὴν 24, 25 Σεπτεμβρίου 1983 διὰ τὰ χωρία τῶν ἰδίων Νομῶν, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ πρῶτον διεξήχθη, καὶ ἄλλων 9, δηλαδὴ εἰς 46 Νομοὺς συνολικῶς, συμφώνως πρὸς τὴν ἀνωτέρω κοινὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν ὁμοίαν πρὸς αὐτὴν ΥΠ. ΥΓ. ΠΡ. Γ16)1353)1.4.1983 τῶν προαναφερθέντων 'Υπουργείων. 'Ηδη ἀποστέλλεται τὸ σχετικὸν ὑλικὸν καὶ συγκροτοῦνται αἱ κατὰ Νομοὺς 'Επιτροπαὶ καὶ 'Υποεπιτροπαὶ τῆς διεξαγωγῆς τοῦ ἐράνου.

4. 'Η 'Επιτροπὴ ἐκφράζει τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τῆς πρὸς τὴν 'Ιεράν Σύνοδον τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, τὴν 'Ιεράν 'Αρχιεπισκοπὴν 'Αθηνῶν, τὰς 'Ιεράς Μητροπόλεις τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ὡς καὶ πρὸς τὰς ἐν 'Ελλάδι 'Επαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἧτοι πρὸς τὴν 'Ιεράν 'Αρχιεπισκοπὴν Κρήτης, τὰς 'Ιεράς Μητροπόλεις Κρήτης καὶ πρὸς τὰς 'Ιεράς Μητροπόλεις Δωδεκανήσου καὶ τὴν Πατριαρχικὴν 'Εξαρχίαν Πάτμου. 'Επίσης ἡ 'Επιτροπὴ ἐκφράζει τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τῆς πρὸς τὰ 'Υπουργεῖα α) Πολιτισμοῦ καὶ 'Επιστημῶν, β) 'Υγείας καὶ Προνοίας, γ) Οἰκονομικῶν, δ) 'Εσωτερικῶν καὶ ε) Δημοσίας Τάξεως, πρὸς ἀπάσας τὰς Δημοσίας 'Υπηρεσίας τοῦ Κράτους, τὸν 'Ελληνικὸν 'Ερυθρὸν Σταυρὸν καὶ τοὺς λοιποὺς 'Οργανισμοὺς διὰ τὴν πολῦτιμον συμβολὴν τῶν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐράνου, τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ἀπαραίτητον καὶ διὰ τὴν ἐπιτυχή συνέχισιν αὐτοῦ. Καὶ

5. 'Η 'Επιτροπὴ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ὑπογραμμίσῃ τὴν σπουδαιότητα τοῦ μοναδικοῦ ἀνὰ τὴν 'Ανατολικὴν 'Ευρώπην εἰς τὸ εἶδος τοῦ Μνημείου τῶν Κατακομβῶν τῆς Μήλου καὶ ὡς ἐκ τούτου νὰ παρακαλέσῃ διὰ τὴν οὐσιαστικωτέραν συμμετοχὴν πάντων εἰς τὸν ἔρανον.

Διάπυρος πρὸς Κύριον εὐχέτης

'Ο Πρόεδρος

† 'Ο 'Αθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

'Ιερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Μέσα σ' ἓνα κατὰ μέτρο ἀπὸ κόσμον 'Εθνικὸ Στάδιο ἔγινε τὸ ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου 14 Μαΐου ἡ Γ' μεγάλη ἐκδήλωση τῆς Χριστιανικῆς Νεολαίας Δημητριάδος (ΧΝΕΔ) ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς 'Ι. Μητροπόλεως. Μὲ τὴ μαζικὴ καὶ θεαματικὴ αὐτὴ ἐκδήλωση κλείνει κάθε χρόνον ἡ ἐτήσια περίοδος ἐργασίας τῆς 'Εκκλησίας μας στὸν τομέα τῆς νεολαίας καὶ προσφέρεται στὸ λαὸ μας ἓνα ἀντιπροσωπευτικὸ δείγμα τοῦ δυναμισμοῦ τῶν νέων ποὺ καθοδηγοῦνται ἀπὸ τὴν 'Εκκλησίαν στὴν πραγματοποίηση εὐγενικῶν ἐπιδιώξεων. Σὲ 4.000 περίπου ἀνέρχονται τὰ παιδιὰ ὅλων τῶν βαθμίδων ποὺ εἶναι ἐνταγμένα στὶς τάξεις τῆς Χριστιανικῆς Νεολαίας καὶ ποὺ ἐκφράζονται μέσα ἀπὸ τὰ κανάλια δημιουργίας ποὺ ἡ 'Εκκλησία ἔχει θέσει στὴ διάθεσίν τους, σὲ μιὰ προσπάθεια προσπέλασής της πρὸς τὸν κόσμον τῆς νεανικῆς ἡλικίας.

Στὴν ἐκδήλωση τοῦ Σταδίου πῆραν μέρος ἀντιπροσωπευτικὰ νέοι καὶ νέες Γυμνασίου καὶ Λυκείου κατὰ περιφέρειες τοῦ νομοῦ μας, δίνοντας μὲ τὴ μεγαλειώδη παρέλασίν τους ἓνα ἐνθουσιαστικὸν τόνο ποὺ μεταδόθηκε στὶς χιλιάδες τῶν θεατῶν. Στὴν παρέλαση πῆραν μέρος οἱ φιλαρμονικῆς τῆς 1ης Στρατιάς Αρτίσης καὶ τῆς Κοινότητος Ν. 'Αγχιάλου, εὐγενῶς προσφερθεῖσες. Πρὸς τοὺς νέους τῆς ΧΝΕΔ μίλησε ἐμπνευσμένα ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Χριστόδουλος ποὺ ἐτόνισε πῶς τὰ νειάτα τῆς 'Εκκλησίας εἶναι χωρὶς παρωπίδες καὶ χωρὶς χειροπέδες, καὶ τὰ ἐκάλεσε νὰ συνεχίσουν τὸν ὁμορφὸ ἀγῶνα τους μέσα ἀπὸ τὴν 'Εκκλησίαν γιὰ τὴν ἐπέκταση τοῦ μηνύματος τοῦ Χριστοῦ σὲ ὅλη τὴν κοινωνία. Τὸ πρόγραμμα ποιικίλθηκε μὲ ἐμφάνιση τῆς 50μελοῦς νεανικῆς χορωδίας καὶ ὀρχήστρας τῆς ΧΝΕΔ ποὺ ἐξετέλεσε ἓνα ἡμίωρον πρόγραμμα, καθὼς καὶ μὲ τὴ συμμετοχὴ τεσσάρων χορευτικῶν συγκροτημάτων ἀπὸ παιδιὰ τῆς ΧΝΕΔ ποὺ ἐχόρευσαν ἑλληνικοὺς δημοτικοὺς χορούς. Στὴ διάρκεια τῆς ἐκδήλωσης δόθηκαν βραβεῖα, ἔπαθλα καὶ κύπελλα σὲ πρωτεύουσας ὁμάδες καὶ σὲ ἄτομα ποὺ διακρίθηκαν στὸν ἀθλητικὸ, κοινωνικὸ καὶ ἐκπολιτιστικὸν τομέα.

'Η γιορταστικὴ ἐκδήλωση ἔδειξε τὸ εὐρὺ φάσμα δραστηριοτήτων ποὺ ἀναπτύσσουν οἱ νέοι τῆς ΧΝΕΔ καθὼς καὶ τὸ ἠθικὸ καὶ πνευματικὸν τους ἐπίπεδο, γεγονός ποὺ στεριώνει τὶς ἐλπίδες τοῦ λαοῦ μας γιὰ τὸ μέλλον τοῦ τόπου. Γι' αὐτὸ καὶ καταχειροκροτήθηκαν τὰ παιδιὰ αὐτὰ

μέ παλμό ιδιαίτερο. Ήταν εκεί παρόντες οι Σεβ. Μητροπολίτες Πειραιώς κ. Καλλίνικος και Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος, ο βουλευτής κ. Γ. Σούρας, ο ταξίαρχος κ. 'Ι. Χατζόπουλος κ.ά.

'Ιερά Μητρόπολις Μεσογαίας και Λαυρεωτικής

Την Κυριακήν 12ην 'Ιουνίου και ώραν 7-9 μ.μ. ή 'Ιερά Μητρόπολις, εν στενή συνεργασία μετά του Γραφείου Νεότητος αυτής, των Αιδεσιμωτάτων 'Εφημερίων, Κατηχητών και Κατηχητριών διοργάνωσεν μεγάλην έορταστικήν εκδήλωσιν εις τὸ Στάδιον Κορωπίου διὰ τὴν λήξιν των Κατηχητικῶν Σχολείων.

Τὸ ὅλον πρόγραμμα περιελάμβανεν εἰς τὸ πρῶτο μέρος ἀναστασίμους ὕμνους, χριστιανικά τραγοῦδια, ποιήματα, σκέτις καὶ ἐμπνευσμένη ὁμιλία τοῦ Σεβασμιωτάτου πρὸς τὰ νεύατα τῆς ἐποχῆς μας, τὴν ἐλπίδα τῆς αὔριον καὶ πρὸς κάθε παρευρισκόμενον, γονεῖς, κηδεμόνας, κατηχητὰς καὶ κατηχητριάς, τοὺς ἀκούραστους ἐργάτας καὶ ἀναμορφωτὰς τῆς κοινωνίας μας. Διεβεβαίωσεν τοὺς νέους μας, ὅτι ἡ 'Εκκλησία εἶναι κοντὰ τους, τοὺς ἀγαπάει εὐλικρινά, μεριμνᾷ καὶ φροντίζει δι' αὐτούς. Τοὺς προέτρεψε νὰ ζήσουν τὴ ζωὴ τους, χωρὶς παραπίδες καὶ χειροπέδες. Νὰ κινηθοῦν μὲ δραστηριότητα εἰς ὅλα τὰ πεδία τῆς ζωῆς. Μόνον νὰ προσέξουν, ἐκεῖ πού πρέπει καὶ ὅπως πρέπει. Νὰ δημιουργήσουν μὲ τὰ νεανικά τους χέρια ἕνα κόσμον ὁμορφον, ἀγγελικὰ πλασμένον, ἕνα κόσμον χωρὶς πνευματικὰς ἀλυσίδες. Γύρω σας, εἶπε, γίνεται χαλασμός, ἐσεῖς μείνετε στὴ θέσι σας, μὴ πλανηθεῖτε ἀπὸ τοὺς ἐπιτήδειους. Εἶπατε ὄχι στὴ διάβρωση των ψυχῶν.

Τὸ 6' μέρος τοῦ προγράμματος πού ἀκολούθησε περιελάμβανε ἕνα 45λεπτο ἀπὸ Δημοτικά τραγοῦδια, πού τραγοῦδησαν μὲ πολλὴ κέφι οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς καὶ Εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς τῆς 'Ιεράς ἡμῶν Μητροπόλεως.

Τέλος ἡ ὅλη ἐορταστικὴ ἐκδήλωσις ἐκλείσει μὲ τὴν ὀρχήστρα των μαθητῶν των 'Ανωτέρων Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς 'Ιεράς Μητροπόλεως.

Τὴν ἐορταστικὴν ἐκδήλωσιν παρεκολούθησαν αἱ 'Αρχαὶ τῆς περιοχῆς, Δήμαρχοι, Κοινοτάρχαι, ὁ Νομάρχης 'Αττικῆς κ. Κατριθάνος, αἱ ἀστυνομικαὶ ἀρχαὶ καὶ πλῆθος εὐσεβῶν χριστιανῶν πού κατέκλυσαν ἀπὸ νωρὶς ὀλόκληρον τὸ Στάδιον Κορωπίου, δημιουργώντας τοιοῦτοτρόπως μίαν πανηγυρικὴν ἀτμόσφαιραν, πρωτοφανῆ διὰ τὴν 'Ιεράν ἡμῶν Μητρόπολιν. Ἐδωσε δὲ εἰς ὅλους τὴν ἐλπίδα, ὅσως τόνισε καὶ ὁ Σεβ. στὴν γεμάτη παλμὸ ὁμιλία του, ὅτι οἱ νέοι μας θὰ φέρουν τὴν χαραυγὴ μιᾶς νέας ζωῆς πάνω στὴ γῆ, μιᾶς χαραυγῆς πού θὰ ὑποδεχθεῖ τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Συγχαρητήρια τηλεγραφήματα ἀπέστειλαν ὁ Μακαριώτατος 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν κ.κ. Σεραφεῖμ, ὁ 'Υφυπουργὸς Παιδείας κ. Στυλιανὸς Παπαθεμελῆς καὶ ἕτερα ἐξέχοντα πρόσωπα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

'Η Σύνοδος τῆς 'Ιεραρχίας τῆς 'Ορθοδόξου Σερβικῆς 'Εκκλησίας συνήλθε εἰς τὸ ἐν Βελιγραδίῳ Μέγαρον τοῦ Πατριαρχείου εἰς τὴν τακτικὴν ἐτησίαν σύνοδόν της ἀπὸ 23-27 Μαΐου 1983 ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ. Μετὰ τὸ πέρας των ἐργασιῶν τῆς Συνόδου ἐξεδόθη ἀνακοινωθέν, τοῦ ὁποίου περίληψιν ἐδημοσίευσεν διὰ πρώτην φορὰν καὶ ὁ ἡμερήσιος Τύπος τοῦ Βελιγραδίου, καὶ εἰς τὸ ὅποιον τονίζονται τὰ ἐξῆς:

«Εἰς τὴν Σύνοδον παρέστησαν πάντες οἱ 'Αρχιερεῖς, πλὴν τοῦ 'Ανατολικῆς 'Αμερικῆς καὶ Καναδᾶ Χριστοφύρου καὶ τοῦ 'Αυστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας Βασιλείου.

Εἰς τὰς πέντε ἐν ὀλομελείᾳ συνεδρίας ἐξητάσθησαν προβλήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἀποστολῆς, νομοθεσίας, διοικήσεως καὶ των οικονομικῶν τῆς 'Εκκλησίας. 'Η Σύνοδος ἠσχολήθη καὶ μὲ τὰ προβλήματα τῆς συμμετοχῆς ἐκπαρσώπων τῆς Σερβικῆς 'Εκκλησίας εἰς τὰς συνομιλίας σχετικῶς μὲ τὰ προτεινόμενα εἰς τὸν νέον νόμον περὶ των Κοινωνικῶν 'Ασφαλίσεων. Ἐξητάσθη ἡ ἐκθεσις τῆς Διαρκοῦς 'Ιεράς Συνόδου περὶ των πεπραγμένων κατὰ τὸ διάστημα μεταξὺ τῆς περυσινῆς καὶ τῆς ἐφετεινῆς Συνόδου τῆς 'Ιεραρχίας.

'Επίσης ἐξητάσθησαν αἱ ἐκθέσεις των 'Επαρχιούχων 'Αρχιερέων περὶ τοῦ ποιμαντικοῦ των ἔργου. Βάσει των ἐν λόγῳ ἐκθέσεων ἠδυνήθη ἡ Σύνοδος νὰ λάβῃ πλήρη γνώσιν καὶ νὰ ἀποκτήσῃ πλήρη εἰκόνα περὶ των ἐπικρατουσῶν συνθηκῶν καὶ των προβλημάτων εἰς τὴν 'Ορθόδοξον Σερβικὴν 'Εκκλησίαν, τῶσον εἰς τὰς ἐντὸς τῆς χώρας 'Επαρχίας, ὅσον καὶ εἰς τὰς ἐκτὸς των ὁρίων τῆς πατρίδος.

'Εκ των ἐκθέσεων τούτων ἠδυνήθη ἡ Σύνοδος νὰ διαπιστώσῃ:

1. "Ὅτι αἱ ἐπικρατοῦσαι γενικαὶ συνθήκαι εἰς τὴν 'Εκκλησίαν εἶναι ἀρκετὰ πολὺπλοκοὶ καὶ δύσκολοι, καθὼς καὶ ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ προηγουμένως ὑφιστάμενα καὶ ἐμφανιζόμενα προβλήματα καὶ πολλὰ δυσκολίαι δὲν ἐπελύθησαν, εἰς διάφορον βαθμὸν κατὰ 'Επαρχίαν καὶ περιοχὴν.
2. "Ὅτι ἡ συμπεριφορὰ ὀρισμένων κρατικῶν ὀργάνων ἐναντι τῆς 'Εκκλησίας δὲν ὑπῆρξε πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὸ Σύνταγμα.
3. "Ὅτι ὑπάρχουν περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ συμμετοχὴ εἰς ἐκκλησιαστικὰς τελετὰς νὰ κρίνεται ἀρνητικῶς.
4. "Ὅτι ἐξακολουθοῦν πάντοτε νὰ ἐφαρμόζονται πιέσεις ἐπὶ των παιδίων τὰ ὁποία συμμετέχουν εἰς τὰ Κατηχητικὰ σχολεῖα, ὑπάρχουν μάλιστα περιπτώσεις τὰ παιδία νὰ ἐξαναγκάζονται νὰ τρώγουν ἀρτήσιμα εἰς ἡμέρας νηστείας.
5. "Ὅτι ἀπαλλοτριώνεται καὶ μέρος ἐκείνης τῆς περιουσίας τῆς 'Εκκλησίας, ἡ ὁποία νομικῶς ἀνήκει εἰς τὴν 'Εκκλησίαν.
6. "Ὅτι εἰς τὰς 'Επαρχίας Βανάτου, Σουμαδίας καὶ Νύσσης, μετὰ τὸν πόλεμον, δὲν ἔχει κτισθεῖ οὔτε ἕνας ἐνοριακὸς ναὸς.

ΒΙΒΛΙΟ ΚΡΙΣΙΑΙ

Μαυσέως Μοναχού, 'Ιερώνυμος Σιμωνοπετρίτης, ὁ Γέρων τῆς «'Αναλήψεως», "Ἐκδοσις τῆς 'Ιεράς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας, "Άγιον Όρος 1982, σελ. 384.

«Φῶς μοναχοῖς "Άγγελοι φῶς πάντων ἀνθρώπων μοναχική πολιτεία».

"Ἐνα ἀκριβῶς μέτρο καὶ κριτήριον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μας ἕθους καὶ φρονήματος εἶναι καὶ ἡ στάση, πού παίρνομε ἔναντι τῆς μοναχικῆς πολιτείας. 'Ο μοναχισμὸς συνεχίζοντας τὸ μαρτύριον τοῦ αἵματος τῶν

7. "Ότι εἰς τὸ Κοσσυφοπέδιον ἐξακολουθοῦν πάντες αἱ πίεσεις ἐπὶ τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦν νὰ τὸ ἐγκαταλείπουν, μεταναστεύοντες εἰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Σερβίας.

8. "Ότι δὲν ἐδόθη ἀκόμη ἄδεια οἰκοδομήσεως διὰ τὴν ἀνάγεσιν ναῶν ἀφιερωμένων εἰς τὸν Σέρβον "Άγιον Σάββαν εἰς τὸ Βελιγράδιον καὶ εἰς τὸ Σπλίτ.

9. "Ότι διὰ τὴν 'Επαρχίαν "Άνω Καρλοβικίου ἀκόμη δὲν ἐφηρμόσθη τὸ ὑπογραφέν Πρωτόκολλον μεταξὺ τῆς 'Ορθοδόξου Σερβικῆς 'Εκκλησίας καὶ τῆς Δημοκρατίας τῆς Κροατίας περὶ ἐπιστροφῆς ἀπὸ τὰ Μουσεῖα καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα 'Ιδρύματα τῆς Κροατίας τῶν ἀρπαγέντων κατὰ τὴν Κατοχὴν λειτουργικῶν καὶ ἄλλων ἱερῶν ἀντικειμένων τῆς 'Ορθοδόξου Σερβικῆς 'Εκκλησίας.

10. "Ότι ὁ ναὸς Πέτρου καὶ Παύλου εἰς τὸ Σμίλιαν, τὴν γενέτειραν τοῦ Νικολάου Τέσλα, δὲν ἔχει ἀκόμη ἀνακαινισθεῖ.

11. 'Η 'Ιεραρχία ἴδρυσε χωριστὴν 'Επαρχίαν διὰ τὸν Καναδᾶν, ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν 'Ορθόδοξος Σερβικὴ 'Επαρχία τοῦ Καναδά με ἔδραν τὸ Τορόντο καὶ ὡς Τοποτηρητὴν ὥρισε τὸν 'Επίσκοπον τῆς 'Ανατολικῆς 'Αμερικῆς Χριστοφόρον.

12. 'Ενεκρίθη τὸ Καταστατικὸν τῆς 'Ορθοδόξου Σερβικῆς 'Επαρχίας τῆς Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλαντίας.

13. Μετωνομάσθη ἡ 'Επαρχία τοῦ Ζάγκρεμπ εἰς 'Ορθόδοξον Σερβικὴν 'Επαρχίαν Ζάγκρεμπ καὶ Λιουμπλιάνας.

Ληξάσης τῆς θητείας τῶν μελῶν τῆς Διαρκοῦς 'Ιεράς Συνόδου, ὡς νέα μέλη αὐτῆς ἐξελέγησαν: 'Ο Μητροπολίτης Μαυροβουνίου καὶ Παραθαλασσίας Δανιήλ, ὁ 'Επίσκοπος Μπάτσικας Νικάνωρ, ὁ 'Επίσκοπος Σρεμ 'Ανδρέας καὶ ὁ 'Επίσκοπος Ζβορνικίου καὶ Τούζλας Βασίλειος.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

'Ο Πάπας 'Ιωάννης - Παῦλος Β' ἐν προσφάτῳ ὁμιλίᾳ του πῆχθη εἰς ὅλον τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ νὰ ἀναγινώσκῃ τακτικῶς καὶ μετὰ προσοχῆς τὴν 'Αγίαν Γραφήν. 'Επὶ

τριῶν πρώτων αἰῶνων, μετὰ τὸ σύγχρονον μαρτύριον τῆς «συνειδήσεως» μᾶς ἐπισημαίνει τοὺς κινδύνους, πού διατρέχει ἡ στρατευομένη 'Εκκλησία μέσα στὸν κόσμον, πού «ἐν τῷ πονηρῷ κείται»¹ ἀπὸ τὴν ἐκκοσμίκευσιν.

'Ο μοναχὸς μετὰ τὴν «θεοδρόμον ζενιτεία»² τοῦ παρουσιάζεται ὡς «ὁ πάντων χωρισθείς». Συγχρόνως

1. Α' 'Ιωάν. ε' 19.

2. 'Ιωάν. Σιναΐτου, Κλίμαξ, τίτλος τρίτου λόγου.

πλέον συνέσκησεν εἰς τοὺς 'Ερμηνευτὰς νὰ ἐρμηνεύσῃ ὀρθῶς τὴν 'Αγίαν Γραφήν ἐν γνησίῳ ἐκκλησιαστικῷ πνεύματι.

—'Ο Πάπας τὴν 15ην Μαΐου ἀνεκήρυξε δύο νέους Μακαρίους τοῦ ἱ. Τάγματος τῶν Σαλεσιανῶν Μοναχῶν.

—'Η Οὐνέσκο ὠργάνωσεν ἐν Παρισίαις ἔκθεσιν τῶν κωδικῶν τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης.

—'Ἐν Ρώμῃ ἐδημοσιεύθη εἰς ἑπτὰ γλώσσας τὸ «Βιβλίον τοῦ προσκυνητοῦ».

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Οἱ 'Αγγλικανοὶ 'Επίσκοποι πολλῶν χωρῶν τῆς 'Αφρικανικῆς 'Ηπείρου ἀπήθυναν ἐκκλησίαν πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῆς Ν. 'Αφρικῆς, ἵνα λάβῃ «ἄμεσα καὶ ἐπείγοντα» μέτρα, ἅτινα θὰ ἐπιτρέψουν εἰς τὴν χώραν τῆς Ναμίμπια νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν της καὶ νὰ κυβερνᾶται ὑπὸ τῆς σπλευσηφίας τοῦ λαοῦ της.

'Η ἐκκλησία συνοδεύεται ὑπὸ τῆς διαβεβαίωσεως ὅτι οἱ 'Αγγλικανοὶ 'Επίσκοποι εἰς τὴν ἐνέργειάν των ταύτην δὲν κινοῦνται ἐκ λόγων πολιτικῆς τοποθετήσεως, ἀλλ' ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς τῶν συνειδήσεως.

—Τὸ ἔτος 1983 ἔχει κηρυχθῆ ὑπὸ τῆς 'Αγγλικανικῆς 'Εκκλησίας τῆς Οὐγκάντα ὡς «ἔτος νεότητος».

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

'Η ἐφημερίς, ἣτις ἐκδίδεται ὑπὸ τῆς «Εὐαγγελικῆς 'Εκκλησίας τῆς Σαξωνίας» ἐν 'Ανατολικῇ Γερμανίᾳ, ἐδημοσίευσεν ἀντιπολεμικὸν παίημα ἐνὸς νέου. Δι' αὐτὸ κατεσχέθη ὑπὸ τῶν 'Αρχῶν καὶ ὑπεχρέωθη νὰ ἐκτυπωθῆ ἐκ νέου ἄνευ τοῦ ποιήματος αὐτοῦ.

—'Ἐν 'Ανατολικῇ Γερμανίᾳ οἱ ἡγήται τῆς «Εὐαγγελικῆς 'Εκκλησίας» ἀντιδρῶν εἰς τὸ κραιπνὸν μιλιταριστικὸν πνεῦμα, ἐνεκα τοῦ ὁποῦ καὶ μικροὶ μαθηταὶ ἐκπαιδεύονται στρατιωτικῶς.

ὅμως εἶναι «καὶ πᾶσι προσηρμοσμένος»³. Ἐδῶ βρίσκειται «τὸ παράδοξον» τῶν «φιλοσόφων τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς». Γιὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ ἀντισταθοῦν «πρὸς τὰς μεθοδεῖας τοῦ διαβόλου»⁴ κάμνουν τὴν ἀποταγή καὶ ξενιτεία, πού εἶναι ὁ χωρισμὸς καὶ ἡ ἀρνηση τοῦ κόσμου. Ποτὲ ὅμως δὲν παύουν νὰ εἶναι ἐνωμένοι μ' ὄλους καὶ νὰ ἔχουν οὐσιαστικὴ κοινωνία μ' ὄλο τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία του.

Στὰ χρόνια μας ὅπου «ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία» ἀυπερπερισσεύει ἡ χάρις⁵ καὶ μὲ τὴν ἀνθιση τῆς μοναχικῆς πολιτείας. Ἐχοῦμε ἕνα πλῆθος ἀπὸ μοναχικὲς κλήσεις καὶ ἐπανδρώνονται Μονῆς πού καθίστανται προσκυνηματικοὶ χώροι, ὅπου ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ἀναπαύεται πνευματικά.

Στὴν ἀνθιση αὐτῆ, ἰδιαιτέρα στὸ γυναικεῖο μοναχισμό, πρέπει νὰ συνετέλεσε καὶ ὁ βιογραφούμενος ἀπὸ τὸν ὀσιολογιώτατο μοναχὸ Μωϋσῆ π. Ἱερώνυμος ὁ Σιμωνοπετρίτης, ὁ ὁποῖος φέρεται καὶ ὡς Γέροντας τῆς «Ἀναλήψεως».

Ὁ ἐκλεκτὸς συγγραφέας στὸ πρῶτο μέρος σὲ πέντε κεφάλαια μᾶς δίνει τὸ βίο τοῦ Γέροντος Ἱερωνύμου καὶ στὸ δεῦτερο μέρος παρουσιάζει ἀποσπάσματα ἐπιστολῶν του. Σὲ ὕφος συναξαρίου, μὲ πολλὴ γλαφυρότητα καὶ σὲ γλῶσσα προσιτῆ γιὰ τὸν κάθε ἀναγνώστη, χωρὶς ἀκρότητες, βιογραφεῖται ἡ ὀσιακὴ βιοτῆ τοῦ Γέροντος. Τὸ πρῶτο κεφάλαιο τοῦ πρώτου μέρους ἀναφέρεται στὰ παιδικὰ χρόνια του (1871-1888). Πρώτῃ «ἡ μητέρα του ἄφησε πάνω του ζωντανὰ ἀποτυπώματα τῆς ἀγάπης της. Ἀπ' αὐτὴν πρωτάκουσε τοὺς βίους τῶν ἁγίων, ἔμαθε νὰ νηστεύῃ, νὰ προσεύχεται, ν' ἀγαπᾷ τὸν Θεόν. Οἱ ἅγιοι ναρὶς ἔγιναν φίλοι του»⁶. Μετὰ ὁ χώρος τῆς συνάξεως τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. «Κέντρο τοῦ χωριοῦ τοῦ ἡ Ἐκκλησία, ὅπου ἔγινε καὶ κέντρο τῆς ζωῆς του. Ἐκεῖ εὗρισκε ὅ,τι ζητοῦσε ἡ ψυχὴ του... Ἀγαποῦσε τὶς ἱερὲς ἀκολουθίες καὶ τοὺς ἱερεῖς — σὰν ἁγίους ἀγγέλους τοὺς ἔβλεπε»⁷.

Στὸ δεῦτερο καὶ τρίτο κεφάλαιο γίνεται λόγος γιὰ τὴ μοναχικὴ πολιτεία τοῦ Γέροντος στὸ Ἁγιώ- νυμο Ὅρος στὴ Μονὴ τῆς Σίμωνος Πέτρας, πού κρατᾷ σαράντα τρία χρόνια (1888-1931). Τὰ τριάντα δύο ὡς μοναχὸς καὶ ἕνδεκα ὡς ἡγούμενος. «Ἡ ζωὴ πού ἀρχίζει εἶναι αὐτὴ πού ἔζησαν χιλιάδες μοναχοὶ πρὶν ἀπὸ αὐτόν. Ζωὴ ποτισμένη ἀπὸ τὴ μνήμη τοῦ Θεοῦ, μυστικὴ, μὲ καθημερινὲς πολὺφορες ἀκολουθίες,

συχνὲς ἀγρυπνίες, τακτικὲς νηστείες. Τὸν κανόνα, τὸ διακόνημα, τὴν ἐξομολόγηση, τὴ θεία κοινωνία»⁸. Τὰ μοναστικά του «παλαίσματα» προαναγγέλλουν τὴν μετέπειτα πνευματικὴ του ὀριμότητα. Ἀσκησι, ἀγρυπνία, νηστεία, ἀκτιμοσύνη, ὑπακοή, νήψη, δάκρυα, ὀλιγοφαγία, ὀλιγοῦπνια, χαμαικοιτία, ὀρθοστασία «ἦσαν τῆς ἐγκρατείας του μάρτυρες» καὶ δείγματα τοῦ «ἀγῶνος παθοκτονίας του»⁹.

«Στὰ ἔτη τῆς ἡγουμενείας του, ἡ Μονὴ τοῦ ἁγίου Σίμωνος γνώρισε ἡμέρες πνευματικῆς ἀκμῆς. Τὸ ἔργο του δὲν τελείωσε, γιὰτὸ πάντοτε μισῶν τοὺς ἐναρέτους μισόκαλος ἐχθρὸς δημιούργησε σκάνδαλα. Ἐπέτρεψε ὁ Θεὸς νὰ βαδίσῃ ὁδὸ ἐξορίας, ἀκολουθώντας τὰ ἴχνη τῶσαν καὶ τῶσαν ἁγίων, πού ἡ μαρτυρικὴ τους πορεία ἔγινε αἰτία μεγαλύτερης δόξας στὸν οὐρανό»¹⁰. «Κατὰ τὴ φίλη ἔκφραση τοῦ Γέροντος ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει τὴν πρόκλησιν μικροῦ κακοῦ διὰ τὴν ὀφέλειαν μεγαλυτέρου καλοῦ»¹¹.

Καὶ πραγματικά ὁ Θεὸς οἰκονομεῖ ἔτσι τὰ πράγματα ὥστε ἀπλούσιος ἀπὸ πνευματικὲς ἐμπειρίες, μὲ γνώση, διάκριση καὶ πείρα, ἐξέρχεται τοῦ ἁγιωνύμου Ὅρους γιὰ ν' ἀφοσιωθῇ στὸ ἔργο τοῦ πνευματικοῦ καὶ νὰ γίνῃ ὀδηγὸς πολλῶν»¹².

Στὸ τέταρτο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου παρουσιάζονται δείγματα τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τοῦ Γέροντος, γιὰ τὴ στήριξη τῶν ἀδελφῶν τοῦ Χριστοῦ. Ἀπὸ τὸ 1931-1957 σταλμένος ἀπὸ τὴ Μονὴ τῆς μετανοίας του ἔρχεται στὴν Ἀθήνα καὶ ἐγκαθίσταται στὸ μετόχι τῆς Μονῆς του, τὴν «Ἀνάληψη». Ἐδῶ «ἡ Ἀθωνικὴ ἔρημος ἐπὶ τέσσερις καὶ πλέον δεκαετίες τὸν ἔχει ἐτοιμάσει νὰ δεχτῆ τὰ διψασμένα πλήθη. Θεοκλήτος καὶ ὄχι αὐτόκλητος, ἐκλήθη νὰ μεταδώσῃ τὴν εἰρήνην του, στὴ μεστὴ πειρασμῶν ἀνειρήνευτη ζωὴ τῆς πρωτευούσης»¹³.

Τὸ ἀποστολικὸ του ἔργο μέσα στὸν κόσμον τὸ πραγματοποιεῖ ὁ Γέροντας σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. «Τὰ τέκνα του τὰ συνέδεε μὲ τὰ φιλοκαλικά κείμενα, τὰ συναξάρια, τὸ ψαλτήρι, τὸ εὐαγγέλιο, τὶς ἀγρυπνίες, τὰ μυστήρια, τὸ κομποσχοῖνι, τὸ μοναχισμό. Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος καὶ ὁ π. Ἱερώνυμος συνήργησαν γιὰ τὴν ἀκμὴ τοῦ μοναχισμοῦ στὴν Ἑλλάδα, εἶπε ἄξιος Γέροντας»¹⁴.

3. Ὅσιος Νεῖλος ὁ ἀσκητῆς, λόγος περὶ προσευχῆς, κερφ. 124.

4. Ἐφες. στ' 12.

5. Ρωμ. ε' 21.

6. Μωϋσέως Μοναχοῦ, Ἱερώνυμος Σιμωνοπετρίτης ὁ Γέρον τῆς «Ἀναλήψεως», σελ. 28.

7. ὁ. π. σελ. 27.

8. ὁ. π. σελ. 37.

9. ὁ. π. σελ. 19.

10. ὁ. π. σελ. 14.

11. ὁ. π. σελ. 92.

12. ὁ. π. σελ. 102.

13. ὁ. π. σελ. 15.

14. ὁ. π. σελ. 18.

Γενικότερα όμως «ή 'Ανάληψη» έγινε πνευματικό κέντρο, που τὸ ἐπισκεπτόταν πλήθη ἀνθρώπων. Ἡ ὄλη βιωτὴ καὶ πολιτεία τοῦ π. Ἱερωνύμου παρείχαν τὰ ἐχέγγυα ἐνὸς ἀπλανοῦς ὁδηγοῦ. «Ὅσοι ἐπικοινωνοῦσαν μαζί του διαπίστωναν πὼς ἔχουν νὰ κάμουν μ' ἓνα ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ χαρισματοῦχο ἄνθρωπο. Μαρτυρίες, που ἀναφέρονται μέσα στὸ βιβλίο πιστοποιοῦν τὸ προορατικὸ καὶ διορατικὸ του χάρισμα, τὴ μεγάλη διάκρισή του, τὸ χάρισμα τῶν δακρύων του, τὸ ὅλο πέρασμά του ἀπὸ τὸν παρόντα κόσμο, που ἦταν πράγματι ὀσιακό. Ἡ κοίμησή του που ἀόμακάριος πατήρ προεῖδε καὶ προμήνυσε σὲ πολλοὺς με διάφορους τρόπους»¹⁵.

Ὁ ὀσιολογιώτατος Μοναχὸς Μωϋσῆς μᾶς παρουσιάζει τὴν ὀσιακὴ πολιτεία τοῦ Γέροντος ὡς ἓνα λεπτομερὲς συναξάρι, ὅπως καὶ τὰ συναξάρια τῆς Ἐκκλησίας μας. Βαθιά θεολογικὴ συγκρότηση χαρακτηρίζει ὅλο τὸ ἔργο τοῦ Μοναχοῦ. Αὐτὸ διαφαίνεται ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν θεολογικῶν του ἀναφορῶν, που μὲ τόση σαφήνεια καὶ καθαρότητα προσφέρει, ὥστε νὰ γίνεται κατανοητὸς καὶ προσιτὸς καὶ στὸν πιὸ ἀπλό ἀναγνώστη του. Ἰδιαίτερη ἐντύπωση κάνει ἡ πρωτοτυπία του στὴν ἐπιλογή τῶν τίτλων τῶν ἐπὶ μέρους παραγράφων τῶν κεφαλαίων. Μὲ ἓνα εὐστοχο ἀγιογραφικὸ χωρίο, πάντοτε ἐπίκαιρο καὶ ἐκφραστικὸ, μᾶς δίδει τὸ περιεχόμενὸ τῆς ὅλης παραγράφου.

Γιὰ τὸ ἐξαιρετὸ αὐτὸ ἔργο, τόσο ἀναγκαῖο στοὺς δύσκολους καιροὺς μας γιὰ τὴν προβολὴ συγχρόνων ὀσιακῶν μορφῶν, θερμὰ καὶ εἰλικρινὰ συγχαίρω τὸν ἐλλεικτὸ Μοναχὸ καὶ εὐλογῶ ἀπὸ καρδίας τὸ θαύμασιο ἔργο του. Στὴ Μονὴ τῆς Μετανοίας του, που ἔδωσε τὴν εὐλογία γιὰ τὴ συγγραφή καὶ ἀνέλαβε τὴν τόσο καλαίσθητη καὶ ἐπιμελημένη ἐκδοση, εὐχόμεθα πρὸς τὸν Κύριο νὰ ἀναδείξει ἀναστήματα ὡς τοῦ Γέροντος Ἱερωνύμου, γιὰ νὰ συνεχίζεται ἡ παράδοση τοῦ «περιβολιοῦ» τῆς Κυρίας Θεοτόκου, ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Μητρὸς μας Ἐκκλησίας.

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

15. ὁ. π. σελ. 228.

«Ἡμερολόγιο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γερμανίας».

Ὅπως κάθε χρόνο κυκλοφόρησε καὶ ἐφέτος (1983) τὸ «Ἡμερολόγιο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γερμανίας», τὸ ὁποῖο δείχνει τὴν πρόοδο αὐτῆς τῆς Μητροπόλεως, που ἰδρύθηκε στίς 17 Φεβρουαρίου τὸ 1963. Γιατί, συγκρίνοντας τὸ ἐφετεινὸ ἡμερολόγιο μὲ τὰ προηγούμενα, διαπιστώνουμε τὴν ποιοτικὴ του καλλιτέρευσι, που ὀφείλεται στὸ ὅτι ἡ Μητρόπολι Γερμανίας ἔχει μεταβληθεῖ σ' ἓνα καλὰ ὁργανωμένο

Πνευματικὸ Κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας, που βοηθεῖ τοὺς Ὁρθοδόξους που ζοῦν στὴν Γερμανία στὴν διατήρησι τῆς ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς τους ταυτότητας.

Τὸ ἐφετεινὸ ἡμερολόγιο τῆς Μητροπόλεως διαφέρει ἀπὸ τὰ προηγούμενα ἡμερολόγια, δεδομένου ὅτι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν θαυμάσια καλλιτεχνικὴ του ἐμφάνισι, περιέχει κείμενα που ἀκολουθοῦν πίσω ἀπὸ τὸ ἑορτολόγιο τῶν δώδεκα μηνῶν μὲ θέμα τὰ Ἱερὰ Μυστήρια καὶ — γενικὰ — τὴν λατρεία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ἔτσι δίνει τὴν δυνατότητα σὲ ὅλους τοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανοὺς τῆς Γερμανίας νὰ μάθουν μερικὰ βασικὰ πράγματα, που ἀφοροῦν στὴν διδασκαλία καὶ τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας τους καθὼς καὶ νὰ συνειδητοποιήσουν τὴν ἀλήθεια ὅτι: «Μόνο μέσα στὴν λατρεία καὶ μὲ τὴν λατρεία ἀποκαλύπτεται καὶ ζεῖ ἀληθινὰ ὁ Χριστός. Καὶ μόνο μέσα στὴν λατρεία γίνεται κανεὶς καὶ μένει ἀληθινὸς χριστιανὸς ὀρθόδοξος. Ἐκεῖ παίρνει τὴν ὀρθόδοξη χριστιανικὴ ταυτότητά του».

Διαπιστώνοντας δὲ ἡ Ἠγεσία τῆς Μητροπόλεως Γερμανίας ὅτι ἀποιοὺς ἐγκαταλείπει τὴν λατρεία ἀρνεῖται τὸν Χριστὸ ἢ τὸν κάνει μόνο ὑπόθεσι τοῦ νοῦ· ἀτομικὴ δηλαδὴ ἀνθρώπινη σοφία καὶ ἐπινοήσι, πλάνη καὶ ἀρεσι», προτρέπει τοὺς πιστοὺς νὰ διαβάσουν μὲ προσοχὴ τὰ σχετικὰ μὲ τὰ Μυστήρια καὶ τὴν λατρεία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας κείμενα τοῦ ἡμερολογίου τῆς Μητροπόλεως καὶ νὰ διορθώσουν, μὲ βᾶσι τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας τους, τὴν σκέψι καὶ τὴν ζωὴ τους. Παρὰ τὸ γεγονὸς δὲ ὅτι οἱ πνευματικοὶ Ἠγέτες τῆς Μητροπόλεως Γερμανίας δὲν ἀγνοοῦν «πὼς οἱ συνθήκες ζωῆς καὶ ἐργασίας στὴν Γερμανία εἶναι δύσκολες καὶ παρεμβάλλουν χίλια ἐμπόδια στὴν συμμετοχὴ τῶν πιστῶν στὴν λατρεία τῆς Ἐκκλησίας τους», τονίζουν τὸν κίνδυνο που διαφαίνεται νὰ χάσουν σιγὰ-σιγὰ οἱ Ἕλληνες που ζοῦν στὴν Γερμανία, τὴν Ὁρθοδοξία τους καὶ νὰ μείνουν «ἀχρωμάτιστοι» Χριστιανοὶ ἢ «ἀπλὰ θρησκευόμενοι». Ἐναν κίνδυνο που εἶναι μεγαλύτερος γιὰ τὰ παιδιὰ «που τόσο στὸ Σχολεῖο ὅσο καὶ στὸ περιβάλλον δὲν ἔχουν εὐκαιρίες γνωριμίας μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία».

Ρίχνοντας μιὰ ματιὰ στὸν «χρονολογικὸ Πίνακα» (σελ. 130) τοῦ ἡμερολογίου, διαπιστώνουμε, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ὅτι στὴν πρόοδο καὶ στὴν ἐπιτυχημένη ὁργάνωσι τῆς Μητροπόλεως Γερμανίας καὶ τοῦ ἔργου της συντελοῦν καὶ τὰ «Ἱερὰ Συνέδρια Ἱεροῦ Κλήρου Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γερμανίας». Τὸ πρῶτο ἔγινε στίς 5 Δεκεμβρίου τὸ 1968 στὴν Βόννη, ἐνῶ τὸ τελευταῖο ἔλαβε χώραν πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ (28-31 Μαρτίου 1983) στὸ Μητροπολιτικὸ Κέντρο τῆς Μητροπόλεως στὴν Βόννη μὲ θέμα: «Ἡ Θεολογία τῆς Εἰκόνας».

Ἡ ἐναρξὶ τοῦ τελευταίου (18ου) Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τοῦ Κλήρου τῆς Μητροπόλεως Γερμανίας δείχνει, μεταξὺ τῶν ἄλλων, τίς στενὲς καὶ καλὲς σχέσεις τῆς Μητροπόλεως Γερμανίας μὲ τίς Ἑλληνικὲς

και Γερμανικές αρχές, καθώς και με τις μη 'Ορθόδοξες 'Εκκλησίες της Γερμανίας. Κατά την διάρκεια της πανηγυρικής ενάρξεως του Συνεδρίου π.χ. ακολούθησαν, μετά τον χαιρετισμό του Μητροπολίτη Γερμανίας Αύγουστίνου, χαιρετισμοί του Πρέσβευς της 'Ελλάδας στην Βόννη, του Δημάρχου της Βόννης, του 'Εκπροσώπου της Καθολικής 'Εκκλησίας και του 'Εκπροσώπου της Ευαγγελικής 'Εκκλησίας και στην δεξίωσι που έδωσε ο Μητροπολίτης, έλαβον μέρος πολλοί εκπρόσωποι του πολιτικού, πνευματικού και εκκλησιαστικού κόσμου της Γερμανίας.

Δέν είναι δέ τυχαίο το γεγονός ότι ο Δήμαρχος της Βόννης τόνισε την σημασία της παρουσίας του 'Ελληνικού 'Ορθοδόξου Κέντρου στην Βόννη — της Μητροπόλεως δηλαδή — προσθέτοντας ότι μέσα στα πλαίσια αυτού του Κέντρου συζητούνται σοβαρά προβλήματα της εποχής μας με κριτήριο την χριστιανική αλήθεια. Γιατί η γνώμη αυτή του Δημάρχου της Βόννης περιγράφει μια πραγματικότητα, που έχει επανειλημμένα τονισθεί από τις έφημερίδες της Βόννης, οι οποίες παρακολουθούν, με μεγάλο ενδιαφέρον, το έργο της Μητροπόλεως. Με δυο λόγια: η Μητρόπολι Γερμανίας κατόρθωσε, με την δράσι της, να κερδίσει την αγάπη και την εκτίμησι τόσο των 'Ελλήνων 'Ορθοδόξων Χριστιανών όσο και των μη 'Ορθοδόξων Γερμανών, πράγμα που οφείλεται κυρίως στο ότι φροντίζει για την πνευματική πρόοδο των 'Ορθοδόξων Χριστιανών και για τον «Διάλογο της αγάπης και της αλήθειας» με τους μη ορθοδόξους Χριστιανούς, συντελώντας πάντοτε στην έν μέρους όλων — 'Ορθοδόξων και μη 'Ορθοδόξων — συνειδητοποίηση της αλήθειας ότι: «'Οποιος έγκαταλείπει την Λατρεία αρνείται τον Χριστόν».

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΣΑΒΡΑΜΗΣ

Δρ. Θεολογίας, Φιλοσοφίας και Κοινωνικών 'Επιστημών
Καθηγητής του Πανεπιστημίου Κολωνίας

Παναγιώτη 'Επιφανιάδη, 'Ο Γέροντας
Διονύσιος' μελέτη ιστορική, επιμέλεια Γιάννη
Σπανοπούλου, 'Αθήνα 1983, σ. 320.

'Ο μακρὺς κατάλογος τῶν ταπεινῶν δουλευτῶν, πού σμίλεψαν τὴν πέτρα, πού σκάλισαν τὸν κορμὸ τῆς Ρωμοσύνης, εὐτυχῶς ἄρχισε νὰ προκαλεῖ τὸ ἐνδιαφέρον πολλῶν ἐρευνητῶν. Ἦταν πιά καιρὸς. Ἐπέστη ἡ ὥρα νὰ ψάξουμε τίς ρίζες μας, νὰ σπουδάσουμε αὐτοὺς πού ἀγάπησαν καὶ πόνεσαν τὴν ὀρθόδοξη παράδοσή μας. Αὐτούς, πού κάτω ἀπὸ μύριες ἀντιξόοιτες συντήρησαν τὴ φλόγα τοῦ Γένους, τόσο στὰ ζοφερά χρόνια τῆς σκλαβιάς, ὅσο καὶ μετὰ, στὴν καταλυτικὴ δίνη τῆς βουαρκοκρατίας. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς τελευταίους ἦταν καὶ ὁ Διονύσιος 'Επιφανιάδης, ὁ ἐπιλεγόμενος Γέροντας.

Γιὸς τοῦ Σκιαθίτη λόγιου 'Επιφάνιου Δημητριάδη, δάσκαλου τοῦ Γένους, ἀνεψιὸς τοῦ Κολλυβᾶ ἡγού-

μένου τῆς Μονῆς Ευαγγελισμοῦ Σκιαθίου, ἱερομόναχου 'Αλύπιου, μιᾶς σπουδαίας μοναστικῆς προσωπικότητας, Κολλυβᾶς ὁ ἴδιος, ζεῖ στὸ γλυκοχάραμα τῆς νέας ἐλεύθερης ζωῆς τοῦ κουτσορεμένου Νεοελληνικοῦ Κράτους. Ἀποκτᾶ ἄρτια μόρφωση καὶ ἀναδεικνύεται μιὰ ἀπ' τίς ἐξοχώτερες ἱερατικῆς φυσιογνωμίες τῆς 'Ελληνικῆς 'Ορθοδοξίας. Στὰ πόδια του μαθητεύουν οἱ δυὸ Ἀλέξανδροι τῆς Σκιαθίου, ὁ Παπαδιαμάντης καὶ ὁ Μωραϊτίδης. Μέσα στὸ ἔργο τους θὰ περάσουν ἀργότερα πολλὲς ἀπ' τίς ἰδέες τοῦ Γέροντα.

Τὸ Διονύσιο 'Επιφανιάδη ἀνάλαβε νὰ ἱστορήσει ὁ μακαρίτης Σκιαθίος καθηγητῆς Παναγιώτης 'Επιφανιάδης, συγγενῆς τοῦ Γέροντα. Ἄλλὰ τὸ νὰ ἱστορήσει κανεὶς τὴ ζωὴ ἑνὸς τέτοιου ἀνδρα, δέν εἶναι εὐκολο πρᾶγμα. Ἐκτὸς ἀπ' τὴ γνώση τοῦ ἱστορικοῦ χώρου χρειάζεται νὰ ζεῖ κι' ὁ ἴδιος, κατὰ τὸ δυνατό, στὸν πνευματικὸ χώρο, πού ἔζησε ἡ ἱστορούμενη προσωπικότητα, ὥστε νὰ μπορεῖ ν' ἀξιολογεῖ τὰ μὴ νύματά της, νὰ αἰσθάνεται καὶ νὰ περιγράφει τίς «χαρακτηριστικῆς» λεπτομέρειες, πού ζωντανεύουν τὸν ἥρωά του.

'Ο σ. πετυχαίνει ἀπόλυτα στὴν περίπτωσι αὐτῆ. Βίωσας τὴν 'Ορθοδοξία καὶ ζήσας στὸν ἴδιο χώρο μετὰ τὸ Γέροντα, κινεῖται με ἀνεση στὶς πτυχῆς τῆς ζωῆς τοῦ ἥρωά του. Μπορεῖ ἔτσι νὰ τὸν παρακολουθεῖ στὴ διδασκαλία του, στὸ μοναστηράκι του, στὴ λειτουργία του. Μαζὶ μετὰ τὴν περιγραφή τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσης τοῦ Διονυσίου μᾶς δίνει τὸ πνευματικὸ κλίμα τῆς ἐποχῆς, τὴν λειτουργικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς Σκιαθίου, τίς ὁμορφες σκηνῆς ἀπ' τίς ἐξοχικῆς ἀγρυνίες καὶ πανηγύδες. Εἰσέρχεται σὲ θέματα τοῦ Τυπικοῦ καὶ τῆς τοπικῆς λειτουργικῆς συνήθειας, πού μόνο κάποιος μεγαλωμένος στὸ ἀναλόγιο μπορεῖ νὰ πετύχει.

'Ο Παναγιώτης 'Επιφανιάδης, μετὰ τὴ συγγραφὴ τοῦ αὐτῆ, συνεχίζει τὸ ἔργο τῶν συμπατριωτῶν του λογοτεχνῶν. Εἶναι μιὰ προσφορά στὴν ὀρθόδοξη ἱστοριογραφία κι' ἀκόμη μιὰ νοσταλγικὴ ἀναπόλησι τῆς πνευματικῆς Σκιαθίου. «Εὐλογημένη ἡ μήτρα τῆς θάλασσας, ὅτι ἐνουφόρησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὴν νῆσον Σκιαθίον» (Ν. Μάτσας). Ἄς εἶναι αἰωνία τοῦ ἡ μνήμη.

Γ. Θ. ΠΡΙΝΤΖΙΠΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερὰ Μητρόπολις Σύρου κ.λπ.

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρῶν. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν» προαιρετικῶς νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τοῦ Πρωθυερέως τοῦ ἐν Ἐριμουπόλει Σύρου

Μητροπολιτικού 'Ιερού Ναού τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

'Εν Ἐρμούπολει Σύρου τῇ 23ῃ Μαΐου 1983,

† 'Ο Σύρου ΔΩΡΟΘΕΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας

"Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ 'Ι. Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων 'Ι. Ναῶν, 1) 'Αγ. Ἀχιλλεῖου τῆς ὁμωνύμου κοινότητος Πρεσπῶν, 2) 'Αγ. Νικολάου Ἀκρίτα, 3) 'Αγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Ἀμυνταίου (6' θέσις), 4) 'Αγ. Δημητρίου Ἄνω Γραμματικῶν Πέλλης, 5) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἀτρωτοῦ, 6) 'Αγ. Παρασκευῆς Λαιμοῦ Πρεσπῶν, 7) 'Αγ. Ἀθανασίου Ἀλώνων, 8) 'Αγ. Δημητρίου Μαυροσαγγῆς, 9) 'Αγ. Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης Παρορίου, 10) 'Αγ. Γεωργίου Πλατέως, 11) 'Αγ. Σκέπης Πτολεμαΐδος (6' θέσις), 12) 'Αγ. Τριάδος Πτολεμαΐδος (6' θέσις), 13) 'Αγ. Νικολάου οἰκισμοῦ Καρδίας Πτολεμαΐδος, 14) 'Αγ. Στεφάνου Πτολεμαΐδος (6' θέσις), 15) 'Αγ. Νικολάου Τριβούνου, 16) 'Αγ. Γεωργίου Τροπαιούχου, 17) 'Αγ. Παρασκευῆς Πισοδριῶν, 18) 'Αγ. Γεωργίου πόλεως Φλωρίνης (6' θέσις), 19) Μεταμορφώσεως Σωτήρος οἰκισμοῦ Σωτήρος Ἀμυνταίου καὶ 20) 'Αγ. Γρηγορίου Θεολόγου Ἄνω Ὑδροῦσης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

'Εν Φλωρίνῃ τῇ 7ῃ Ἰουνίου 1983,

† 'Ο Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

"Ἐχοντες ὑπ' ὄψει 1) τὰς διατάξεις τῶν Νόμων 1398)73 καὶ 673)77 περὶ πληρώσεως θέσεων Διακόνων, 2) τὴν ὑπ' ἀριθ. 174)1979 ἀπόφασιν ἡμῶν περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς ἐνορίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα διὰ τὴν κατάληψιν τῶν κάτωθι ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσι τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα δικαιολογητικά: 1) 'Ι. Ν. 'Αγ. Παντελεήμονος πόλεως Φλωρίνης, 2) 'Ι. Ν. 'Αγ. Παρασκευῆς πόλεως Φλωρίνης, 3) 'Ι. Ν. 'Αγ. Νικολάου πόλεως Φλωρίνης, 4) 'Ι. Ν. 'Αγ. Τριάδος Πτολεμαΐδος, 5) 'Ι. Ν. 'Αγ. Ἰωάννου Πτολεμαΐδος, 6) 'Ι. Ν. 'Αγ. Στεφάνου Πτολεμαΐδος καὶ 7) 'Ι. Ν. 'Αγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Ἀμυνταίου.

'Εν Φλωρίνῃ τῇ 7ῃ Ἰουνίου 1983,

† 'Ο Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Ἀργολίδος

"Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ 'Ι. Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων 'Ι. Ναῶν 1) Κοιμ. Θεοτόκου Λυρκείας, 2) Τιμ. Προδρόμου Μπόρσα καὶ 3) 'Αγ. Γεωργίου Γιαννουλαϊκῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

'Εν Ναυπλίῃ τῇ 14ῃ Ἰουνίου 1983,

† 'Ο Ἀργολίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Π Ρ Ο Κ Λ Η Σ Ε Ω Σ Ε Ν Δ Ι Α Φ Ε Ρ Ο Ν Τ Ο Σ

Πρὸς συμμετοχὴν εἰς προκηρυχθῆσόμενον Μειοδοτικὸν διαγωνισμόν διὰ τὴν ἀνάγεσιν πολυωρόφου οἰκοδομῆς δι' ἀντιπαροχῆς.

ΑΝΑΚΟΙΝΟΥΝΤΑΙ εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους ὅτι ὁ 'Ι. Καθεδρικὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Χαλκίδος εἰς ἐπιτέλειαν τῶν ὑπ' ἀριθ. 2081)82 καὶ 137)83 ἀποφάσεων τοῦ Ἐφετερίου Ἀθηνῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπετροχῆται ἡ ἐπιμελεστέρη ἀξιοποίησις τοῦ ἐπιπέδου καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας ΝΕΟΦΥΤΟΥ ἀριθ. 40 ἀκινήτου —Μεγάρου τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Χαλκίδος κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου εὐεργέτου Ἀριστείδη Διοσκουρίδη— δι' ἀνεγέρσεως νέας οἰκοδομῆς κατὰ τὸ σύστημα τῆς ἀντιπαροχῆς ὑπὸ τοὺς σχετικούς ὅρους τοῦ κληροδοτήματος καὶ τῶν ἄνω ἀποφάσεων,

Π Ρ Ο Σ Κ Α Λ Ε Ι

τοὺς ἐνδιαφερομένους ἐργολήπτας πρὸς ἐκδήλωσιν ἐνδιαφερόντος πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὸν προσεχῶς προκηρυχθῆσόμενον μειοδοτικὸν διαγωνισμόν διὰ τὴν ἀνάγεσιν ἐπὶ τοῦ ἄνω ἀκινήτου πολυωρόφου οἰκοδομῆς ἐναντι ἐργολαβικοῦ ἀνταλλάγματος ποσοστῶν συνδιοκτησίας ἐξ ἀδιαιρέτου, κατὰ τὸ σύστημα ἀντιπαροχῆς.

Πρὸς τοῦτο προειδοποιῶνται οἱ ἐνδιαφερόμενοι καὶ ἐπιστάται ἡ προσοχὴ των ἐπὶ τῶν ἐξῆς:

1. Πρόκειται περὶ ἀκινήτου κειμένου εἰς τὴν οἰκίαν ΝΕΟΦΥΤΟΥ ἀριθ. 40 τῆς πόλεως Χαλκίδος - Εὐθείας συνολικῆς οἰκοπεδικῆς ἐπιπέδου 1.160 μ² περίπου κατὰ τὸ πλεῖστον καλυπτομένης ὑπὸ τῶν παλαιῶν σεισμοπλήκτων κτηρίων τῶν Γραφείων τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Χαλκίδος καὶ τῆς κατοικίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χαλκίδος.

Διὰ τῶν ἄνω ἀποφάσεων ἐκρίθη ὅτι δὲν δύνανται νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ θέλησις τοῦ ἀειμνήστου Διαθέτου κατὰ

τὰς διατάξεις τῆς διαθήκης, καὶ ἐπιτεράτη ἢ ἐπιφειλεστέρᾳ ἀξιοποιήσις διὰ τῆς ἀναθέσεως —κατόπιν σχετικοῦ μειοδικτικοῦ διαγωνισμοῦ— εἰς μειοδοτήσαντα ἐργολήπτην τῆς κατεδαφίσεως τῶν παλαιῶν κτισμάτων καὶ τῆς ἀνεγέρσεως νέας πολυώροφου οἰκοδομῆς ἐπὶ ἀντιπαροχῆς ὀρόφου ἢ ὀρόφων καὶ ἔκαστοι ἀναλόγου ἐργολαβικοῦ ἀνταλλάγματος εἰς ποσοτὰ συνιδιοκτησίας ἐξ ἀδαιρέτου μεταβιβαστέων εἰς τὸν ἐργολήπτην ἢ εἰς τρίτους τῆς ὑποδείξεώς του.

2. Τὸ μεταβιβασθὲν ποσοστὸν συνιδιοκτησίας λόγῳ ἐργολαβικοῦ ἀνταλλάγματος συμπεριλαμβανομένων τόσον τῶν ἀμοιβῶν, ὅσον καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ ἐργολήπτη, πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ εἰθισμένον ποσοστὸν ποῦ ἔχει διαμορφωθῆ ἐλεύθερα εἰς ὁμοίᾳ συναλλαγῆς εἰς τὴν μείζονα περιοχὴν τῆς Χαλκίδος καὶ θὰ εἶναι ἀνεπίδεκτον ἀναθεωρήσεως - ἐπιμειξίσεως ἢ συμπληρώσεως διὰ χρηματικοῦ ἀνταλλάγματος κλπ. Τὸ τμήμα τῆς ἀντιπαροχῆς —ὄροφος ἢ ὀροφοὶ— θὰ παραμείνῃ εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ 'Ι. Ναοῦ καὶ θὰ χρησιμοποιηθῆ κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ Διαθέτου ὡς Μέγαρον τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Χαλκίδος, ἢτοι διὰ Γραφεῖα Μητροπόλεως καὶ διὰ κατοικίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χαλκίδος.

3. Ἐπισημαίνεται ἡ προσοχὴ τῶν ἐνδιαφερομένων ὅτι λόγῳ τῆς ἀνωτέρω χρήσεως τοῦ ἀκινήτου δι' εἰδικῶν σκοπῶν, σκοπῶν εἶναι νὰ προσέλθουν ἐγκαίρως εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ 'Ι. Ναοῦ διὰ νὰ λάβουν γνῶσιν τῆς διαθήκης, τῶν ἀποφάσεων, τῶν σχετικῶν πρακτικῶν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καὶ παντὸς χρησίμου ἐγγράφου, διὰ τὴν ὀρθὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ζητημάτων τῆς μορφῆς καὶ τῆς λειτουργικότητος τοῦ νέου κτηρίου ποῦ πρέπει νὰ εἶναι κτήριον Ἐκκλησιαστικοῦ ρυθμοῦ ἀναλόγου ἀρχιτεκτονικῆς καὶ αισθητικῆς μορφῆς, ἢτοι μὲ στοιχεῖα Νεοβυζαντινοῦ Ρυθμοῦ.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ κτήριο θὰ χρησιμοποιεῖται ἑσπεῖ ὡς Γραφεῖα τῆς Μητροπόλεως καὶ ὡς κατοικία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου, πρέπει νὰ ἐναρμονισθῆ αισθητικῶς καὶ λειτουργικῶς ἢ μορφῆ καὶ ἢ χρήσις τῶν ὑπολοίπων ὀριζοντίων ἰδιοκτησιῶν τοῦ ἐργολήπτη πρὸς τὴν μορφὴν καὶ τὴν λειτουργικότητα τῶν χώρων τῆς ἀντιπαροχῆς.

Αἱ σχετικαὶ προτάσεις ἢ ἐκδηλώσεις ἐνδιαφέροντος σκοπῶν εἶναι νὰ συνοδεύονται ὑπὸ σχετικῶν προσχεδίων ἢ προπλασμάτων, ἐντὸς εὐλόγου χρόνου ἀπὸ τῆς παροῦσης θὰ προκηρυχθῆ ὁ προβλεπόμενος μειοδοτικὸς διαγωνισμὸς συμφώνως πρὸς τοὺς Νόμους καὶ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς Κανονισμοὺς, γίνεται δὲ μνεία ὅτι ὁ 'Ι. Ναὸς εἰς οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ἢ ἀποζημίωσιν ὑποχρεοῦται διὰ τὰς τυχόν ὑπαβληθησάμενας προτάσεις ἢ ἐκδηλώσεις ἐνδιαφέροντος.

ΔΙΑ ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

'Αρχιμ. ΠΟΥΛΚΑΡΠΟΣ ΧΡΥΣΙΚΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Μηθύμνης ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἑτησίως.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησία καὶ φυσικὸν περιβάλλον (B').

Χρυσοστόμου (Γερασίμου) Ζαφείρη, Μητροπολίτου Περιστερίου, Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης (ἀναμνήσεις — βιώματα — δραματισμοί).

'Αρχιμ. Παντελεήμονος Καθρεπτιδῆ, «Ἄρσεν καὶ θῆλυ...» μὲ τὸ φῶς τῆς Γενέσεως,

Πρεσβ. Βασιλείου Ἐμμ. Βολουδάκη, Ἡ φανέρωσις τῆς ἱερωσύνης στὸν κόσμον.

Γεωργίου Ν. Λιλαίου, εἰδικοῦ νομικοῦ συμβούλου, Γνωμοδότησις (περὶ τοῦ ἔν ὑπόκεινται εἰς κατασταλτικὸν ἔλεγχον τὰ ἐκκλησιαστικά ν.π.δ.δ.).

Θεοφίλου Ν. Κουλουριώτη, Β. Γυμνασιάρχου, Ἐνας ἀφανὴς ἅγιος Ἱεράρχης: Νικόδημος Σακελλαριάδης, Μητροπολίτης Θήρας (1826-1907).

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασίου 1 — Τηλ. 721.0734

Προϊστάμενος Τυπογράφου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.